МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПОВІТРЯНОГО ТРАНСПОРТУ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

_____О. Ареф'єва
"_____"_____ 2020 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Ткнор

Тема: «Ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства»

Виконавець: Тхор Анна Яківна

Керівник: к.е.н., доцент Вовк Ольга Миколаївна

Нормоконтролер: к.е.н., доцент Полоус О.В.

КИЇВ 2020

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра економіки повітряного транспорту
Спеціальність: 051 «Економіка»
Освітньо-професійна програма: «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач випускової кафедри
_____ О. Ареф'єва
«____» _____ 2020 р.

ЗАВДАННЯ
на виконання кваліфікаційної роботи
_____Тхор Анни Яківни_____
(П.І.Б. випускника)

1. Тема роботи «Ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства» затверджена наказом ректора від 12.11.2020 р. № 2274/ст.

2. Термін виконання роботи: з 05.10.2020 р. по 31.12.2020 р.

3. Вихідні дані роботи: плани, звіти, фінансова звітність, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, наукові та методичні праці вітчизняних та зарубіжних вчених, електронні інформаційні джерела.

4. Зміст пояснювальної записки: Вступ. Теоретичні засади управління фінансовими ресурсами підприємства. Аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами ДП «Украерорух». Визначення напрямів підвищення ефективності використання фінансових ресурсів авіапідприємства. Висновки. Список використаних джерел. Додатки.

5. Перелік обов'язкового ілюстративного матеріалу: Наукові визначення поняття «фінансові ресурси підприємства». Сучасні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємства. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства. Організаційна структура ДП «Украерорух». Показники фінансової стійкості авіапідприємства. Показники ліквідності і платоспроможності ДП «Украерорух». Показники ділової активності авіапідприємства. Динаміка фінансових результатів господарської діяльності ДП «Украерорух». Складові механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. Розрахунок ефекту фінансового левериджу ДП «Украерорух». Визначення оптимальної структури капіталу ДП «Украерорух» на основі оптимізаційних моделей. Побудова стратегій управління фінансовими ресурсами авіапідприємства.

НАУ

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Підпис керівника
1.	Видача завдання	05.10.2020	
2.	Дослідити теоретичні засади управління фінансовими ресурсами підприємства	06.10.2020-18.10.2020	
3.	Провести аналіз ефективності управління фінансовими ресурсами ДП «Украерорух»	19.10.2020-08.11.2020	
4.	Розробити напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів авіапідприємства	09.11.2020-29.11.2020	
5.	Написання вступу та висновків	30.11.2020-02.12.2020	
6.	Оформлення пояснювальної записки, графічного матеріалу, підготовка доповіді, передзахист	03.12.2020-06.12.2020	
7.	Проходження нормоконтролю, перевірка на плагіат, оформлення документів до захисту, рецензування роботи, подання роботи на кафедру	07.12.2020-13.12.2020	

Тхор

7. Дата видачі завдання: 05.10.2020 р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Вовк О.М.
(підпис керівника) (П.І.Б.)

Завдання прийняв до виконання _____ _Тхор А.Я.
(підпис випускника) (П.І.Б.)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи «Ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства»: 122 сторінок, 29 рисунків, 15 таблиць, 91 використане джерело, 6 додатків.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ, АЕРОНАВІГАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО, ОПТИМІЗАЦІЯ, КАПІТАЛ, МЕХАНІЗМ,, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ.

Об'єктом дослідження виступає система управління фінансовими ресурсами ДП «Украерорух».

Предметом дослідження виступають методичні та практичні основи управління фінансовими ресурсами авіапідприємства та система їх формування.

Метою кваліфікаційної роботи є розкриття загальних підходів до формування фінансових ресурсів аеронавігаційного підприємства та обґрунтування організаційно-економічного механізму забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

Методи дослідження – науковий, емпірично-науковий, кореляційно-регресійний аналіз, методо експертних оцінок, графічного аналізу.

Отримана новизна полягає у поглибленні теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо управління фінансовими ресурсами авіапідприємств. Зокрема, запропоновано структуру організаційно-економічного механізму забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів, заходи з оптимізації капіталу і вибору фінансової стратегії.

Рекомендації щодо використання результатів – запропоновані заходи з рекомендується використовувати під час проведення наукових досліджень, у навчальному процесі та в практичній діяльності фахівців. Галузь застосування і ступінь впровадження роботи – матеріали кваліфікаційної роботи можна використовувати на авіапідприємствах та у фінансових установах.

Прогнозні припущення про розвиток об'єкта і предмета дослідження – використання заходів управління фінансовими ресурсами дозволить шляхом оптимізації капіталу та обґрунтування фінансової стратегії підвищити ефективність діяльності аеронавігаційного підприємства.

Ткпок

ЗМІСТ

ВСТУП…… 6
РОЗДІЛ 1.
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА…… 9
1.1. Економічна сутність та класифікація фінансових ресурсів підприємства…….. 9
1.2. Наукові підходи до управління фінансовими ресурсами ……. 25
1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності управління фінансами підприємства…… 34
Висновок до першого розділу…….. 46
РОЗДІЛ 2.
АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ДП «УКРАЕРОРУХ»…… 48
2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика діяльності ДП «Украерорух»…….. 48
2.2. Оцінювання результативності господарської діяльності авіапідприємства…… 55
2.3. Економічна діагностика показників ефективності використання фінансових ресурсів ДП «Украерорух»…….. 66
Висновок до другого розділу…….. 82
РОЗДІЛ 3.
ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АВІАПІДПРИЄМСТВА…… 85
3.1. Формування механізму забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства……. 85
3.2. Шляхи залучення та активізації фінансових ресурсів авіапідприємства…… 93
3.3. Економічне обґрунтування реалізації запропонованих заходів на ДП «Украерорух»……. 100
Висновок до третього розділу……. 107
ВИСНОВКИ……. 109
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…… 114
ДОДАТКИ……. 122

Ткнот

ВСТУП

Трансформаційні процеси в розвитку національної економіки і їх спрямованість на пошук джерел інноваційно-цифрової модернізації, активізація і прискорення процесів фінансово-кредитних потоків вимагають підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств. Фінансові ресурси – це найважливіший чинник економічного розвитку підприємства та джерело трансформаційних процесів у економічних системах. Фінансові ресурси забезпечують безперервність процесу виробництва та реалізації продукції, інвестиційну спроможність, мотивайціність і адаптивність підприємства. При цьому важливе значення для спрямованості застосування і нарощування має оптимальне визначення структури фінансових ресурсів, що в кінцевому результаті формує вартість і ефективність використання капіталу. Для забезпечення економічного зростання як на макро-, так і на мікрорівні підприємство повинно виважено керувати фінансовими ресурсами, зокрема ефективно їх формувати та використовувати. На сьогодні ще не повною мірою розв’язано питання щодо розкриття економічної природи та категоріальної сутності фінансових ресурсів суб'єктів господарювання, недостатньо дослідженою залишається фінансова діяльність підприємств за умов трансформаційної економіки. Усе це об'єктивно потребує нових підходів до формування та використання фінансових ресурсів як із погляду теорії, так і практики.

Обґрунтування економічної сутності фінансових ресурсів підприємств, їх ролі в економічній системі держави, питання оптимізації джерел їх формування та ефективного використання отримали широке висвітлення в працях зарубіжних та вітчизняних учених-економістів: Г. Дональдсона, Дж. С. Мілля, К. Макконнела, С. Брю, О.Д. Василика, Л.А. Дробозіної, Л.О. Лігоненко, В.М. Опаріна, К.В. Павлюка, А.М. Поддєрьогіна, О.Р. Романенко, М.І. Савлука та ін.

В умовах змін, що відбуваються в економіці України, недостатньо дослідженими залишаються питання визначення сутності фінансових ресурсів

ГКРОК

аеронавігаційного підприємства. Крім того, на сьогодні не існує єдиної багатокритеріальної класифікації джерел формування фінансових ресурсів

Метою кваліфікаційної роботи є розкриття загальних підходів до формування фінансових ресурсів аеронавігаційного підприємства та обґрунтування організаційно-економічного механізму забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

Для досягнення зазначеної мети було визначено наступні завдання :

- дослідити теоретико–методичні основи формування фінансових ресурсів підприємств;

- розкрити економічну сутність, зміст та класифікацію фінансових ресурсів;

- описати методи управління системою фінансових ресурсів підприємства;

- проаналізувати фінансовий стан та фінансові ресурси досліджуваного аеронавігаційного підприємства;

- оцінити показники фінансової стійкості, ліквідності та прибутковості досліджуваного аеронавігаційного підприємства;

- обґрунтувати схему організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами аеронавігаційного підприємства;

- запропонувати напрямки вдосконалення методів формування фінансових ресурсів аеронавігаційного підприємства;

- здійснити моделювання за параметрами стратегічного управління фінансовими ресурсами авіапідприємтсва.

Об’єктом дослідження виступає система управління фінансовими ресурсами ДП «Украерорух».

Предметом дослідження виступають методичні та практичні основи управління фінансовими ресурсами авіапідприємства та система їх формування.

Науково-теоретичну та методичну основу дослідження склали наукові праці та публікації вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали наукових

конференцій у сфері ефективного функціонування транспортних підприємств, дослідження конкуренспроможності та потенціалу підприємств, управління економічним потенціалом тощо. Інформаційну основу роботи становлять нормативно-правові акти України, статистичні дані Міністерства інфраструктури України, Державної служби статистики України, інформаційні матеріали міжнародних асоціацій та рейтингових агентств, звіти та статистичні дані підприємств й органів державної влади, Інтернет-ресурси.

Для досягнення поставленої мети в роботі було використано сукупність наукових методів: узагальнення, порівняння, системного і комплексного аналізу, економіко–математичні методи, статистичного моделювання, дедукції і індукції.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у поглибленні теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо управління фінансовими ресурсами аеронавігаційного підприємства. Зокрема, запропоновано структуру організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами аеронавігаційного підприємства, заходи з оптимізації капіталу і вибору фінансової стратегії.

Практичне значення одержаних результатів полягає у використанні результатів дослідження для ефективного управління фінансовими ресурсами аеронавігаційного підприємства.

Дипломна робота є самостійно виконаною науковою роботою, в якій викладені авторські розробки з управління фінансовими ресурсами аеронавігаційного підприємства. Наукові положення, узагальнення, висновки та рекомендації отримані самостійно.

Структура і обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи викладено на 122 сторінках, в т.ч. 29 рисунків, 15 таблиць, 91 використане джерело, 6 додатків..

Titnok

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та класифікація фінансових ресурсів підприємства

Протягом тривалого часу вченими-економістами досліджується економічна сутність фінансових ресурсів. Проте це не втратило своєї актуальності й у сучасних умовах трансформації та розвитку ринкової економіки України. Наведемо найбільш поширені в економічній літературі тлумачення фінансових ресурсів як економічної категорії та визначення фінансових ресурсів підприємства, зокрема. Так, у наукових працях О.Д. Василика, К.В. Павлюка, В.Д. Базилевича, Л.О. Баластрика, Т.В. Брайчевої та ін., у яких досліджено переважно функціонування та розвиток державних фінансів, дається визначення фінансових ресурсів держави як грошових фондів, які створюються в процесі розподілу, перерозподілу й використання валового внутрішнього продукту за певний період та використовуються для забезпечення безперервності розширеного відтворення та задоволення інших суспільних потреб.

Науковці, які спрямовують свої дослідження головним чином на вивчення фінансів підприємства, розглядають фінансові ресурси як сукупність грошових коштів суб’єктів господарювання (фондів, доходів, накопичень), що перебувають у розпорядженні підприємств і мають цільове спрямування. Існує й інший підхід, де науковці під фінансовими ресурсами мають на увазі не лише грошові кошти, а й кошти, авансовані в основні й оборотні засоби. Прихильники даного підходу розуміють фінансові ресурси більш широко за рахунок тієї їх частини, яка матеріалізована в активах підприємства. Так, А.М. Поддєрьогін та інші автори під фінансовими ресурсами розуміють «грошові

кошти, що є в розпорядженні підприємств, до яких належать грошові фонди й та частина грошових коштів, яка використовується в не фондовій формі. Основними джерелами фінансових ресурсів є власні та залучені кошти підприємства» [81, с. 10]. Романенко О.Р. вважає, що «фінансові ресурси є матеріальним утіленням фінансових відносин на рівні господарських суб'єктів. Під ними слід розуміти акумульовані підприємством грошові кошти з різних джерел, які надходять у господарський обіг і призначені для покриття його потреб» [72, с. 80]. Опарін В.М. розглядає фінансові ресурси як фінансову категорію та вважає, що «це сума коштів, спрямованих в основні та оборотні засоби підприємства. Вони характеризують фінансовий потенціал, тобто можливість підприємства у проведенні витрат з метою отримання доходу. Фінансові ресурси поряд з трудовими і матеріальними є важливою складовою ресурсної забезпеченості підприємств» [66, с. 79]. На думку Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєвої, Н.А. Гринюк та ін., «фінансові ресурси підприємства – це сукупність грошових коштів, сформованих із метою фінансування розвитку підприємства в майбутньому періоді. Роль фінансових ресурсів у діяльності підприємства полягає у тому що вони є одним із основних факторів виробництва, формують його виробничий потенціал разом із трудовими та матеріальними ресурсами; здатні генерувати дохід у різних сферах діяльності підприємства; в процесі свого функціонування забезпечують інтереси різних суб'єктів економічних відносин (власників, персоналу, держави); свідчать про ступінь ефективності господарської діяльності підприємства» [81, с. 194 – 195]. Багато авторів, розглядаючи фінансові ресурси як сукупність грошових коштів суб'єктів господарювання, наголошують, що треба при цьому розрізняти категорії фінансів і грошей, виходячи з їх економічної сутності та функцій. Так, на думку О.Д. Василика, «не всі грошові ресурси є фінансовими ресурсами. Поняття «грошові ресурси» значно ширше, але фінансові ресурси виступають завжди у грошовій формі. Грошові ресурси стають фінансовими ресурсами тоді, коли вони концентруються у відповідні фонди, для яких встановлено порядок створення й використання» [13., с. 75]. Колчина Н. В., Поляк Г. Б.,

ЕІДНОТ

Павлова Л. П. та ін. поряд із фінансовими ресурсами виділяють таке поняття, як «капітал», тобто, частину фінансових ресурсів, що вкладена у виробництво та приносить дохід після завершення обороту. Іншими словами, вони розглядають капітал підприємства як перетворену форму фінансових ресурсів [77, с. 11]. Фахівці-практики, що працюють у сфері фінансових відносин, стверджують, що в умовах ринкової економіки фінансисти оперують частіше поняттям «капітал», що є реальним об'єктом, на який можна постійно впливати з метою отримання нових доходів фірми. У цій ролі капітал для фінансиста – об'єктивний фактор виробництва. Отже, капітал – це частина фінансових ресурсів, що введені фірмою в оборот і приносять доходи від цього обороту. У такому сенсі капітал є перетвореною формою фінансових ресурсів.

Принципова відмінність між фінансовими ресурсами та капіталом фірми полягає в тому, що в будь-який момент фінансові ресурси більші або дорівнюють капіталу фірми. При цьому рівність означає, що у фірми немає ніяких фінансових зобов'язань і всі наявні фінансові ресурси перебувають в обігу. Не менш цікаве й висловлювання В.М. Опаріна: «Є підстави стверджувати, що поняття «капітал» і «фінансові ресурси» – близькі за змістом. Водночас між капіталом і фінансовими ресурсами наявні суттєві відмінності. З одного боку, не вся сума капіталу виконує функції фінансових ресурсів, що пов'язані із забезпеченням виробничого процесу. А з другого – не всі фінансові ресурси набувають ознак капіталу» [65]. Сума джерел формування активів підприємства, зафіксована в пасиві балансу, являє собою капітал підприємства. Власний, позиковий і залучений капітал, який формує, з одного боку, фінансові ресурси підприємства та бере участь у фінансуванні його активів, а з іншого – є зобов'язанням перед конкретними власниками – державою, юридичними та фізичними особами. Таким чином, ми бачимо, що одні автори виділяють фінансові ресурси з доходів підприємства, другі – із його капіталу, а треті – і з капіталу, і з доходу одночасно.

Василик О.Д., вважає, що для науково обґрунтованого визначення поняття фінансових ресурсів треба чітко визначити ті критерії, яким воно

повинне відповідати. До них належать джерела створення, форми виявлення, цільове призначення [13]. У фінансовій енциклопедії дається визначення фінансових ресурсів як коштів, що перебувають у розпорядженні підприємств, до яких відносяться грошові фонди, частина грошових коштів, що використовується в не фондовій формі, цінні папери, валютні цінності. Розмір, склад та структура фінансових ресурсів підприємства зумовлюється обсягом виробництва та його ефективністю. Від розміру фінансових ресурсів залежить зростання виробництва та соціальноекономічний розвиток підприємства, оскільки їх ефективне використання визначає платоспроможність, ліквідність, фінансову стійкість підприємства.

Фінансові ресурси підприємств посідають одне з чільних місць у відтворювальному процесі, формуванні власних грошових фондів і фінансових ресурсів держави (ресурсів бюджетних та позабюджетних централізованих фондів). Унаслідок цього фінансові ресурси підприємств перебувають під постійним фінансовим контролем [78, с. 436].

Враховуючи різносторонність наукових підходів до трактування цієї категорії, погоджуємося з думкою проф. Ю. Воробйова, що фінансові ресурси підприємства слід розглядати з двох ключових позицій [24]: як запас, що знаходить своє втілення у формі реальних активів підприємства, який може бути мобілізований за рахунок існування ринкового механізму перетворення активів на грошові кошти внаслідок того, що активи мають відповідний рівень ліквідності; як потік, де фінансові ресурси можуть проявлятися у формі фінансових активів суб’єкта підприємництва в процесі їх цільового використання для здійснення статутної діяльності, рух яких показується у звіті про рух грошових коштів, що пояснює зміну у статті «грошові кошти і їх еквіваленти» між двома датами балансу. У науковій літературі [26, 45 49] до загальної суми фінансових ресурсів суб’єктів підприємництва зараховують наступні елементи:

- статутний капітал (фонд);
- додатковий капітал;

Елиоф

- резервний капітал;
- амортизаційні відрахування;
- спеціальні фонди, що утворюються на підприємстві за рахунок прибутку;
- нерозподілений прибуток;
- кредиторська заборгованість усіх видів;
- короткострокові і довгострокові кредити банків;
- усі види фінансових позик тощо.

Таблиця 1.1

Наукові визначення поняття «фінансові ресурси підприємства»

Дослідник	Трактування сутності поняття «фінансові ресурси підприємства»
1	2
В. М. Опарін	це сума коштів, спрямованих в основні засоби та обігові кошти підприємства. Це авансовані кошти, які вкладаються в оборот і повинні обов'язково повертатися. Причому це не всі грошові кошти, а лише ті, які «роблять гроші», тобто на основі використання яких формується додана вартість, у яку входять і прибуток, і заробітна плата. Втрата або нецільове використання фінансових ресурсів призводить до скорочення виробництва і до банкрутства [66, с. 11].
Є. Ф. Брігхем	це сукупність доходів, відрахувань та надходжень, що перебувають у розпорядженні підприємств, організацій та держави і спрямовуються на задоволення суспільних потреб з метою розширення виробництва і зростання матеріального добробуту народу [11 с.35].
О. С. Філімоненко	це власний, позиковий і залучений грошовий капітал, що використовується підприємствами для формування своїх активів і здійснення виробничо-фінансової діяльності з метою одержання відповідного доходу, прибутку [79, с. 351].
Л. А. Лахтіонова	це грошові кошти у формі грошових фондів (статутний фонд, фонд оплати праці, резервний фонд) та у нефондовій формі (використання грошових коштів для виконання фінансових зобов'язань перед бюджетом і позабюджетними фондами, банками, страховими кампаніями і т.д.) [61, с.16].
В. М. Гриньова	це грошові прибутки та надходження, які перебувають у розпорядженні підприємства та призначені для виконання фінансових зобов'язань перед усіма суб'єктами господарювання, з якими підприємство має взаємовідносини [31, с. 14].
П. Стецюк	це найбільш ліквідні активи, які забезпечують неперервність руху грошових потоків підприємства у процесі реалізації його планів та виконання зобов'язань [73].
О. Ґудзь	це сукупність високоліквідних активів, які знаходяться в його розпорядженні і призначені для виконання поточних фінансових зобов'язань і розширеного відтворення. Вони характеризують фінансовий потенціал та платоспроможність підприємства [32, с. 301].

Закінчення табл. 1.1

1	2
Фінансовий словник	це сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні держави та суб'єктів господарювання [40, с. 404].
О. М. Бандурка, М. Я. Коробов	це грошові фонди цільового призначення, які формуються в процесі розподілу й перерозподілу національного багатства, сукупного суспільного продукту та національного доходу і використовуються у статутних цілях підприємств [7, с. 15]. І. Балабанов це грошові кошти, наявні у його (підприємства) розпорядженні [6, с. 43]. Н. Колчина, Г. Поляк це сукупність власних грошових доходів і надходжень ззовні (активних і пасивних), призначених для виконання фінансових зобов'язань підприємства, фінансування поточних витрат та витрат, пов'язаних з розвитком виробництва [77, с. 12].
Л. Єріс	це грошові кошти, які створені за рахунок власних, позикових і залучених джерел фінансування і використовуються для формування активів підприємства, виконання фінансових зобов'язань, стимулювання працівників, а також здійснення комплексу інших заходів з метою забезпечення ефективності подальшого розвитку підприємства [38с. 8].
І. Зятковський	це грошові фонди цільового призначення, сформовані у процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту, створеного на підприємстві, якими воно володіє і розпоряджається на правах власності або повного господарського відання і використовує на статутні потреби [44].
Н. О. Рибалко	це сукупність активів підприємства, сформованих із зовнішніх та внутрішніх джерел, що знаходяться в розпорядженні підприємства на правах власності або тимчасового володіння і які використовуються для погашення фінансових зобов'язань та забезпечення безперервності функціонування підприємства [70, с. 28-31].
Ю. Петленко	це грошові кошти, які залучені в господарський оборот підприємства із різних джерел, сформованих під впливом організаційно-правових форм господарювання, призначених для покриття його власних потреб [67].
С. Мішина, О. Мішин	це сукупність грошових коштів, що перебувають у фондовій, нефондовій формі або перетворені у відповідну матеріалізовану форму і призначені для виконання фінансових зобов'язань, здійснення поточних витрат і витрат на забезпечення розширеного відтворення [63].

Визначенням економічної сутності і особливостей походження фінансових ресурсів займалася велика кількість вітчизняних та закордонних науковців, проте спільної думки відносно трактування сутності фінансових ресурсів, до цього часу не сформовано. Вважаємо за необхідне проаналізувати різні наукові погляди відносно визначення поняття «фінансові ресурси». Закон України «Про господарські товариства» наголошує на тому, що: «фінансові ресурси підприємства - це частина грошових коштів у формі прибутків і зовнішніх надходжень, призначених для виконання фінансових зобов'язань і

здійсненя витрат щодо забезпечення розширеного відтворювання» [69]. У спеціалізованій літературі сутність фінансових ресурсів зазвичай трактують як грошові фонди, котрі створюються у процесі розподілу, перерозподілу та використання валового внутрішнього продукту, що створюється впродовж деякого проміжку часу в державі [8 с. 133]. А. Поддєрьогін, М. Білик, Л. Буряк наголошують на тому, що: «Фінансові ресурси підприємства - сукупність грошових коштів у фондовій, нефондовій або матеріальній формі, які призначені для виконання фінансових зобов'язань, здійснення поточних витрат і витрат на забезпечення розширеного відтворення» [80, с. 215]. О. Гудзь стверджує, що: «фінансові ресурси - сукупність усіх високоліквідних наявних активів, які перебувають у розпорядженні підприємства та призначені для виконання фінансових зобов'язань і розширеного відтворення, пов'язуючи їх обсяг та склад із платоспроможністю підприємства» [32с. 324]. А. Філімоненков на відміну від інших науковців, котрі пояснюють сутність фінансових ресурсів підприємства як грошові надходження, доходи і нагромадження у фондовій і не фондовій формах, звертає увагу на те, що фінансові ресурси підприємства виступають грошовим капіталом який вкладений в підприємство з метою одержання доходів та прибутку [79, с. 98]. Така думка пояснюється тим, що в умовах сьогодення термін "фонди" (як організаційна форма руху коштів у звітності підприємства) замінений на термін "капітал". Ми вважаємо, що фінансові ресурси посідають важливе місце в діяльності суб'єктів господарювання будь-якої сфери та виду економічної діяльності. Проте для одних підприємств важливо мати фінансові ресурси в грошовій формі, а для інших вони можуть бути використанні у формі матеріальних цінностей, наприклад, товарного кредиту або фінансового лізингу. В деяких видах економічної діяльності фінансові ресурси генеруються за рахунок використання внутрішніх матеріальних ресурсів. До таких видів економічної діяльності в першу чергу відноситься сільське господарство, де частина фінансових ресурсів, яка має бути в грошовій формі, за рахунок відсутності внутрішніх та зовнішніх можливостей їх формування, замінюються

на матеріальні цінності, котрі за своїми внутрішніми властивос тями можуть виступати як перетворенні фінансові ресурси. Насамперед, це матеріальні цінності, котрі мають ознаки оборотних активів, і виготовляються, вирощуються або утворюються в процесі господарської діяльності. Фінансові ресурси генерують у собі грошові фонди, а також ту частину грошових коштів, що використовується підприємством у не фондовій формі. Структуру фінансових ресурсів підприємства представлено на рис. 1.1

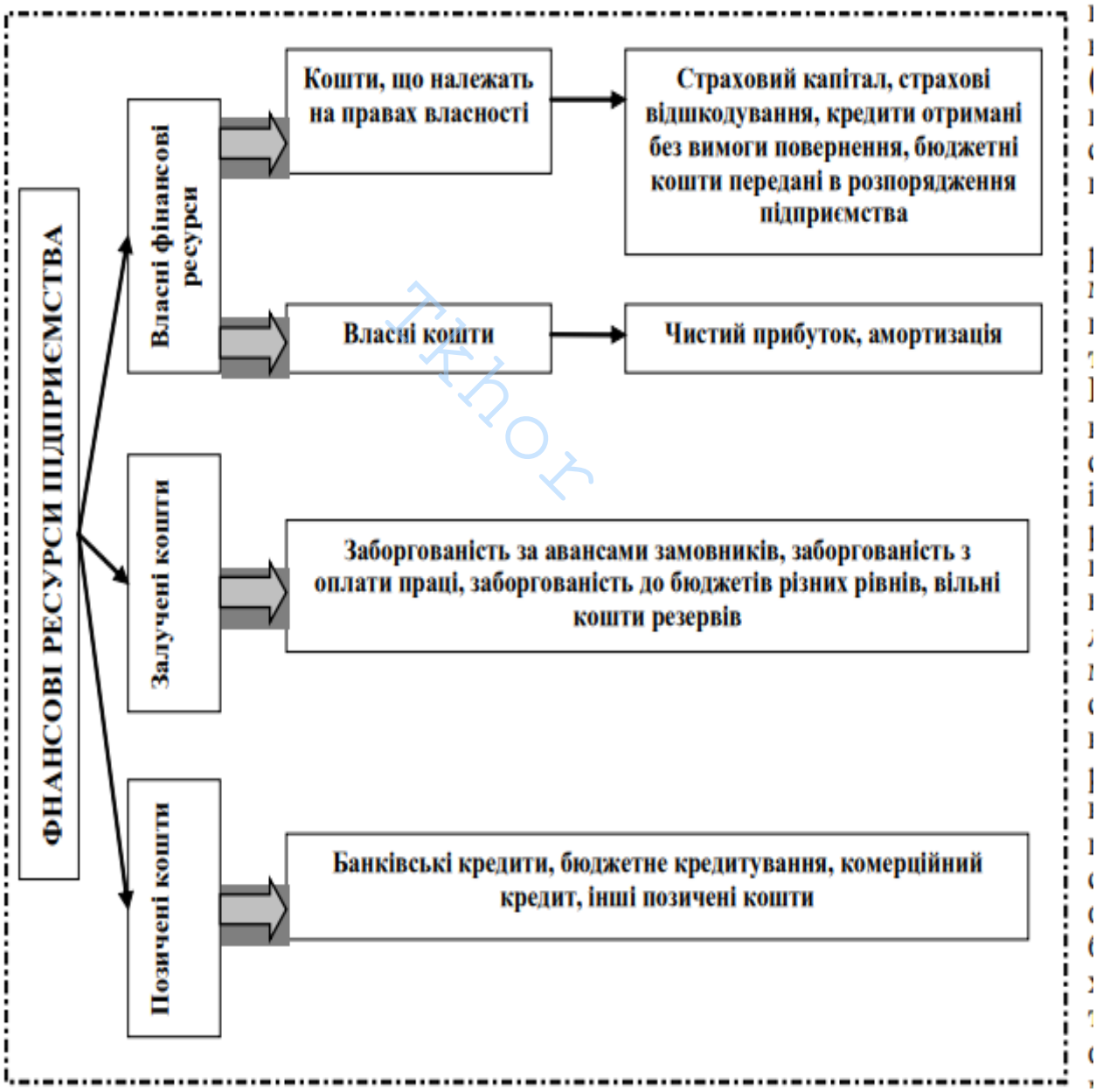

Рис.1.1. Структуризація фінансових ресурсів підприємтсва за джерелами їх формування [39]

Проте, якщо здійснювати більш детальний аналіз перелічених елементів, які формують загальну суму фінансових ресурсів, то можна побачити, що не усі названі елементи постійно до них належать. Це потребує дослідження особливостей кожної із названих складових (табл. 1.2 на основі [25]).

Таблиця 1.12

Особливості складових фінансових ресурсів підприємства

Складова фінансових ресурсів	Характеристика складових фінансових ресурсів
1	2
Статутний капітал	фактично виступає фінансовим фондом для фінансування господарської діяльності на початку діяльності суб'єкта господарювання, коли до нього були здійснені внески власників чи акціонерів. За таких умов статутний капітал виступає у ролі фінансових ресурсів. Однак надалі він позначає лише суму вкладених (капіталізованих) фінансових ресурсів і тому вже не може розглядатись як сума поточних фінансових ресурсів. Тобто слід розрізняти поточні фінансові ресурси і капітал, що утворюється після фактичного використання наявних поточних фінансових ресурсів у будь-якого суб'єкта господарювання.
Додатковий капітал	є фінансовим ресурсом за умов, коли власники чи акціонери вкладають у статутний капітал суму грошових коштів більшу, ніж передбачено за проспектом емісії акцій або норми внесків засновників при формуванні статутного каіталу.
Резервний капітал	за своїм механізмом створення і використання належить до фінансових ресурсів, оскільки він формується за рахунок чистого прибутку як основного джерела фінансових ресурсів, а використовується у випадках, коли необхідно захистити інтереси акціонерів чи інших власників суб'єкта господарювання.
Амортизаційні відрахування	вагомий елемент формування внутрішніх фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, який постійно поновлюється у процесі фінансово-господарської діяльності і який можливо використовувати: для здійснення простого відтворення основних засобів виробництва; для накопичування з метою здійснення інвестиційної діяльності; для використання в періоди, коли підприємство зазнає проблем із формуванням оборотних коштів.
Спеціальні фонди	формуються за рахунок чистого прибутку, а тому є фондами фінансових ресурсів, які можуть утворюватись для здійснення інвестиційної діяльності, підвищення рівня капіталізації суб'єкта господарювання. Їх створення є запорукою того, що фінансові ресурси підприємства будуть використані для розвитку господарської діяльності або покращення умов праці робітників.
Нерозподілений прибуток	це сума фінансових ресурсів, яку суб'єкт господарювання має намір використати для свого перспективного розвитку, підвищення ефективності господарювання, збільшення обсягів операційної діяльності.

Продовження табл. 1.2

1	2
Кредиторська заборгованість	виступає фінансовим ресурсом лише за умов, коли суб'єкт господарювання одержує від кредиторів економічні ресурси без відповідної обов'язкової сплати за них. Отримуючи такі активи, юридичні особи використовують їх як фінансові ресурси, що залучені не в грошовій, а матеріальній формі. Отже, не уся кредиторська заборгованісмть є джерелом формування фінансових ресурсів. Не утворює фінансові ресурси кредиторська заборгованість за розрахунками перед бюджетом, персоналом, страховиками тощо.
Коротко- та довгострокові кредити банків	завжди є фінансовими ресурсами, що формуються суб'єктом підприємництва за рахунок зовнішніх позикових джерел.
Різні види фінансових позик	фінансові ресурси, що формуються за рахунок використання зовнішніх позикових коштів, зокрема за рахунок інструментів фінансового ринку (наприклад, корпоративних облігацій, які випускає підприємство для розвитку своєї операційної чи інвестиційної діяльності).
Додатковий капітал	є фінансовим ресурсом за умов, коли власники чи акціонери вкладають у статутний капітал суму грошових коштів більшу, ніж передбачено за проспектом емісії акцій або норми внесків засновників при формуванні статутного капіталу.
Статутний капітал	виступає фінансовим фондом для фінансування господарської діяльності на початку діяльності суб'єкта господарювання, коли до нього були здійснені внески власників чи акціонерів. Однак надалі він позначає лише суму вкладених (капіталізованих) фінансових ресурсів і тому вже не може розглядатись як сума поточних фінансових ресурсів.
Резервний капітал	за своїм механізмом створення і використання належить до фінансових ресурсів, оскільки він формується за рахунок чистого прибутку як основного джерела фінансових ресурсів, а використовується у випадках, коли необхідно захистити інтереси акціонерів чи інших власників суб'єкта господарювання.
Амортизаційні відрахування	елемент формування внутрішніх фінансових ресурсів суб'єкта господарювання, який постійно поновлюється у процесі фінансово-господарської діяльності і який можливо використовувати: для здійснення простого відтворення основних засобів виробництва; для накопичування з метою здійснення інвестиційної діяльності.
Спеціальні фонди	формуються за рахунок чистого прибутку, а тому є фондами фінансових ресурсів, які можуть утворюватись для здійснення інвестиційної діяльності, підвищення рівня капіталізації суб'єкта господарювання.
Нерозподілений прибуток	це сума фінансових ресурсів, яку суб'єкт господарювання має намір використати для свого перспективного розвитку, підвищення ефективності господарювання, збільшення обсягів операційної діяльності.
Коротко- та довгострокові кредити банків	завжди є фінансовими ресурсами, що формуються суб'єктом підприємництва за рахунок зовнішніх позикових джерел.
Різні види фінансових позик	фінансові ресурси, що формуються за рахунок використання зовнішніх позикових коштів, зокрема за рахунок інструментів фінансового ринку (наприклад, корпоративних облігацій, які випускає підприємство для розвитку своєї операційної чи інвестиційної діяльності).

Фінансові есурси, перебуваючи в постійному русі, можуть змінювати свою форму з метою створення умов формування нових фінансових ресурсів, а джерело фінансового ресурсу залишається незмінним, тоді, як припинення існування джерела фінансових ресурсів автоматично означає відсутність відповідного фінансового ресурсу, тобто джерело фінансування є первинними і виступає передумовою виникнення фінансових ресурсів [87].

Тому слід використовувати відповідні джерела фінансових ресурсів залежно від етапу розвитку суб'єкта підприємництва [25]. Зокрема:

- при створенні нового підприємства практично відсутня можливість використання внутрішніх джерел фінансових ресурсів, а тому основними джерелами будуть або власні зовнішні, або (чи) позикові кошти, що залежать від економічних та політичних умов, при яких створюється і починає функціонувати суб'єкт підприємництва;

- для суб'єктів господарювання, що знаходяться на етапі значного розширення діяльності та стабільного розвитку, можливо використовувати всі доступні джерела формування фінансових ресурсів. При цьому за умов значного розширення діяльності перевагу мають зовнішні джерела формування фінансових ресурсів, а на етапі стабільного розвитку доцільнішими є внутрішні джерела формування фінансових ресурсів;

- на етапі спаду (згасання) діяльності чи за умов суттєвих фінансових труднощів, коли бракує власних внутрішніх коштів, а позикові ресурси обмежені у зв'язку із великими ризиками, то суб'єкт підприємництва повинен орієнтуватися на кошти або нових інвесторів (емісію акцій чи пайових внесків), або кошти внутрішньокорпоративного розподілу, або кошти державного і/чи місцевого бюджетів, якщо держава чи місцева влада зацікавлені у збереженні підприємства (у зв'язку з соціально-економічною значущістю чи екологоекономічною небезпекою припинення його діяльності).

Формування структури фінансових ресурсів має забезпечити таке поєднання власних і позикових джерел фінансування, яке сприятиме зростанню рентабельності капіталу, платоспроможності, фінансової стійкості, зниженню

фінансових ризиків та середньозваженої вартості фінансових ресурсів тощо [34]. Волкова Н.А. звертає увагу на те, що зростання частки власних фінансових ресурсів та самофінансування - виступає найбільш дієвим методом досягнення поставлених цілей. Варто зазначити, що стабільного нормативу співвідношення власних і залучених коштів не існує, бо він не може бути загальним для різних галузей і підприємств. Частка власних і залучених фінансових ресурсів у структурі капіталу підприємства залежить від галузевих особливостей [21]. Отже, головним завданням фінансового менеджера будь-якого підприємства є забезпечення достатності фінансових ресурсів для безперервної фінансово-господарської діяльності і формування такої їх структури, котра б сприяла отриманню планової прибутковості, покращенню фінансової стійкості, підтриманню платоспроможності і фінансової безпеки підприємств в кризових умовах господарювання. Виокремлюють ключові ознаки, котрі притаманні фінансовим ресурсам: формування і використання фінансових ресурсів здійснюється відповідно до правового інформативного забезпечення, фінансові ресурси можуть належати суб'єктам господарювання різних організаційно-правових форм бізнесу або бути зосереджені у суб'єктів фінансового ринку (банківських установах, інвестиційних фондах, компаніях спільного інвестування тощо). Ключовим напрямом використання фінансових ресурсів є відтворення підприємств, соціальне забезпечення робітників та задоволення інших потреб суб'єктів господарювання. Фінансові ресурси підприємств характеризуються такими властивостями:

- фінансові ресурси мають стадію утворення;
- фінансові ресурси відображають ставлення до власності;
- фінансові ресурси мають джерела формування і цілі використання;
- від джерел формування та напрямів використання залежить структура фінансових ресурсів підприємства [60, с. 290-294].

Характеризуючи фінансові ресурси підприємства з фінансової точки зору наголосимо на тому, що вони є:

- об'єктом фінансового управління (у функціонуванні та економічному розвитку підприємства та його практичній діяльності особлива увага приділяється фінансовим ресурсам. Вони є центральним елементом та об'єктом впливу фінансового менеджменту);

- джерелом доходу (особливість фінансових ресурсів як джерела доходу є те, що вони діють відокремлено від інших факторів виробництва. Використання фінансових ресурсів (як джерела доходу) забезпечується формуванням грошових надходжень підприємства у фінансовій та інвестиційній ланках діяльності. Акумульовані фінансові ресурси використовуються для фінансування реальних та фінансових інвестицій із метою отримання доходу в майбутньому);

- джерелом ризику (між доходом та ризиком постійно існує зв'язок. Чим вищий рівень доходів, тим більший рівень ризику. Фінансові ризики є невід'ємною частиною фінансової діяльності, а їх носієм ризику є фінансові ресурси);

- джерелом погашення фінансових зобов'язань (для діяльності підприємства притаманна постійна кредиторська та дебіторська заборгованості. Така заборгованість може виникати перед державою, власниками, кредиторами та інвесторами і вона потребує погашення. Для погашення заборгованості підприємства частіше за все використовують фінансові ресурси.

Індивідуальні характеристики фінансових ресурсів містять:

- активи з високою трансформаційною здатністю (особливість фінансових ресурсів у тому, що вони не беруть безпосередньої участі в процесі виробництва. Для їх участі у процесі виробництва їх потрібно перетворити в інші активи);

- основний компонент фінансового потенціалу (фінансові ресурси визначають фінансовий аспект потенціалу підприємства. Ліквідність активів і здатність регулювати чисті грошові потоки є базовими елементами для оцінки платоспроможності, фінансової стійкості, кредитоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства) [54, с. 263-265]. Не завжди активи

підприємства здатні у будь-який час бути використаними для погашення зобов'язань. За таких умов фінансові ресурси доцільно розподілити на дві групи: повноцінні; резервні. Повноцінними виступають фінансові ресурси, котрі за своєю формою найбільш відповідають вимогам до засобів оплати.

Отже, фінансовий ресурс повинен бути ліквідним, загальновизнаним еквівалентом вартості товарів, робіт, послуг. У такій групі доцільно виділити дві підгрупи: постійні та тимчасові. Постійні повноцінні фінансові ресурси характеризуються вільними грошовими коштами на рахунках і в касі, нерозподілений прибуток підприємства, а також кошти на депозитних рахунках спеціального типу, тобто такі, що завжди доступні підприємству. Використання таких коштів часом не обмежено, не є строго цільовими і діючим законодавством не обмежено. Проте це стосується лише коштів, які є власністю підприємства. Варто зауважити, що на рахунках і в касі можуть бути кредитні кошти, котрі в запропонованій класифікації відносяться до іншої групи, а саме: до тимчасових повноцінних ресурсів. Використання тимчасових повноцінних ресурсів у якості засобу сплати фінансових зобов'язань обмежено строком, або до якогось моменту часу, або вони стають доступні до використання після певного моменту. Класифікацію фінансових ресурсів підприємства за критерієм можливості бути засобом виконання фінансових зобов'язань представлено на рис. 1 2.

На нашу думку, така класифікація дасть можливість підвищувати ефективність управління фінансовими ресурсами, адже в кризових умовах господарювання брак фінансових ресурсів відчувається особливо гостро.

Отже, підсумовуючи вищенаведене зауважимо, що фінансові ресурси виступають найбільш цінним активом підприємства, котрий, постійно обертаючись, забезпечує функціонування інвестиційної, операційної і фінансової діяльності. Значна питома вага фінансових ресурсів для існування підприємства спонукає необхідність своєчасного і якісного аналізу джерел формування активів підприємства.

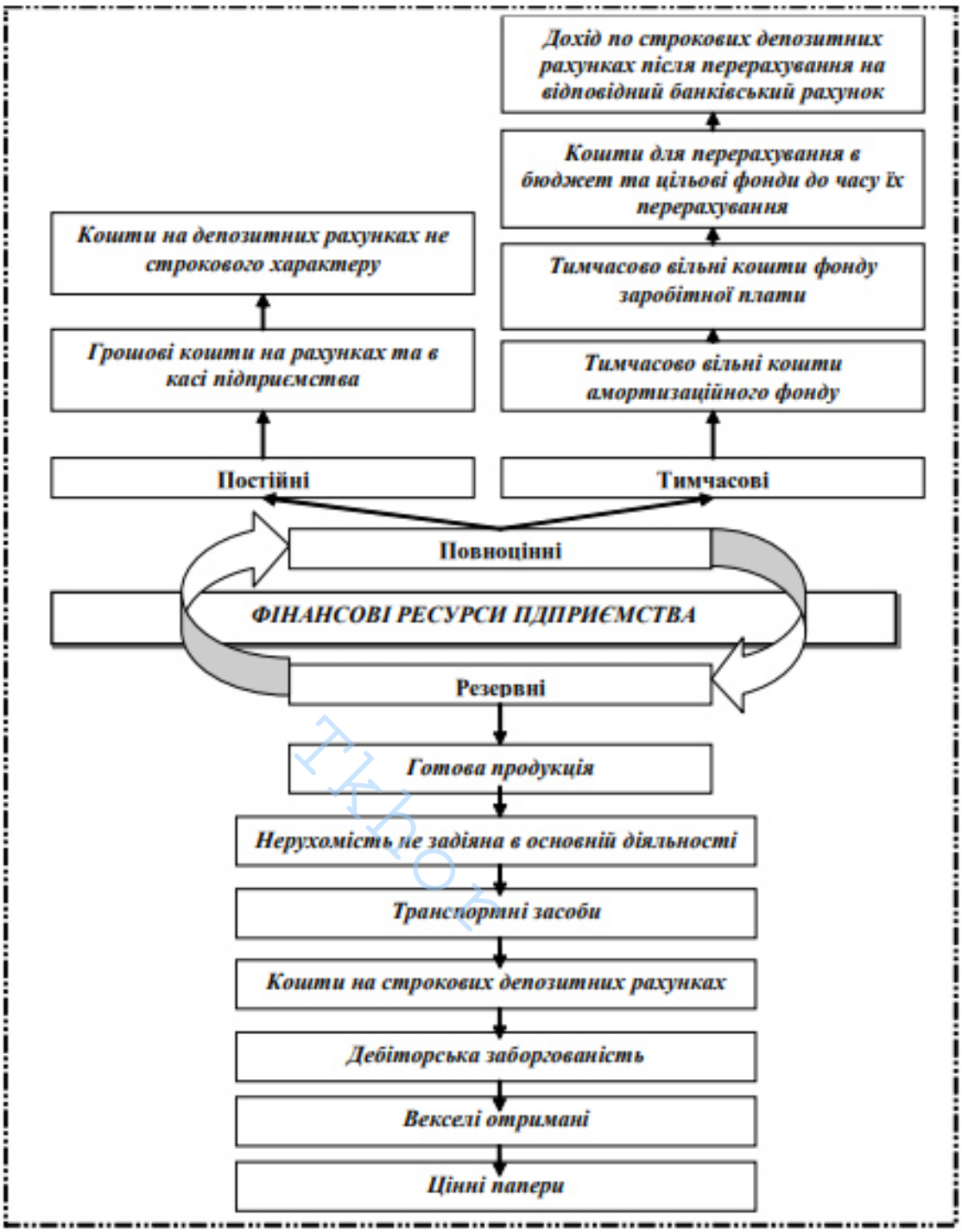

Рис.1.2. Класифікація фінансових ресурсів підприємства [39]

В кризових умовах господарювання оптимізація джерел фінансових ресурсів підприємства повинна грунтуватись на критеріях достатності, оптимальності їх співвідношення в залежності від галузевих особливостей і конкретних умов господарювання, економічної доцільності їх залучення та ефективності.

1.2. Наукові підходи до управління фінансовими ресурсами

На сучасному етапі розвитку економіки України важливою є проблема, пов'язана з пошуком методів ефективного управління фінансовими ресурсами. Ця проблема загострюється в умовах жорсткої ринкової конкуренції. Для раціонального залучення та використання фінансів і збільшення власних фінансових ресурсів необхідно забезпечити добре організоване управління ними. Саме від ефективного використання фінансових ресурсів залежить платоспроможність, ліквідність та фінансова стійкість підприємств. Отже, актуальність даного дослідження обумовлена необхідністю внесення змін у систему управління фінансовими ресурсами з метою формування його ефективного механізму. Фінансові ресурси мають пріоритетне значення в аналізі ресурсного забезпечення підприємств, адже вони є єдиним їх видом, що трансформується в будь-який інший у мінімальний термін.

У найбільш загальному вигляді управління фінансовими ресурсами поділено на три основні напрями:

1. загальний аналіз і планування майнового і фінансового стану підприємства, у межах якого здійснюється загальна оцінка активів підприємства і джерел їх фінансування; розміру і складу фінансових ресурсів, необхідних для підтримки досягнутого економічного потенціалу підприємства і розширення його діяльності; джерел додаткового фінансування; системи контролю за станом і ефективністю використання фінансових ресурсів;

2. забезпечення підприємства фінансовими ресурсами в достатній кількості, тобто здійснюється управління джерелами формування фінансових ресурсів підприємства – оцінка обсягу необхідних фінансових ресурсів; форм їх надання (довго- чи короткостроковий кредит, готівка); методів мобілізації фінансових ресурсів; ступеня доступності і часу надання фінансових ресурсів; витрат, пов'язаних із залученням певного виду фінансових ресурсів (процентні ставки, інші формальні і неформальні умови надання цього джерела коштів); ризику, який пов'язаний з конкретним джерелом фінансових ресурсів;

3. оптимальний розподіл і використання фінансових ресурсів, що здійснюється у межах політики управління капіталом, управління активами та інвестиційної політики підприємства.

Для окремих підприємств фінансові ресурси – це власні або позичені кошти, які є на підприємстві, тобто всі активи підприємства: необоротні й оборотні. До власних належать: статутний фонд, амортизаційні відрахування, валовий дохід та прибуток. До залучених – отримані кредити, пайові та інші внески, мобілізовані кошти на фінансовому ринку (рис. 1.3).

На формування й використання фінансових ресурсів підприємств впливають різноманітні чинники, які у відношенні до суб'єктів підприємницької діяльності, доцільно поділяти на внутрішні (несистематичні), які пов'язані безпосередньо з діяльністю окремого підприємства, та зовнішні (систематичні), що не пов'язані безпосередньо з діяльністю підприємства, але впливають на неї.

Тінок

До внутрішніх чинників можна віднести:

- рівень досконалості фінансової структури підприємства (деталізація фінансових завдань);
- якість організації управління фінансовими ресурсами;
- налагодження роботи з посередницькими організаціями;
- забезпечення зв'язку збутової стратегії із виробничою;
- позиціонування, вибір сегментів ринку згідно з виробничими можливостями; моніторинг існуючого ринку продукції;
- якість фінансового, управлінського та податкового обліку;
- здійснення цінової політики, виходячи із затрат на виробництво, пошук шляхів їх зниження, аналіз цін конкурентів;
- загальна оцінка ефективності функціонування виробництва та узгодження її із фінансовим планом підприємства;
- визначення критеріїв відповідності кваліфікації персоналу займаним посадам (згідно з організаційною структурою) й делегуванню повноважень та межі відповідальності.

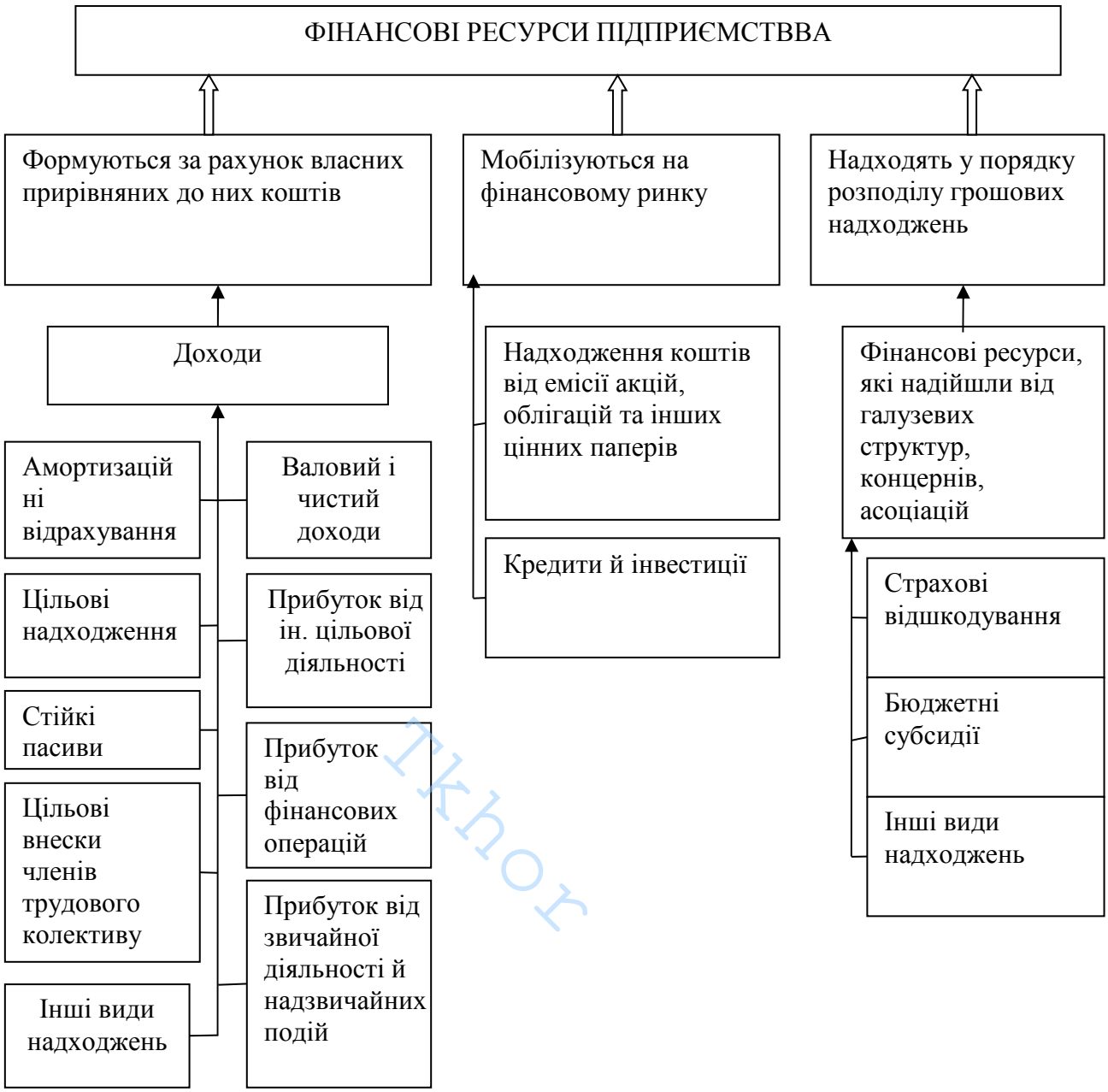

Рис. 1.3. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства [83, с.30]

До зовнішніх чинників слід віднести:

- інфляцію;
- зростання цін на ресурси;
- зміну політичного курсу влади;
- нововведення в правове поле;
- рівень розвитку фінансового ринку;
- стан економіки в цілому.

Усі вище перераховані чинники мають вплив на формування й використання фінансових ресурсів через регулювання структури та потужності різноманітних фінансових джерел. Так, наприклад, зменшення собівартості продукції, за умов стабільності інших факторів виробництва та реалізації, призведе до збільшення прибутку підприємства і, як наслідок, до збільшення обсягу його фінансових ресурсів [29, с.87].

У процесі діяльності підприємство повинно вибрати оптимальні варіанти збільшення капіталу як за рахунок зовнішніх, так і внутрішніх фінансових ресурсів. При управлінні фінансами необхідно з'ясувати: - яку частину прибутку, що залишився в розпорядженні підприємства після сплати податків, спрямувати на розвиток виробництва, технічне переоснащення, а яку - у фонд споживання; - як використати кошти - на будівництво нового цеху чи придбання акцій іншого підприємства; - куди вкласти кошти - придбати понад мінімальні потреби виробництва запаси дефіцитних матеріалів чи купувати їх у міру потреби; - збільшити статутний фонд за рахунок додаткової емісії акцій чи звернутися за кредитом до комерційного банку.

Правильне розпорядження фінансовими ресурсами само по собі є важливим чинником забезпечення ефективності розв'язання економічних і соціальних завдань підприємства. Певні висновки щодо ефективності використання фінансових ресурсів підприємства, а отже, і ефективності його фінансової діяльності, можна робити шляхом порівняння досягнутого результату від господарської діяльності та отримання прибутку, порівнюючи з обсягом використаних фінансових ресурсів, що були в розпорядженні підприємства у відповідний період минулого року. Власні ресурси відіграють основну роль в організації кругообігу фондів, оскільки підприємства, які працюють на основі комерційного розрахунку і мають певну майнову та оперативну самостійність відповідають за прийняті рішення, які дозволяють працювати рентабельно.

Не менш важливим джерелом поповнення власних фінансових ресурсів є амортизація. Однак, у сучасних умовах господарювання, вона втратила реальну

можливість впливати на підвищення результатів господарської діяльності підприємницьких структур через відсутність чіткої амортизаційної політики в державі, яка не сприяє накопиченню достатніх коштів для повного відтворення основних виробничих фондів. Амортизація відображає лише ступінь зносу основних фондів. Кошти амортизаційного фонду за цільовим призначенням використовується лише підприємствами державної форми власності. Підприємства недержавних форм власності здійснюють відтворення основних засобів за рахунок прибутку, що залишається в їх розпорядженні після сплати обов'язкових платежів [3, с.149]. Усе це змушує підприємства виявляти ініціативу та винахідливість, нести відповідальність за формування фінансових ресурсів, бо саме від величини фінансових ресурсів, залежить зростання виробництва та соціально-економічний розвиток підприємства.

Виходячи з викладеного видно, що для забезпечення ефективного управління фінансовими ресурсами необхідно постійно шукати раціональні джерела їх залучення. Вибір того чи іншого варіанта залучення позикових коштів може бути привабливим лише за умови підтримання нормальної кредитної політики, врахуванні переваг та мінусів. Так, використання позикового капіталу в багатьох випадках має свої переваги, оскільки заборгованість вигідна в період підвищення темпів інфляції, а плата за користуванням позиковим капіталом відноситься до валових витрат і не оподатковується. Разом з тим, із збільшенням частки позикових коштів у структурі авансового капіталу збільшується сума платежів з фіксованими строками і зростає ймовірність неспроможності сплати процентів та основної суми боргу, що призводить до збільшення фінансового ризику [3, с.157].

У сучасних умовах набагато вигідніше використовувати власні фінансові ресурси, ніж вдаватися до позик. Висока питома вага позикових коштів підвищує ризик банкрутства, тому не слід занадто використовувати можливості залучення позикових коштів без особливої необхідності.

За результатами аналізу руху і використання фінансових ресурсів формулюються висновки, на основі яких повинні прийматися відповідні

управлінські рішення за такими напрямами: який обсяг фінансових ресурсів отриманий підприємством за видами діяльності; з яких джерел отримані фінансові ресурси за видами діяльності; основні напрямки витрачання фінансових ресурсів за видами діяльності; чи здатне підприємство забезпечити перевищення надходжень над витратами за видами діяльності; чи достатньо отриманого підприємством прибутку для задоволення поточних фінансових потреб; за рахунок яких джерел фінансується операційна та інвестиційна діяльність; якою повинна бути політика фінансування капіталовкладень і специфіка управління довгостроковими фінансовими вкладеннями підприємства протягом планового періоду; які зміни необхідні в механізмі управління оборотним капіталом, зокрема товарно-матеріальними запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими коштами; якою є загальна потреба в капіталі, в зовнішньому фінансуванні та відповідна структура капіталу; чи необхідні зміни в дивідендній політиці підприємства; чи доцільними є методики нарахування амортизації; чи необхідні зміни в системі управлінського контролю тощо.

Таким чином, раціональний підхід до формування та використання фінансових ресурсів підприємства має суттєве значення для ефективної операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Це пов’язано з тим, що достатній обсяг сформованих фінансових ресурсів забезпечує безперервність виробничої діяльності підприємства, оптимальна структура їх розподілу збільшує ефективність діяльності та конкурентоспроможність продукції, а стабільні джерела формування сприяють зміцненню платоспроможності підприємства.

Для ефективного функціонування підприємства необхідно сформувати таку структуру капіталу, яка була б оптимальною, тобто, щоб співвідношення власних та запозичених коштів забезпечувало найбільш вигідна пропорційність між рентабельністю та фінансовою стійкістю. Проте, необхідно знайти не тільки оптимальне співвідношення між власним і залученим капіталом (фінансовий важіль в структурі капіталу), але і створити необхідні умови для

оптимального поєднання активів в грошовій і негрошовій формі (фінансовий важіль в структурі активів). Тільки при дотриманні таких умов гарантується як підвищення рентабельності власного капіталу, так і досягнення фінансової стійкості, оскільки втрата контролю хоча б над одним із фінансових важелів може призвести до нестабільності фінансового стану підприємства і хибних висновків про високу рентабельність власного капіталу при явній нестачі платіжних засобів. Отже, активи підприємства (А) представлені у вигляді майна за формою (МФ), а капітал (К) відображає майно за змістом (МЗ). Відомо, що капітал підприємства складається з власного (ВК) і позикового (ПК) капіталу, що в формалізованому вигляді представлено таким чином:

$$К\ (МЗ) = ВК + ПК \tag{1.1}$$

Майно підприємства має як грошову (фінансову), так й негрошову (реальну) форму. Відповідно до цього положення активи можуть бути фінансовими (АФ) та реальними (АР). Склад активів у цьому випадку можна представити рівнянням:

$$А\ (МФ) = АФ + АР \tag{1.2}$$

До складу фінансових активів входять грошові кошти та їх еквіваленти в національній та іноземній валюті (у касі та на розрахунковому рахунку); поточні фінансові інвестиції; інші оборотні активи, які виражені в грошовій формі або їх ліквідність достатньо висока.

Реальні активи включають необоротні активи й частину оборотних активів – виробничі запаси, незавершене виробництво; готову продукцію й товари, витрати майбутніх періодів та інші запаси. До цієї групи також відносять і всю дебіторську заборгованість, у тому числі аванси видані.

Такий розподіл активів показує ту частину майна підприємства, яка постає як платіжний засіб на момент часу, тобто фінансові активи (активи в

ткпок

грошовій формі). Виходячи з рівняння МЗ = МФ (одне й те саме майно тільки з різних боків відображення) та А = К, запишемо рівняння:

$$МФ = МЗ = АФ + АР = ВК + ПК \quad (1.3)$$

Використовуючи рівняння (1.3), перетворимо графічне зображення структури капіталу в матричну форму (табл. 1.3).

Так, при перетині стовбців 2, 3 і рядків 1, 2 було отримано нові складові капіталу підприємства (квадранти «1», «2», «4», «5»).

Таблиця 1.3

Матрична форма структури капіталу

	Пасив / Актив	Власний капітал	Позиковий капітал	Усього
1		2	3	4
1	Реальні активи	ВКАР (1)	ПКАР (2)	АРм (3)
2	Фінансові активи	ВКАФ (4)	ПКАФ (5)	АФ (6)
3	Усього	ВКм (7)	ПК (8)	К (9)

Квадрант «1» (ВКАР) показує, з одного боку, ту частину власного капіталу, яка представлена в негрошовій формі, а з іншого – ті реальні активи, які сформовані за рахунокм власного капіталу.

Квадрант «2» (ПКАР) показує ту частину реальних активів, яка пов’язана з позиковим капіталомм.

Квадранти «3» (АРм) і «6» (АФ) характеризують загальну величину реальних і фінансовихм активів (майно в грошовій і негрошовій формі) відповідном.

Квадрант «4» (ВКАФ) представляє найбільший інтерес для зацікавлених сторін (власників, менеджерів та кредиторів), оскільки при оцінці платоспроможності підприємства враховуються тільки власні активи в грошовій формі. Таким чином, даний квадрант показує ту частину в складі майна підприємства в грошовій формі, що зафіксована у власному капіталі, тобто являє собою власний грошовий капітал.

Квадрант «5» (ПКАФ) показує, з одного боку, ту частину фінансових активів (майна в грошовій формі), яка забезпечена позиковим капіталом, а з іншого – яка частина позикового капіталу представлена в фінансових активах.

Квадранти «7» (ВК) і «8» (ПК) характеризують загальну величину власного й позикового капіталу відповідно Результативний квадрант «9» (К) показує величину загального (власного й позикового) капіталу підприємства, що представлена в фінансових і реальних активах. Ця величина буде відповідати валюті (підсумку) бухгалтерського балансу.

У фінансовому менеджменті для управління фінансовою стійкістю підприємства, а також оптимізації структури капіталу використовують так звані «структурні коефіцієнти» (методи левериджу). Леверидж (від англ. «leverage» – важіль) означає фактор, незначна зміна якого може привести до суттєвої зміни результативних показників. У цьому випадку до уваги приймається тільки фінансовий леверидж, який показує відношення позикового та власного капіталу. Ефект фінансового левериджу показує, на скільки відсотків збільшується фінансова рентабельність (рентабельність власного капіталу) підприємства за рахунок залучення позикового капіталу.

Проте фінансовий леверидж у структурі капіталу має обмежену дію. Це ствердження А.В. Грачов пояснює тим, що активи підприємства забезпечують його платоспроможність й одночасно характеризуються власною й позиковою складовою.

Таким чином, для досягнення фінансової стійкості й підтримки рентабельності власного капіталу необхідною умовою є визначення не тільки оптимального співвідношення між власним і позиковим капіталом (фінансовий леверидж в структурі капіталу), але й створення оптимального поєднання фінансових і реальних активів (фінансовий леверидж у структурі активів).

Слід відзначити, що підприємство буде фінансово стійким при дотриманні рівняння фінансового левериджу в структурі капіталу і в структурі активів, яке представлено в формалізованому вигляді наступним чином:

$$ФЛК = ФЛА \quad (1.4)$$

$$ФЛК = ПК / ВК \quad (1.5)$$

$$ФЛА= АФ / АР \quad (1.6)$$

$$ПК / ВК = АФ / АР \quad (1.7)$$

де ФЛК – фінансовий леверидж у структурі капіталу; ФЛА – фінансовий леверидж у структурі активів.

З цього положення витікає, що при використанні фінансового левериджу як методу оптимізації структури капіталу необхідно враховувати також вплив фінансового левериджу й у структурі активів, який впливає на рентабельність власного капіталу та платоспроможність підприємства.

При розгляді питань оптимізації структури капіталу варто відзначити, що оптимізація структури капіталу шляхом зміни питомої ваги окремих джерел припускає, у першу чергу, зміну відношення складових позикового капіталу (збільшення частки довгострокових і зменшення частки короткострокових позик).

Матрична форма структури капіталу, дозволяє використовувати факторну модель А.Д. Шеремета, наведену у формулі 1.8:

$$ВК/К=(ВК/АФ)*(АФ/ПК)*(ПК/К)=(ВК/АР)*(АР/К) \quad (1.8)$$

Це відношення дає об’єктивну оцінку фінансовому левериджу в структурі капіталу і в структурі активів, а також характеризує економічний потенціал для подальшого розвитку.

Таким чином, чим більша частка власного капіталу, тим при інших рівних умовах частка позикового капіталу зменшується, отже зміцнюється фінансовий стан підприємства. Таким чином, при наявності власних коштів (здебільшого в грошовій формі) підприємству легше буде відповідати за своїм зобов’язанням і боргам.

1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності управління фінансами підприємства

На даний час відсутній єдиний підхід щодо аналізу фінансових ресурсів підприємства зі встановленим набором аналітичних показників та коефіцієнтів. Саме тому фінансовим маналітикам важко обрати найбільш правильний і найпростіший шлях для аналізу фінансових ресурсів підприємства.

Комплексна оцінка джерел формування фінансових ресурсів, ефективності їх використання здійснюється за допомогою фінансового аналізу. Предметом фінансового аналізу підприємства є його фінансові ресурси, їх формування та використання. Аналіз фінансових ресурсів доцільно здійснювати в межах мтехнологічного процесу, за яким в результаті перетворення первинної облікової інформації формуються вихідні показники відносно джерел фінансування та напрямів їх використання, які складають основу інформаційного забезпечення управління фінансовими ресурсами. Технологія аналізу фінансових ресурсів підприємства полягає у виявленні методів формування і обробки даних про фінансові ресурси, які дають об'єктивну оцінку фінансового стану, тенденцій розвитку та виявлення резервів підвищення ефективності використання грошових коштів та шляхів їх реалізації [62].

Для досягнення основної мети – оцінки фінансового стану підприємства та виявлення можливостей підвищення ефективності формування й використання фінансових ресурсів, – можуть застосовуватися такі методи аналізу [76:

- класичні методи аналізу господарської діяльності та фінансового аналізу
- ланцюгових підстановок, арифметичних різниць, балансовий, відсоткових чисел, диференціальний, логарифмічний, інтегральний, простих та складних відсотків, дисконтування;

- традиційні методи економічної статистики – середніх та відносних величин, групування, графічний, індексний, елементарні методи обробки показників у динаміці;

- методи математичної статистики вивчення зв'язків – аналізи кореляційний, регресивний, дискримінантний, дисперсійний, факторний, коваріаційний та ін.; економетричні методи – матричні, теорії міжгалузевого балансу.

Вітчизняні та зарубіжні вчені методи та прийоми фінансового аналізу традиційно поділяють на такі: горизонтальний та вертикальний аналіз.

Горизонтальний аналіз – дозволяє встановити динаміку джерел формування та напрямів використання фінансових ресурсів підприємства шляхом встановлення абсолютних та відносних відхилень за статтями пасиву та активу балансу.

Вертикальний аналіз – дозволяє визначити питому вагу кожної статті пасиву та активу в підсумку балансу на певний момент часу, тобто дослідити структуру джерел формування фінансових ресурсів та майна підприємства в статистиці.

Пінок

Аналіз формування та використання фінансового капіталу дає змогу визначити напрями розміщення коштів, ступінь залежності підприємства від кредиторів, ефективність використання залученого капіталу та підтримання необхідного рівня ліквідності, а також платоспроможності суб’єкта господарювання [89]. Кінцева мета аналізу формування фінансового капіталу – оцінка його руху, що є мнеобхідною умовою для ефективної господарської діяльності та визначення адекватності вибору шляхів її фінансування.

Наслідком аналізу фінансового капіталу є визначення відповідності обраних форм фінансування та напрямів розміщення коштів стратегічним цілям підприємства. Отримані результати слугують підґрунтям для якісного оперативного управління, фінансового планування та контролю. Системність аналізу фінансового капіталу зумовлена взаємозв’язком та взаємозалежністю елементів цієї системи. Водночас система аналізу фінансового капіталу є

складовою частиною системи комплексного економічного аналізу діяльності підприємства[85]. Комплексний підхід до аналізу фінансового капіталу визначають у подальшому дослідженні його складових частин та властивостей. Аналіз фінансового капіталу структурують на два основних аспекти, властиві будь-якому системному дослідженню: вивчення процесу формування капіталу (генетична складова) та вивчення процесу його використання (функціональна складова), що узагальнюють підсистемою аналізу ефективності використання фінансового капіталу. Процес формування фінансового капіталу вивчають шляхом оцінки та детального дослідження всієї сукупності джерел утворення капіталу підприємства, визначення структури та інших якісних показників формування і визначення його вартості. Багато вчених висувають свої власні теорії аналізу фінансового м капіталу (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Сучасні підходи до аналізу фінансових ресурсів підприємства [86]

Автор	Порядок проведення аналізу формування капіталу
Івахненко В.М.	Загальна оцінка фінансового стану підприємства
Федорович Р.В., Загородна О.М., Серединська В.М.	Загальна оцінка джерел фінансування підприємства Аналіз власного капіталу підприємства Аналіз позиченого капіталу підприємства Оцінка вартості окремих елементів власного капіталу мпідприємства Оцінка середньозваженої вартості капіталу підприємства Оптимізація структури капіталу підприємства
Савицька Г.В.	Аналіз джерел формування капіталу Аналіз розміщення капіталу і оцінка майнового стану підприємства Аналіз ефективності і інтенсивності використання капіталу підприємства Аналіз фінансової стійкості підприємства Аналіз платоспроможності і діагностика ризику банкрутства підприємства
Фаріон І.Д., Захарків Т.Д.	Аналіз фінансового стану та рентабельності Аналіз потреби фірми в фінансуванні Аналіз ризику Визначення потреби у фінансуванні
Є.В.Мних, А.Д. Бутко, О.Ю. Большакова, Г.О. Кравченок, М.О. Никонович	Попередній аналіз капіталу підприємства: ·Оцінка доцільності операцій щодо формування залученого капіталу підприємства; ·Оцінка та вибіроптимальних джерел фінансування підприємства; ·Попередній аналіз вартості залученого капіталу підприємства; ·Оптимізація структури капіталу підприємства; ·Попередній аналіз ризику капіталу. Оперативний аналіз капіталу підприємства: ·Аналіз доцільності операцій щодо формування залученого капіталу підприємства; Стратегічний аналіз капіталу підприємства: ·Аналіз фінансового стану; ·Аналіз грошових потоків; ·Аналіз руху капіталу; ·Перспективний аналіз і прогнозування капіталу підприємства

Кожна з цих методик може розглядатися як окрема. Але набагато ефективніше, якщо їх розглядати в поєднанні. Аналіз фінансового стану підприємства здійснюється за такими напрямами: аналіз фінансових результатів діяльності підприємства; оцінка майнового стану та структури капіталу підприємства; аналіз фінансової стійкості. У ході аналізу для характеристики різних аспектів фінансового стану застосовуються абсолютні та відносні показники (фінансові коефіцієнти фінансового стану).

Аналіз фінансових коефіцієнтів здійснюється шляхом порівняння їх значень із базовими величинами, а також у вивченні їх динаміки за встановлений період. У світовій практиці для оцінки фінансово-майнового стану підприємства виділяють такі групи показників (табл.. 1.5). Більш детально формули для розрахунків представлено у додатку А. Отже, аналіз формування і використання фінансових ресурсів підприємства повинен здійснюватись у такій послідовності:

Ілюстр

Таблиця 1.4

Показники оцінки фінансово-майнового стану підприємства

Назва групи показників	Показники
Показники майнового стану підприємства	загальна вартість майна підприємства; вартість необоротних засобів (активів); вартість оборотних активів; коефіцієнт зносу основних засобів; коефіцієнт придатності основних засобів
Показники фінансової стійкості підприємства	коефіцієнт автономії; коефіцієнт фінансової залежності; коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел; коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу
Показники ліквідності та платоспроможності підприємства	співставлення груп активів підприємства, виділених відповідно до ступеня їх ліквідності з групами пасивів, сформованими згідно зі строком їх виконання; коефіцієнт поточної ліквідності; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності; коефіцієнт покриття запасів
Показники ділової активності підприємства	коефіцієнти і періоди оборотності; показники фондовіддачі
Показники рентабельності	рентабельність загального капіталу; рентабельність власного капіталу

1 етап – проведення аналізу джерел формування капіталу: оцінка структури джерел фінансових ресурсів у цілому, аналіз джерел власних коштів та позикових коштів, аналіз кредиторської заборгованості;

2 етап – здійснюється аналіз активів підприємства: аналіз складу і структури загального капіталу в цілому, аналіз основного капіталу, аналіз оборотного капіталу, аналіз дебіторської заборгованості;

3 етап – аналізується ліквідність балансу підприємства, який передбачає оцінку активів за ступенем їх ліквідності і пасивів за ознакою терміновості їх погашення. На цьому етапі головною метою є перевірка одночасності надходження і витрачання фінансових ресурсів підприємства, тобто його здатність розраховуватись за своїми зобов'язаннями власним майном за певний період часу [51];

4 етап – проводиться оцінка рентабельності підприємства, тобто оцінка економічної ефективності підприємства – відносний показник, який відображає отриманий ефект із затратами або ресурсами, використаними для досягнення цього ефекту;

5 етап – розробка висновків та прийняття рішень щодо оптимізації джерел формування фінансових ресурсів, та шляхів покращення ефективності їх використання.

Одне з головних завдань діяльності підприємства – максимізація рівня рентабельності власного капіталу за заданим рівнем фінансового ризику. Під фінансовим ризиком розуміється ризик, пов’язаний з нестачею прибутку для здійснення обов’язкових платежів (наприклад, відсотків за позиками; деяких податків, мякі виплачуються за рахунок чистого прибутку).

З позицій мфінансового управління на величину чистого прибутку здійснюють вплив мтакі два фактори:

1. раціональність використання фінансових ресурсів, що є у розпорядженні підприємства;

2. структура джерел коштів.

Фінансовий леверидж характеризує використання позикових коштів, які впливають на зміну коефіцієнта рентабельності власного капіталу. Іншими словами, фінансовий леверидж – це об'єктивний фактор, який виникає із появою позикових коштів в обсязі капіталу, що використовує підприємство, і дозволяє останньому отримати додатковий прибуток на власний капітал.

Показник, який відображає рівень отримання додаткового прибутку на власний капітал за рахунок різної частини використання позикових засобів, називається ефектом фінансового левериджу і розраховується за формулою 1.9 [5, с.436]. :

$$ЕФЛ = (1 – СП_{ПП})*(Р_А - СВ)\ ПК/ВК \qquad (1.9)$$

де: ЕФЛ - ефект фінансового левериджу; РА – валова рентабельність активів (%);Спп - ставка податку на прибуток, що виражена десятковим дробом; СВ – ставка відсотку (%);ПК – позиковий капітал; ВК – власний капітал.

У наведеній формулі можна виділити три основні складові:

1. Податковий коректор фінансового левериджу (1 - Спп), що показує, якою мірою проявляється ефект фінансового левериджу у зв'язку з різним рівнем оподаткування прибутку.Податковий коректор фінансового левериджу практично не залежить від діяльності підприємства, оскільки ставка податку на прибуток встанмовлюється законодавством.

Диференціал фінансового левериджу (Рк – СВ), що характеризує різницю між коефіцієнтом рентабельності авансованого капіталу і середнім розміром відсотка за кредит. Це головна умова, що формує позитивний ефект фінансового левериджу. Ефект виявляється тільки у тому випадку, коли рівень валового прибутку, що створюється активами підприємства, перевищує середній розмір відсотка за кредит, який використовує підприємство (включаючи не тільки його пряму ставку, але й інші витрати, пов'язані із його залученням, страхуванням, обслуговуванням), тобто якщо диференціал

фінансового левериджу є позитивною величиною, і чим більше його позитивне значення, тим кращий буде ефект. У зв'язку з високою динамічністю цей показник потребує постійного моніторингу у процесі управління ефектом фінансового левериджу. Формування від'ємного значення диференціала фінансового левериджа в усіх вищезазначених випадках призведе до зниження коефіцієнта рентабельності власного капіталу. В цьому випадку використання підприємством позикового капіталу дає негативний ефект.

Коефіцієнт фінансового левериджу (ПК/ВК), що характеризує суму позиченого капіталу, який використовує підприємство, із розрахунку на одиницю власного капіталу.Виділення цих складових дозволяє цілеспрямовано керувати ефектом фінансового левериджу в процесі фінансової діяльності підприємства. Коефіцієнт фінансового левериджу – це важіль, що вказує на позитивний чи негативний ефект, який отримується за рахунок відповідного значення його диференціала. При позитивному значенні диференціала приріст коефіцієнта фінансового левериджу буде позитивно впливати на підвищення приросту коефіцієнта рентабельності власного капіталу, і навпаки, при негативному значенні диференціала приріст коефіцієнта фінансового левериджу збільшить темп зниження коефіцієнта рентабельності власного капіталу .

Однією з важливих передумов ефективного управління капіталом підприємства є оцінка його вартості. Вартість капіталу – це ціна, яку підприємство платить за його залучення з різних джерел. Концепція такої оцінки виходить із того, що капітал має відповідну вартість, яка формує рівень операційних та інвестиційних витрат підприємства. Ця концепція є однією з базових у системі управління фінансовою діяльністю підприємства і застосовується у багатьох сферах (рис. 1.4).

Фінансовий ринок формує ринкові ціни капіталу, що залучається з різних джерел. При цьому завданням фінансового менеджера є забезпечення зменшення вартості капіталу фірми шляхом вибору найбільш прийнятних варіантів його залучення.

Для більшості українських підприємств це завдання поки що є не настільки актуальним, так як в них практично немає вибору через дефіцит інвестиційних ресурсів в країні, нерозвиненість фінансового ринку, обмежений доступ до кредитів за високими відсотковими ставками.

Показник вартості капіталу використовується як критерій у процесі здійснення реального інвестування: рівень вартості капіталу конкретного підприємства виступає як дисконтна ставка, за допомогою якої сума чистого грошового потоку приводиться до теперішньої вартості у процесі оцінки ефективності окремих реальних проектів. Крім того, він є базою для порівняння з внутрішньою ставкою доходності інвестиційного проекту

Вартість капіталу підприємства є мірою прибутковості операційної діяльності і характеризує частину прибутку, який повинен бути сплачений за використання сформованого чи залученого нового капіталу для забезпечення випуску і реалізації продукції

Показник вартості капіталу підприємства виступає критерієм прийняття управлінських рішень щодо використання оренди (лізингу) чи придбання у власність виробничих основних засобів.

Вартість капіталу підприємства є базовим показником формування ефективності фінансового інвестування: дозволяє оцінити не тільки ринкову вартість чи дохідність окремих інструментів фінансового інвестування, але й сформувати найбільш ефективний напрям і види цього інвестування на попередній стадії формування інвестиційного портфеля.

Показник вартості капіталу в розрізі його окремих елементів використовується у процесі управління структурою цього капіталу на основі механізму фінансового левериджу.

Рівень вартості капіталу підприємства є важливим виміром рівня ринкової вартості даного підприємства.

Показник вартості капіталу – це критерій оцінки і формування відповідного типу політики фінансування підприємством своїх активів. Виходячи із реальної вартості капіталу, який використовується, та оцінки її виміру, підприємство формує ідеальний, агресивний, консервативний або помірний тип політики фінансування активів.

Рис.1.4. Сфери застосування показника вартості фінансових ресурсів підприємства

Розглянемо порядок розрахунку вартості власного та позикового капіталу (рис. 1.5.).

Оцінювання власного капіталу

Вартість додаткового акціонерного капіталу, що залучається за рахунок простих акцій: $ВВК_{ПА} = \frac{К_А * Д_{ПА} * ПВ_Т}{К_{ПА}(1 - ЕВ)} * 100$ (1.10). де ВВКпа - вартість власного капіталу; Ка – кількість додатково емітованих акцій; Дпа - сума дивідендів, виплачених на одну просту акцію; ПВт - плановий темп виплат дивідендів; Кпа - сума власного капіталу, що залучається за рахунок емісії простих акцій або додаткових паїв; ЕВ – витрати щодо емісії акцій.

Вартість додаткового акціонерного капіталу, що залучається за рахунок привілейованих акцій: $ВВК_{ПР} = \frac{Д_{ПР}}{К_{ПР}(1 - ЕВ)} * 100$ (1.11).де $ВВК_{пр}$ – вартість власного капіталу, що залучається за рахунок емісії привілейованих акцій; Дпр – сума дивідендів;Кпр – сума власного капіталу, що залучається за рахунок емісії привілейованих акцій;ЕВ – витрати щодо емісії акцій.

Вартість функціонуючого власного капіталу: ВКФЗ=ЧПВ/ВК*100 (1.12). де ВКфз – вартість функціонуючого власного капіталу підприємства у звітному періоді, %; ЧПв – сума чистого прибутку, виплачена власникам підприємства в процесі її розподілу за звітний період; ВК – середня сума власного капіталу підприємства у

Вартість позикового капіталу у формі банківського кредиту: $ВБК = \frac{ПК_Б * (1 - С_{ПП})}{(1 - РВ_Б)} * 100$ (1.13), де *ВБК* - вартість позикового капіталу, що залучається у формі банківського кредиту, %;$ПК_б$ – ставка відсотка за банківський кредит, %;$С_{пп}$ – ставка податку на прибуток;$РВ_б$ – рівень витрат щодо залучення банківського кредиту до його суми.

Вартість фінансового лізингу: $ВФЛ = \frac{ЛС - НА * (1 - С_{ПП})}{(1 - РВ_{ФЛ})} * 100$ (1.14), де ВФЛ вартість позикового капіталу, що залучається на умовах фінансового лізингу; ЛС – річна лізингова ставка, %; РВфл – рівень витрат щодо залучення активу на умовах фінансового лізингу до вартості цього активу.

Вартість позикового капіталу, що залучається за рахунок емісії облігацій на умові купонних виплат: $ВОЗ_К = \frac{СК * (1 - С_{ПП})}{(1 - ЕВ_о)} * 100$ (1.15). де $ВОЗ_к$ - вартість позикового капіталу, що залучається за рахунок емісії облігацій;СК- ставка купонного відсотка за облігацією,

Вартість кредиту, наданого у формі короткострокової відстрочки платежу: $ВТК_К = \frac{(ЦЗ * 360) * (1 - С_{ПП})}{ПВ} * 100$ (1.16). де $ВТК_к$ -вартість кредиту, наданого на умовах короткострокової відстрочки платежу, %; ЦЗ – розмір цінової знижки при здійсненні платежу готівкою за продукцію, %; ПВ- період надання відстрочки платежу за продукцію у днях.

Оцінювання позикового капіталу

Рис.1.5. Розрахунок вартості складових елементів фінансового капіталі підприємства

ТКНОР

І. Оцінка вартості окремих елементів власного капіталу.

Ефективне використання власного капіталу забезпечує фінансову стійкість і рівень платоспроможності підприємства. Тому першочергова увага має бути приділена оцінці вартості власного капіталу в розрізі окремих його елементів і в цілому. Оцінка вартості власного капіталу має ряд особливостей, основними з яких є:

- необхідність постійного коригування балансової суми власного капіталу в процесі здійснення оцінки;

- оцінка вартості нового власного капіталу, що залучається, носить імовірний характер. Залучення основної суми власного капіталу контрактних зобовязань не містить (за винятком емісії привілейованих акцій), а є лише розрахунковими плановими величинами, що можуть бути скориговані за результатами майбутньої господарської діяльності;

- суми виплат власникам капіталу входять до складу оподатковуваного прибутку, що збільшує вартість власного капіталу порівняно з позиковим;

- залучення власного капіталу пов'язано з більш високим рівнем ризику інвесторів, що збільшує його вартість на розмір премії за ризик;

- залучення власного капіталу не пов'язано, як правило, із поворотним грошовим потоком за основною його сумою, що визначає вигідність використання цього джерела підприємством, незважаючи на більш високу його вартість.

Враховуючи ці особливості, необхідно розглянути механізм оцінки й управління вартістю власного капіталу. Результати такої оцінки є основою розробки управлінських рішень щодо вибору альтернативних джерел формування власних фінансових ресурсів, що забезпечують приріст власного капіталу підприємства.

Така оцінка проводиться в розрізі основних елементів власного капіталу, сформованого за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел. До базових елементів такої оцінки й управління вартістю власного капіталу належать:

- Вартість функціонуючого власного капіталу.

- Вартість додаткового акціонерного капіталу, що залучається з привілейованих акцій; простих акцій (додаткових паїв).

Процес управління вартістю залучення власного капіталу за рахунок зовнішніх джерел здійснюється шляхом розробки та реалізації емісійної політики підприємства, а також його дивідендної політики або політики розподілу прибутку.

II. Оцінка вартості окремих елементів позикового капіталу.

Оцінка вартості позикового капіталу має ряд особливостей, основними з яких є:

- відносна простота формування базового показника оцінки вартості. Таким базовим показником, що підлягає наступному коригуванню, є вартість обслуговування боргу у формі відсотка за кредит, купонної ставки за облігацією тощо. Даний показник прямо обговорений умовами кредитного договору, умовами емісії або інших форм контрактних зобов'язань підприємства.

- урахування в процесі оцінки вартості позикових засобів податкового коректора, тому що виплати щодо обслуговування боргу (відсотки за кредит і інші форми цього обслуговування відносять на собівартість продукції); вони зменшують розмір бази оподаткування підприємства, і відповідно, знижують розмір вартості позикового капіталу на ставку податку на прибуток.

Управління вартістю банківського кредиту зводиться до мінімізації ставки відсотка за кредит, при незмінності суми кредиту, що залучається, і терміну його використання. Управління вартістю позиковим капіталом, що залучається зводиться до розробки відповідної емісійної політики, що забезпечує повну реалізацію облігацій, які емітуються на умовах, не вище середньоринкових. Основу управління цією вартістю становить обов'язкова оцінка її в річній ставці за кожним наданим товарним кредитом і її порівняння з вартістю залучення аналогічного банківського кредиту.

Tkhor

Вартість товарного кредиту, наданого у формі довгострокової відстрочки платежу з оформленням векселя оцінюється за формулою (1.17):

$$ВТК_К = \frac{ПК_В * (1 - С_{ПП})}{(1 - ЦЗ)} * 100 \qquad (1.17)$$

де $ВТК_в$ - вартість товарного кредиту, наданого на умовах довгострокової відстрочки платежу з оформленням векселя, %;

ПКв- ставка відсотка за вексельний кредит, %;

Спп - ставка податку на прибуток, виражена десятковим дробом;

ЦЗ- розмір цінової знижки при здійсненні платежу готівкою за продукцію, %;

Управління вартістю цієї форми залучення кредитних ресурсів зводиться до пошуку варіантів, які призводять до мінімізації розмірів даної вартості

Поелементна оцінка вартості власного і позикового капіталу є передумовою узагальненого розрахунку показника. Таким узагальнюючим показником є середньозважена вартість капіталу. Цей показник розраховується за формулою зваженої середньої арифметичної (1.18).

$$WACC = \sum_{j=1}^{n} k_j * d_j \qquad (1.18)$$

де kj- вартість окремих елементів капталу, %;

dj- питома вага окремих елементів капіталу в його загальній сумі, виражена десятковим дробом.

Необхідно звернути увагу на наступні особливості розрахунку середньозваженої вартості капіталу:

1. Метою розрахунку WACC є визначення вартості додатково залученої грошової одиниці.

2. Значення WACC є відносно стабільною величиною і відображає структуру капіталу, що склалася на підприємстві, тобто оптимальну структуру.

3. Існує два підходи при виборі ваги (dj): в першому випадку вага береться виходячи з ринкових оцінок елементів капіталу, в другому – виходячи з балансових оцінок.

4. Точність розрахунку WACC залежить від того, наскільки точно були розраховані значення вартості окремих елементів капталу. Оскільки жодна прогнозна оцінка не дає абсолютної точності оціночної величини, наведені вище моделі, що використовуються для розрахунку WACC, не є ідеальними, однак є прийнятними для аналітичний цілей.

5. Коректність розрахунку WACC передбачає включення в формулу складових у співставному виді.

За інших рівних умов зниження WACC сприяє підвищенню цінності підприємства, тобто його ринкової вартості

Ekhor

Висновок до першого розділу

Протягом тривалого часу вченими-економістами досліджується економічна сутність фінансових ресурсів. Науковці, які спрямовують свої дослідження головним чином на вивчення фінансів підприємства, розглядають фінансові ресурси як сукупність грошових коштів суб’єктів господарювання (фондів, доходів, накопичень), що перебувають у розпорядженні підприємств і мають цільове спрямування. Фінансові ресурси підприємств посідають одне з чільних місць у відтворювальному процесі, формуванні власних грошових фондів і фінансових ресурсів держави . Фінансові ресурси, перебуваючи в постійному русі, можуть змінювати свою форму з метою створення умов формування нових фінансових ресурсів, а джерело фінансового ресурсу залишається незмінним, тоді, як припинення існування джерела фінансових ресурсів автоматично означає відсутність відповідного фінансового ресурсу,

тобто джерело фінансування є первинними і виступає передумовою виникнення фінансових ресурсів Фінансові ресурси підприємств характеризуються такими властивостями: фінансові ресурси мають стадію утворення; фінансові ресурси відображають ставлення до власності; фінансові ресурси мають джерела формування і цілі використання; від джерел формування та напрямів використання залежить структура фінансових ресурсів підприємства.

У найбільш загальному вигляді управління фінансовими ресурсами поділено на три основні напрями:

1. загальний аналіз і планування майнового і фінансового стану підприємства;

2. забезпечення підприємства фінансовими ресурсами в достатній кількості;

3. оптимальний розподіл і використання фінансових ресурсів, що здійснюється у межах політики управління капіталом, управління активами та інвестиційної політики підприємства.

Комплексна оцінка джерел формування фінансових ресурсів, ефективності їх використання здійснюється за допомогою фінансового аналізу. Предметом фінансового аналізу підприємства є його фінансові ресурси, їх формування та використання. Аналіз фінансових ресурсів доцільно здійснювати в межах технологічного процесу, за яким в результаті перетворення первинної облікової інформації формуються вихідні показники відносно джерел фінансування та напрямів їх використання, які складають основу інформаційного забезпечення управління фінансовими ресурсами. Аналіз фінансового стану підприємства здійснюється за такими напрямами: аналіз фінансових результатів діяльності підприємства; оцінка майнового стану та структури капіталу підприємства; аналіз фінансової стійкості.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ДП «УКРАЕРОРУХ»

2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика діяльності ДП «Украерорух»

24 грудня 1992 року заснований головний постачальник аеронавігаційних послуг в Україні - державне підприємство «Обслуговування повітряного руху України» (скорочено – Украерорух), діяльність якого регулюється Міністерством інфраструктури України [91].

Головною місією підприємства є забезпечення безпечного і якісного аеронавігаційного обслуговування повітряного простору України та повітряного простору над відкритим морем, в місцях, в яких за міжнародними договорами відповідальність за обслуговування покладена на Україну. При цьому мають бути враховані потреби споживачів повітряного простору і умови здійснення діяльності на ринку послуг авіаційного транспорту в Україні та в Європейському регіоні.

Державна мавіаційна служба України є центральним органом виконавчої влади. ЇЇ діяльність координується Кабінетом Міністрів України через Міністра інфраструктури України. Державна авіаційна служба є уповноваженим органом з питань цивільної авіації та здійснює державну політику цієї сфери використовуючи повітряний простір України.

Як провайдер аеронавігаційного обслуговування в інституційному плані ДП «Украерорух» відокремлене від Державної авіаційної служби. Воно є основою об’єднаної цивільно-військової системи та національної аеронавігаційної системи організації повітряного руху [91].

Таблиця 2.1

Загальні відомості про підприємство

Найменування підприємства (повне та скорочене)	Державне підприємство обслуговування повітряного руху України (Украерорух)
Організаційно-правова форма підприємства	Державне
Ідентифікаційний код	19477064
Центральний орган виконавчої влади, до сфери управління якого належить підприємство	Міністерство інфраструктури України Код ЄДРПОУ 37472062
Місцезнаходження підприємства	08300, Київська обл., місто Бориспіль, Аеропорт
Статутний капітал	179568357,00 грн.
Основний вид діяльності	Код КВЕД 52.23 Допоміжне обслуговування авіаційного транспорту
Керівник (виконуючий обов'язки) підприємства	Ярмак Андрій Миколайович
Дата держреєстрації, дата та номер запису в ЄДР про включення до ЄДР відомостей про підприємство	Державна реєстрація: 15.01.1993 Запис в ЄДР: 28.01.2005 Номер запису в ЄДР: 1 074 120 0000 004626
Місцезнаходження реєстраційної справи	Бориспільська районна державна адміністрація Київської області
Засоби зв'язку з підприємством	Номер телефону 1: +380442352110 Номер телефону 2: +380442818484 Електронна пошта: ado@uksatse.ukrtel.net Факс: +380442462073

Гікнон

ДП «Украерорух» складається з:

- Авіакомпанії «Украерорух»;
- Служби аеронавігаційної інформації України;
- Центру авіаційної підготовки та сертифікації;
- Українсьмкого центру планування використання повітряного простору України та регулювання повітряного руху;
- Навчально-сертифікаційного центру «Украероруху»;
- Шести регіональних структурних підрозділів (РСП):

- РСП Київський районний центр "Київцентраеро". Знаходиться за адресою: 08324, Київська область, Бориспільський р-н, с. Гора. Код ЄДРПОУ: 13738233.

- РСП "Кримаерорух". Знаходиться за адресою: 97536, Автономна Республіка Крим, Сімферопольський р-н, с. Укромне, Євпаторійське шосе 11 км. Код ЄДРПОУ: 20719006.

- Дніпровський РСП. Знаходиться за адресою: 49042, Дніпропетровська область, місто Дніпмро, Бабушкінський р-н, Аеропорт ЦА. Код ЄДРПОУ: 25533424.

- Львівськимй РСП. Знаходиться за адресою: 79040, Львівська область, місто Львів, Змалізничний р-н, вулиця Любінська, будинок 217. Код ЄДРПОУ: 19326017.

- Одесмький РСП. Знаходиться за адресою: 65054, Одеська область, місто Одеса, Малиновський р-н, Аеропорт. Код ЄДРПОУ: 19214577.

- Хармківський РСП. Знаходиться за адресою: 61031, Харківська область, місто Харків, Комінтернівський р-н, вул. Стартова, будинок 15. Код ЄДРПОУ: 21175382.

Раніше дом їх складу входив Донецький регіональний структурний підрозділ, проте наразі його обов’язки передано Дніпровському РСП.

Тільки

Рис. 2.1. Регіональні структурні підрозділи ДП «Украерорух»

Здійснюючи свою діяльність ДП «Украерорух» має:

– Організовувати повітряний рух, тобто: обслуговувати повітряний рух, організовувати повітряний простір та потоки повітряного руху повітряного простору України;

– Організовувати радіотехнічне та електротехнічне забезпечення повітряного руху та виконання польотів;

– Забезпечувати діяльність та розвиток Об'єднаної цивільно-військової системи організації повітряного руху;

– Надавати необхідну аеронавігаційну інформацію;

– Організовувати аварійне сповіщення та в разі потреби сприяти проведенню пошуково-рятувальних робіт;

– Організовувати, забезпечувати та проводити підготовку і перепідготовку спеціалістів підприємства;

– Модернізувати та розвивати аеронавігаційну систему України;

– Соціально розвивати та захищати працівників підприємства.

Організаційна структура ДП «Украерорух» та місце, яке воно займає у системі державного регулювання представлено на рисунках 2.2 – 2.4 [91].

Піхот

Рис. 2.2. ДП «Украерорух» у системі державного регулювання

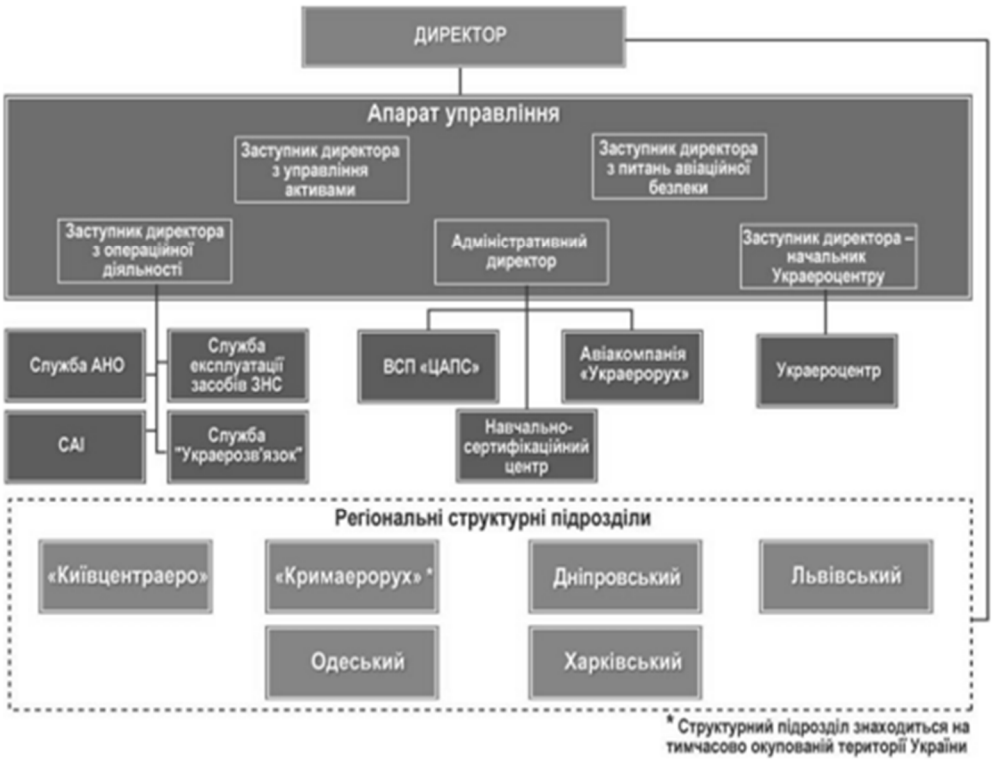

Рис. 2.3. Організаційна структура ДП «Украерорух»

Гкнок

Рис.2.4. Організаційна структура ОЦВС

Основною місією підприємства встановлено: забезпечити якісне, безпечне та дружнє довкілля аеронавігаційного обслуговування для

повітряного простору України та повітряного простору, яке перебуває в межах її відповідальності.

Бачення компанії: покращити співпрацю з партнерами у національній та світовій спільноті, щоб встановити найкращі світові показники роботи цієї галузі та гарантувати безпечне, якісне і ефективне перевезення пасажирів та вантажів повітряним простором.

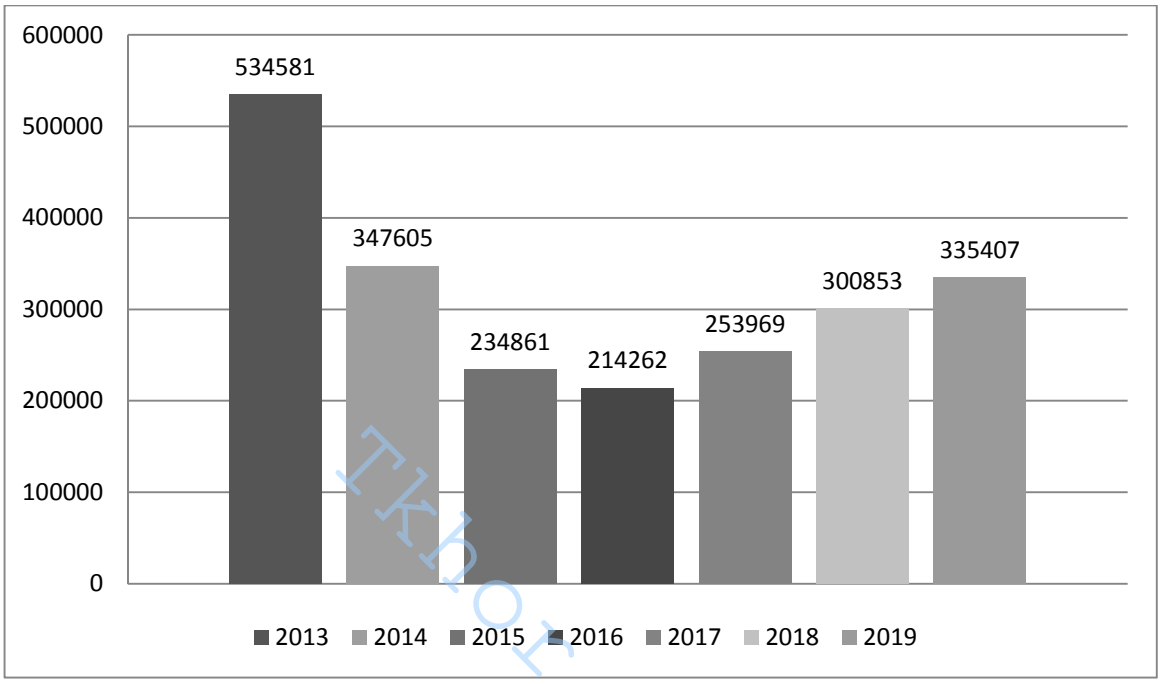

Рис.2.5. Статистика повітряного руху, кількість польотів.

Державне підприємство «Украерорух» є надійною й економічно ефективною частиною цивільної авіації України. Підприємство постійно розвивається та удосконалює свою діяльність враховуючи функціонування європейської інтеграції на національного аеронавігаційного середовища.

Однією з основних складових доходу підприємства є платежі, що сплачують авіаперевізники за обслуговування у повітряному просторі України. Розмір плати (тариф) за послуги аеронавігаційного обслуговування встановлюється Євроконтролем, щоб гарантувати підприємству достатній прибуток для покриття його витрат і забезпечити високі стандарти аеронавігаційного обслуговування. На даний час тариф за обслуговування

одного польоту є значно нижчим за аналогічний показник у Європі, що робить український повітряний простір привабливим для міжнародних перевізників з огляду на витрати. Однак, кількість польотів у повітряному просторі України значно знизилася у зв'язку з воєнним конфліктом на сході України, анексією Криму Росією і складною економічною ситуацією в країні.

ДП «Украерорух» здійснює міжнародну діяльність, яка регулюється відповідними наказами Міністерства інфраструктури України та Украероруху [91].

Основним є співпраця з провайдерами АНО, забезпечення вступу України в міжнародні авіаційні організації та членства Украероруху в них, отримання міжнародного досвіду з питань розвитку інфраструктури зв'язку, навігацій і спостережень повітряного руху, організація навчання та підвищення кваліфікації персоналу в закордонних навчальних закладах.

ТКНОР

Рис. 2.6. Співробітництво з міжнародними авіаційними організаціями

Враховуючи динамічні та незмінні внутрішні і зовнішні фактори визначено стратегічні цілі ДП «Украерорух»:

– Безпека. Розвивати та підтримувати зрілу, надійну і дієву систему управління безпекою польотів.

– Потреби користувачів ПП. Задовольняти потреби користувачів повітряного простору і відповідно зміцнювати позицію ДП «Украерорух» як надійного провайдера аеронавігаційних послуг в міжнародній та вітчизняній авіації.

– Ефективність. Наблизити основні виробничі показники діяльності ДП «Украерорух» до середньоєвропейських.

– Вплив на зовнішнє середовище. Підтримувати та сприяти інтеграції аеронавігаційної системи України європейській враховуючи охорону навколишнього середовища.

Tkhor

2.2. Оцінювання результативності господарської діяльності авіапідприємства

За результатами діяльності у 2020 році ДП «Обслуговування повітряного руху України» увійшов до групи з 27 країн з найвищими показниками досконалості системи управління безпекою польотів (СУБП) при середньому рівні зрілості системи 70-78 %.

Розглянемо більш детально економічні показники ефективності господарської діяльності аеронавігаційного підприємства. Оцінювання значень показників результативності економічної діяльності проводиться із застосуванням аналізу фінансових звітів (додатки А-З).

Результативність основної діяльності аеронавігаційного підприємства прямо залежна від обсягів наданих послуг з навігаційного обслуговування повітряного руху. Обсяги супроводу виконаних польотів наведено на рис. 2.5 [91].

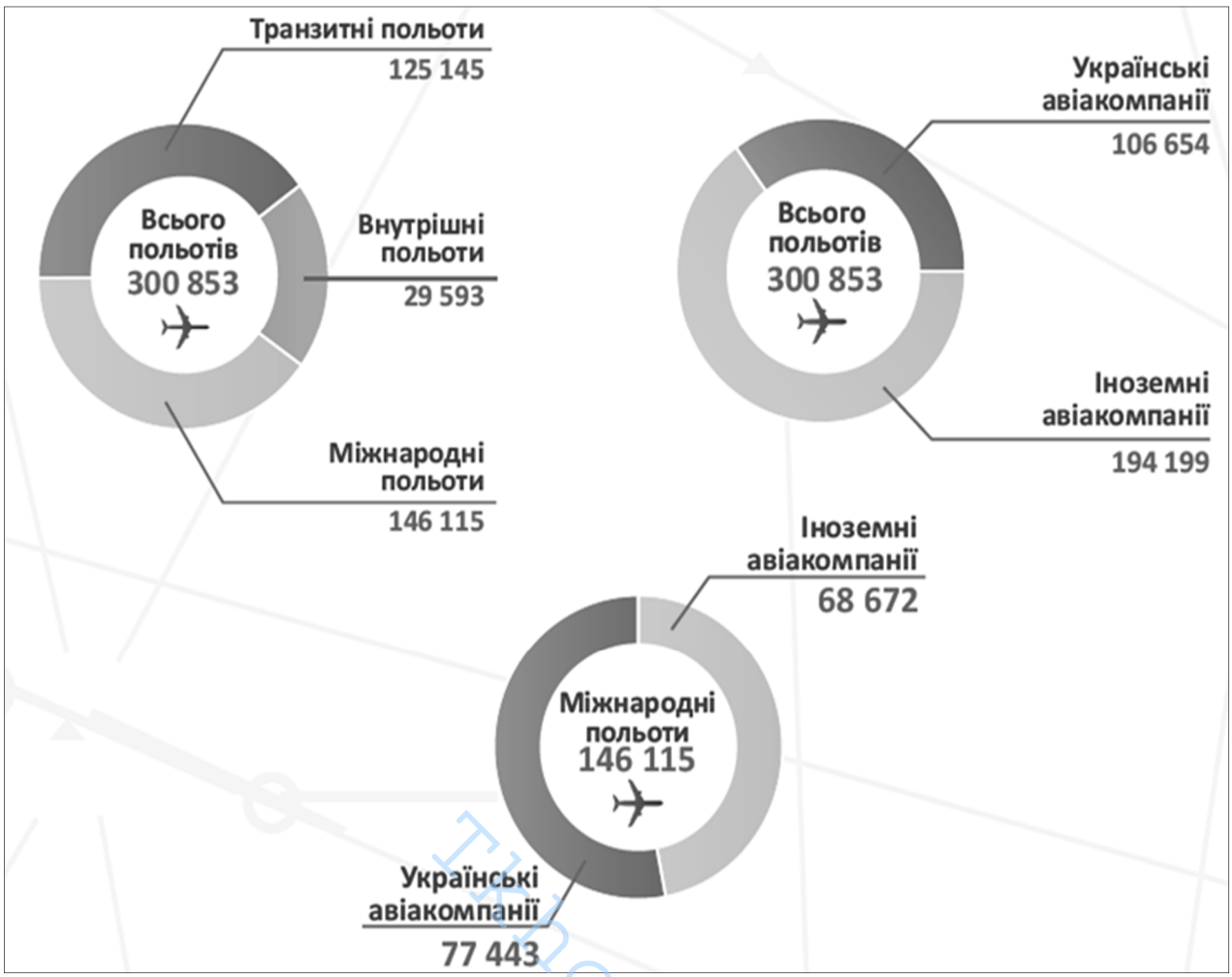

Рис. 2.7. Обсяги наданиї послуг із супроводження польотів «Украерорух»у 2019 році, од. [91]

Якщо подивитись динаміку здійснених польтів за 2019-2016 р.р., то бачимо стійку тенденціє зростання приблизна на 16-18 % щорічно (рис.2.6). Такі тенденції зумовлені рядом факторів розвитку вітчизняного ринку авіаційних перевезенб Зокрема, основними з них називають лібералізацію ринку, впровадження безвізових туристичних умов перетину кордонів з Європейським союзом та зростання реальних доходів населення і рівня зростання ВВП. Проте введення карантинних обмежень та повна зупинка авіаперевезень пасажирів в березні –червні 2020 року знизила обсяги обслуговування польотів на 50-60 % (рис.2.8.). Це негативно вплинуло на всю авіаційну сферу. І особливо – на підприємство з аеронавігації, послуги якої мають надаватись незалежно від фінансових зобов’язань авіакомпаній.

Рис. 2.8. Ститистика зміни обсягів обслуговування польотів «Украерорух» у 2019-2020 р.р., од. [91]

Tiktok

Загальна кількість виконаних у листопаді 2020 року польотів, які Украерорух забезпечив аеронавігаційним обслуговуванням, становить 9 910 рейсів – це на 56,7 % менше порівняно з обсягом польотів у листопаді минулого року. За типами польотів авіатрафік у листопаді розподіляється так: внутрішні рейси – 1 909 (-15,6 % порівняно з листопадом 2019 року), міжнародні рейси – 4 563 (-62 %) і транзитні рейси – 3 438 (-60 %).

Українські авіакомпанії виконали в 2020 році (станом на листопад) 3 578 рейсів (на 53,4 % менше ніж у листопаді минулого року), іноземні авіакомпанії – 6 332 рейси (-58,3 %).

Динаміка кількості польотів у повітряному просторі України у 2020 році: червень – 4 584 рейси, липень – 12 195 рейсів, серпень – 16 690 рейсів, вересень – 14 959 рейсів, жовтень – 13 041 рейс, що на 50-60 % менше попередніх періодів (рис.2.9).

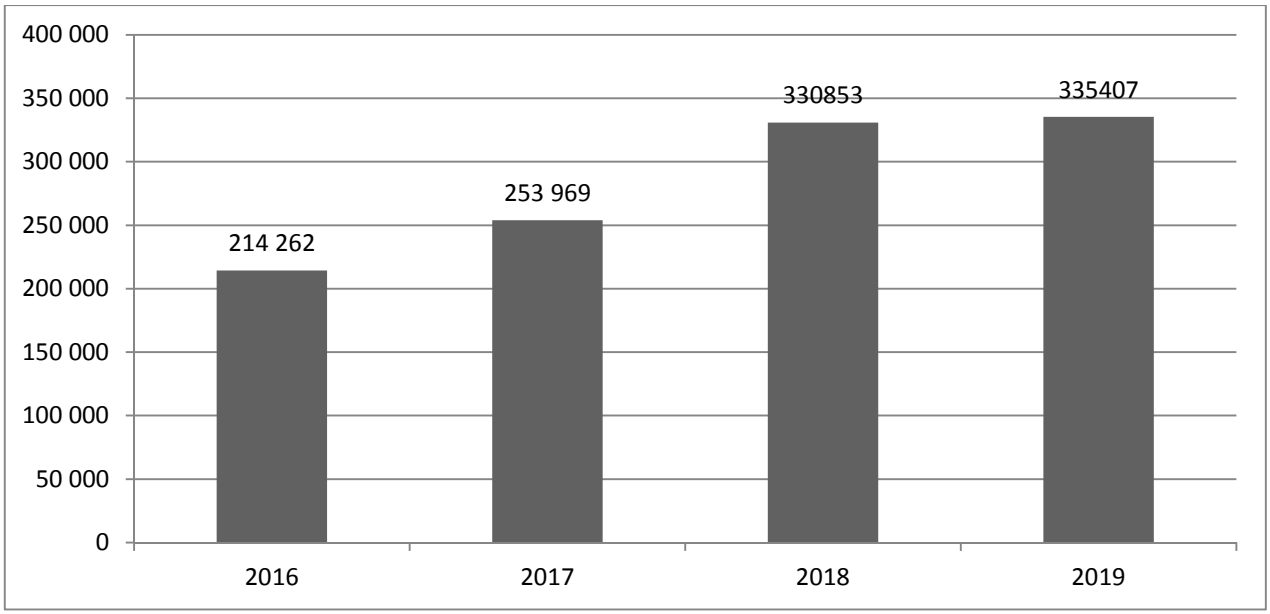

Рис. 2.9. Динаміка змін кількості польотів у повітряному просторі України за 2016-2019 р.р. од*

**побудовано автором на основі [91]*

ТНТОР

Зменшення обсягів перевезень також значно вплинуло на фінансову дисципліну авіаційних перевізників через брак обігових коштів. Унаслідок катастрофічного зниження обсягів авіаційних перевезень, а отже й фінансових надходжень, державне підприємство Украерорух опинилося на межі технічного дефолту. Аби не допустити погіршення фінансово-економічної ситуації та забезпечити стабільну роботу стратегічного підприємства, прийнято рішення про переведення перевізників на графік оплати за надані послуги на щотижневій основі. Задля вирішення питання накопиченої у період пандемії заборгованості – відповідно до чинного законодавства та умов Договору щодо надання послуг з аеронавігаційного обслуговування, а також з метою дотримання процесуальних строків – проводяться позовні роботи для врегулювання питань фінансової дисципліни авіакомпаній, які вчасно не розрахувалися за отримані у попередні періоди послуги з аеронавігаційного обслуговування. У 2020 році така ситуація склалася з кількома українськими та зарубіжними авіакомпаніями, серед яких – «Міжнародні авіалінії України», «СкайАп», «Браво», «ЯнЕір», «Азур Ейр Україна», Iran Air, Freebird Airlines,

Blue Panorama Airlines, Onur Air, Tarom Romanian Air Transport, Air Arabia PJSC та інші. При цьому деякі авіакомпанії, зокрема «Браво», «Азур Ейр Україна», Freebird Airlines, Onur Air Tasimacilik, Tarom Romanian Air Transport та Air Arabia PJSC уже повністю розрахувались за надані Украерорухом послуги.

На основі аналізу структури і динаміки зміни основних показників діяльності ДП «Обслуговування повітряного руху України» проведемо оцінку ефективності за допомогою розрахунку сукупності фінансових коефіцієнтів, які характеризують прибутковість, платоспроможність та ліквідність.

Доходи та витрати. Аеронавігаційне підприємство основні доходи отримує від надання послуг з навігаційного та метрологічного обслуговування всіх пьоллотів, що здійснюються у повітряому просторі України. Також підприємство отримує додаткові фінансові надходження від навчально-тренінгової діяльності, експертного та документального супроводу діяльності авіакомпаній та аеропортів. Динаміка зміни фінансових результатів представлена на рис. 2.10-2.11.

.

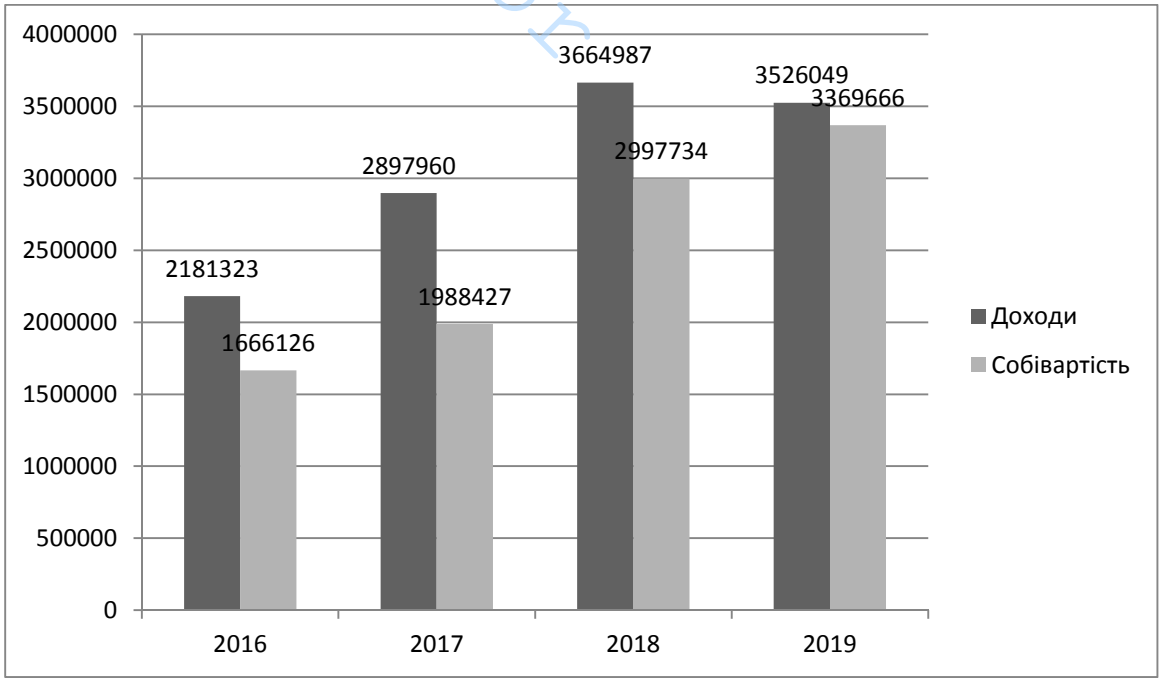

Рис.2.10. Динаміка витрат та доходів «Украерорух» на наданняя аеронавігаційних послуг, тис.грн*

**побудовано автором на основі [91]*

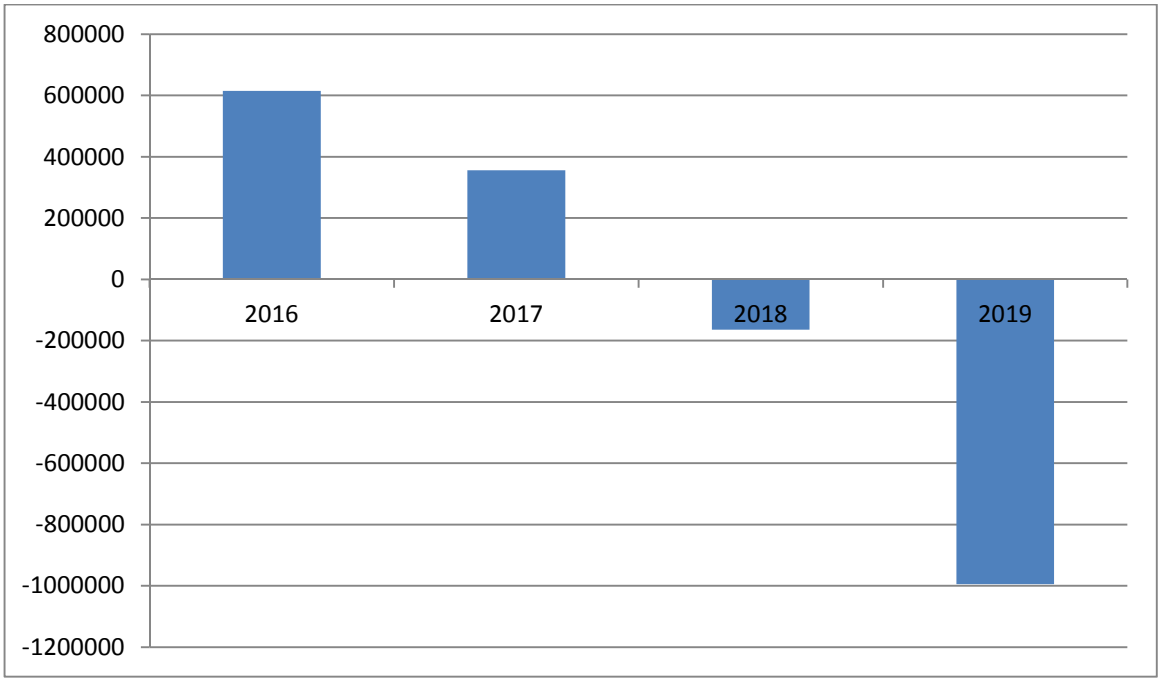

Рис.2.11. Динаміка чистого прибутку «Украерорух» на наданняя аеронавігаційних послуг, тис.грн.*

**побудовано автором на основі [33]*

Ткнок

Отже, аналізуючи рис 2.7-2.8 ми бачимо зростання масштабів реалізації послуг на 64-65% (у відношення 2018 року до 2016 року), що вище за темпи зростання ринку авіаційниї перевезень. Проте зниження чистого прибутку та збитковість 2018 року свідчать про негативні тенденції, спровоковані зростанням операційних витрат та потребами у матеріально-технологічному оновленні аеронавігаційної системи України. Така тенденція свідчить про активізацію роботи аеронавігаційного підприємства у напрямах розвитку суміжних послуг, в тому числі оптимізації активів, валютної політики та переоцінки активів. Покриття збитковості підприємство планує здійснити за рахунок поведненн коштів за надані послуги ПАТ «МАУ», за судовими позовами з якою «Украерорух» повністю виграв і має права на повернення несплаченого доходу та відшкодування збитків.

Джерелами формування доходів протягом періоду, що підлягав дослідженню, були доходи від аеронавігаційнойї та іншої (неавіаційної та іншої

допоміжної діяльності), від надання в оренду нерухомого майна та інші доходи. Згідно Повітряного кодексу України (ст.36, п.п.1,2) [1] аеронавігаційне обслуговування польотів повітряних суден (на маршруті, на підході та в районі аеродрому) здійснюється провайдерами аеронавігаційного обслуговування на платній основі. Розмір одиничних ставок плати за послуги з аеронавігаційного обслуговування польотів повітряних суден (на маршруті, на підході та в районі аеродрому) встановлюється однаковим для всіх користувачів повітряного простору України і визначається відповідно до законодавства України, стандартів та рекомендованої практики Міжнародної організації цивільної авіації і документів ЄВРОКОНТРОЛЮ.

Загалом спостерігається зростання у вартісному виразі собівартості реалізації продукції (робіт, послуг), на що вплинули такі чинники, як: зростання матеріальних витрат у зв'язку з ростом цін на енергоносії, паливно-мастильні матеріали та послуги, збільшення витрат на оплату праці та відрахування – у зв'язку з підвищенням прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати відповідно до законодавчих актів та переглядом сітки посадових окладів; збільшення амортизаційних відрахувань та оновленням аеронавігаційного обладнання.

Для організації та здійснення професійної підготовки авіаційного персоналу в Державному підприємстві обслуговування повітряного руху України (Украерорусі) створена система навчальних підрозділів, до складу якої входять: 1) Навчально-сертифікаційний центр (Бориспіль); 2) Регіональні центри підвищення кваліфікації фахівців ОЦВС (Львів, Харків); 3)Тренажерні центри регіональних структурних підрозділів (Донецьк, Дніпро, Одеса, Бориспіль) [91].

Персонал підприємства має нормований (змінний режим праці) та ненормований робочий час (п'ятиденний робочий тиждень).

Заробітна плата виплачується два рази на місяць (за першу та другу половину місяця). Розміри посадових окладів збільшуються в межах підвищення фінансових можливостей ДП «Украерорух». Заробітна плата

включає оклад працівника за штатним розписом, доплати за роботу у нічні зміни, доплати за володіння та використання в процесі роботи іноземної мови (якщо це передбачено посадовими обов'язками), доплати за роботу у важких та шкідливих умовах праці, винагороду за вислугу років. Розмір заробітної плати є вищим за її середній рівень в Україні.

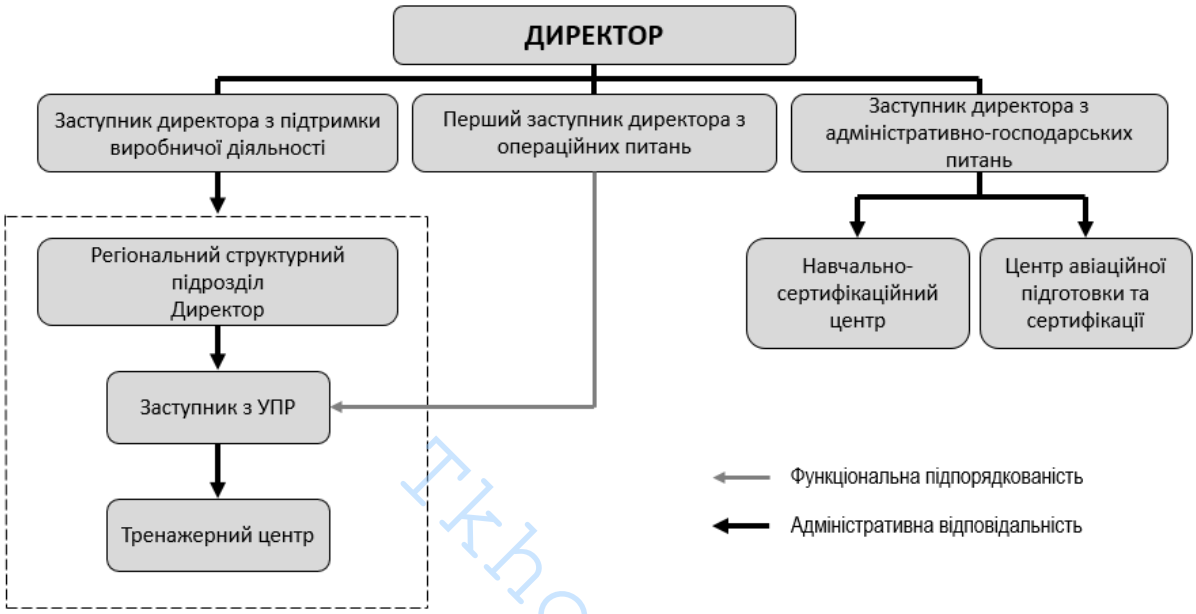

Рис. 2.12. Структурна схема навчальних підрозділів ДП «Украерорух»

У 2020 році планова середньооблікова чисельність працівників підприємства визначена на рівні 4 320 працівників, що на 15 працівників більше за плановий показник на 2019 рік (табл 2.2) [91].

Так, планову чисельність на 2020 рік за основними категоріями встановлено на рівні: директор – 1 працівник, адміністративно-управлінський персонал – 304 працівників, що на 13 працівників більше за плановий показник 2019 року, інші працівники – 4010 штатних працівників, що на 2 працівника більше за плановий показник 2019 року (4008 працівників).

Важливим моментом є вивчення руху кадрів та визначення його кількісних показників.

Таблиця 2.2

Структурні зміни у складі персоналу підприємства

Показник	Роки			Абсолютне відхилення (+/-)		Відносне відхилення (%)	
	2017	2018	2019	2018/2017	2019/2018	2018/2017	2018/2019
Прийнято всього за рік, осіб	401	388	355	-13	-33	96,76	91,49
Вибуло всього за рік, осіб	280	257	426	-23	169	91,79	165,76
Середньооблікова чисельність, осіб	4317	4438	4367	121	-71	102,80	98,40

Проведемо аналіз руху персоналу підприємства використовуючи наступні показники:

1. Коефіцієнт обороту з вибуття ($К_{вб}$) розраховується за формулою:

$$К_{вб} = \frac{Чзв}{Чсер} x\ 100\%\ , \qquad (2.1)$$

де $Ч_{зв}$ - кількість звільнених за власним бажанням і за порушення трудової дисципліни, $Ч_{сер}$ – середньооблікова чисельність працівників.

$К_{вб}$ (2017) = (280/4317)*100% = 6,5%

$К_{вб}$ (2018) = (257/4438)*100% = 5,8%

$К_{вб}$ (2019) = (426/4367)*100% = 9,8%

1. Коефіцієнт обороту з приймання ($К_{пр}$) визначається за формулою:

$$К_{пр} = \frac{Ч_{пр}}{Ч_{сер}} x\ 100\%, \qquad (2.2)$$

де, $Ч_{пр}$ – чисельність прийнятих на роботу працівників.

$К_{п}$ (2017) = (401/4317)*100% = 9,3%

$К_{п}$ (2018) = (388/4438)*100% = 8,7%

$К_{п}$ (2019) = (355/4367)*100% = 8,1%

2. Коефіцієнт загального обороту розраховується за формулою:

$$К_{зг} = К_{вб} + К_{пр}, \qquad (2.3)$$

Кзг (2017) = 6,5+9,3 = 15,8%

Кзг (2018) = 5,8+8,7 = 14,5%

Кзг (2019) = 9,8+8,1 = 17,9%

3. Коефіцієнт сталості ($К_{стл}$) визначається за формулою:

$$К_{стл} = \frac{Ч_{обл}}{Ч_{сер}}, \quad (2.4)$$

де $Ч_{обл}$ – чисельність працівників облікового складу.

$$Ч_{обл} = Ч_{пч} - Ч_{зв}, \quad (2.5)$$

де $Ч_{пч}$ – чисельність персоналу на початок досліджуваного періоду.

$Ч_{обл}$ (2017) = 4406–280 = 4126 осіб

$Ч_{обл}$ (2018) = 4317–257 = 4060 осіб

$Ч_{обл}$ (2019) = 4438–426 = 4012 осіб

$К_{стл}$ (2017) = 4126/4317 = 0,96

$К_{стл}$ (2018) = 4060/4438 = 0,91

$К_{стл}$ (2019) = 4012/4367 = 0,92

У 2019 році спостерігається найбільший коефіцієнт обороту з вибуття - 9,8% і найменший коефіцієнт обороту з приймання – 8,1% та порівняно з 2017 роком знизився коефіцієнт сталості персоналу з 0,96 до 0,92 (рис.2.13). Це пов'язано із рівнем наповненості посад на підприємстві та його зниженням протягом останніх років.

Тікнок

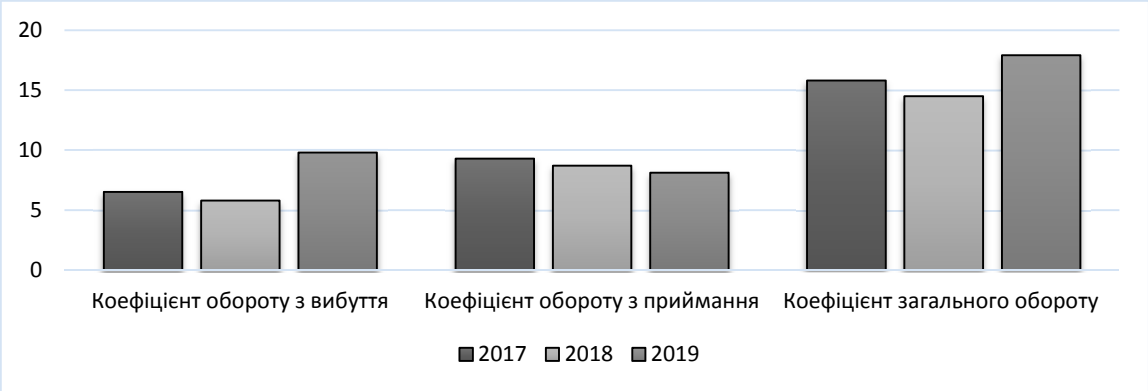

Рис. 2.13. Аналіз руху персоналу підприємства

Зниження чисельності працівників підприємства відбувається в зв'язку з проведенням реорганізації Служби авіаційної безпеки Украероруху на виконання Закону України від 21.03.2017 № 1965-VII «Про державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації» (охоронники, оператори технічних засобів

контролю на безпеку, інженери підрозділів САБ, начальники підрозділів САБ та їх заступники) [91].

Рівень мотивації та ефективності праці персоналу залежить від рівня заробітної плати. Згідно табл. 2.2 бачимо, що рівень заробітної плати з роками зростає та значно перевищує рівень середньостатистичної заробітної плати України.

Таблиця 2.2

Витрати на оплату праці працівників підприємства

	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Абсолютне відхилення 2018/2017	Відносне відхилення 2018/2017	Абсолютне відхилення 2019/2018	Відносне відхилення 2019/2018
Чисельність працівників, осіб	4317	4438	4367	121	102,80	-71	98,40
Фонд оплати праці, тис. грн.	1 217 378	1 730 232	2 281 425	512 854	142	551 193	132
Заробітна плата, тис.грн./особу за рік	281,99	389,87	522,42	107,88	138,26	132,55	133,99
Заробітна плата, тис.грн./особу за місяць	23,50	32,49	43,54	8,99	138,26	11,05	134,01

Ткпок

Планові витрати підприємства на оплату праці працівників у 2020 році зростуть на 6% порівняно до планового показника 2019 року, з метою компенсації інфляційних процесів в країні протягом останніх років, а також з урахуванням того фактору, що на 2020 рік заплановано зростання виробничих показників діяльності підприємства після відповідного зниження протягом 2014-2016 років та, як результат, наявних фінансових можливостей щодо забезпечення компенсації інфляційних втрат та поступового наближення розміру заробітної плати основних категорій персоналу до відповідних показників країн-членів Євроконтролю.

Протягом 2017-2019 років у Навчально-сертифікаційному центрі проводились професійні підготовки, які формують високий рівень сертифікації вітчизняних авіафахівців (табл. 2.3) [20].

Таблиця 2.3

Зведені дані щодо професійної підготовки авіаперсоналу за 2017-2019 роки

Напрям підготовки	Кількість
2017 рік	
Впровадження якості аеронавігаційних даних	1
Внесення динамічних аеронавігаційних даних до EAD	8
Забезпечення якості	3
Застосування інтегрованої бази даних при розробці аеронавігаційних процедур	2
Всього: 2017 рік	14
Частка в структурі кадрів	0,32
2018 рік	
AIS/AIM Evolution from AIS to AIM	6
SDO DP SDO Data Provider	4
Всього: 2018 рік	10
Частка в структурі кадрів	0,23
2019 рік	
Кодування процедур стосовно статичних даних EAD	5
Модель обміну аеронавігаційною інформацією версії 5.1	2
Застосування інтегрованої бази даних при розробці аеронавігаційних процедур та оформлення карт	2
Всього: 2019 рік	9
Частка в структурі кадрів, %	0,21

Приклад

Отже, спостерігається дуже низька ефективність проведення професійної підготовки та використання власних навчальних центрів, оскільки 9 працівників з 4367 це тільки 0,21%.

2.3. Економічна діагностика показників ефективності використання фінансових ресурсів ДП «Украерорух»

Проаналізуємо фінансовий стан авіапідприємста за динамікою зміни варітості й структури активів, а також основними показниками рентабельності й ліквідності. Власний капітал аеронавігаційного підприємства складається з статутного капіталу, резервного капіталу та нерозподіленого прибутку(табл.

2.4). Основну частку власного капіталу становить резервний фонд, який протягом 2016-2018 р.р. збільшується (загалом зріс на 35%) за варітсю і нарощується його частка у структурі (+2 %).

Таблиця 2.4

Структура власного капіталу ДП «Обслуговування повітряного руху України» на надання аеронавігаційних послуг

Сруктурні складові	2017 рік		2018 рік		2019 рік	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
Статутний капітал	261 060	5,41	261 060	5,08	261 060	4,08
Нерозподілений прибуток	265 674	5,51	314 871	6,13	286 160	4,48
Резерви та фонди	4291 443	89,06	4 557 117	88,77	5 835 801	91,4
Всього власний капітал	4 818 177	100	5 133 048	100	6 383 021	100

Діяльність будь-якого підприємства орієнтується на певний результат. Для оцінки стану і ефективності використання фінансових ресурсів та фінансово-економічних результатів діяльності ДП «Украерорух» проведемо аналіз майнового стану, фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства, ділової активності за 2017-2019 роки використовуючи основні показники:

1) Аналіз майнового стану підприємства

1. Вартість всього майна - підсумок балансу по активу або пасиву.

Вартість всього майна $_{(2017)}$ = 5 336 330 тис. грн.

Вартість всього майна $_{(2018)}$ = 6 112 754 тис. грн.

Вартість всього майна $_{(2019)}$ = 6 879 141 тис. грн.

Вартість майна збільшується порівняно з минулими роками, що свідчить про хороше фінансове становище підприємства.

2. Вартість власних коштів підприємства – вартість власного капіталу підприємства.

Вартість власних коштів $_{(2017)}$ = 5 148 549 тис. грн.

Вартість власних коштів $_{(2018)}$ = 5 759 831 тис. грн.

Вартість власних коштів $_{(2019)}$ = 6 394 545 тис. грн.

Вартість власних коштів збільшується порівняно з минулими роками, що свідчить про позитивне фінансове становище підприємства.

3. Вартість власних оборотних коштів - різниця між вартістю оборотних активів і поточних зобов′язань підприємства.

Вартість власн. об. коштів $_{(2017)}$ = 2121228 тис. грн - 150 868 тис. грн = 19 703,60 тис. грн.

Вартість власн. об. коштів $_{(2018)}$ = 2 15723 тис. грн - 230 260 тис. грн. = 20 854,63 тис. грн.

Вартість власн. об. коштів $_{(2019)}$ = 2473289 тис. грн. – 245 272 тис. грн. = 22 280,17 тис. грн.

Вартість власних оборотних коштів з роками зростає і означає, що сума власних оборотних активів, є доступною для щоденної операційної діяльності підприємства.

Tknok

4. Коефіцієнт зносу - відношення суми зносу до первісної вартості ОВФ.

Коефіцієнт зносу $_{(2017)}$ = 2660571 тис. грн. / 5 184 368 тис. грн. = 0,52

Коефіцієнт зносу $_{(2018)}$ = 5447346 тис. грн. / 9 041 593 тис. грн. = 0,61

Коефіцієнт зносу $_{(2019)}$ = 5864716 тис. грн. /9 335 263 тис. грн. = 0,63

Коефіцієнт зносу основних засобів вказує на рівень фізичного та морального зносу основних засобів. На даному підприємстві значення показника є негативним, оскільки показник збільшується, що свідчить про необоротні виробничі активи не оновлюються і це в свою чергу знижує конкурентоспроможність підприємства.

5. Коефіцієнт придатності – розраховується відніманням коефіцієнта зносу від одиниці.

Коефіцієнт придатності $_{(2017)}$ = 1 – 0,52 = 0,48

Коефіцієнт придатності $_{(2018)}$ = 1 – 0,61 = 0,39

Коефіцієнт придатності $_{(2019)}$ = 1 – 0,63 = 0,37

Коефіцієнт придатності з роками зменшується, що свідчить про погіршення технічного стану основних засобів.

Таблиця 2.5

Показники майнового стану підприємства

Назва показника	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Абсолютне відхилення 2018/2017	Відносне відхилення 2018/2017	Абсолютне відхилення 2019/2018	Відносне відхилення 2019/2018
Вартість всього майна, тис. грн.	5336330	6112754	6879141	776424	114,55	766387	112,54
Вартість власних коштів підприємства, тис. грн.	5148549	5759831	6394545	611282	111,87	634714	111,02
Вартість власних оборотних коштів, тис. грн.	19703,60	20854,63	22280,17	1151,03	105,84	1425,54	106,84
Коефіцієнт зносу	0,52	0,61	0,63	0,09	117,31	0,02	103,28
Коефіцієнт придатності	0,48	0,39	0,37	-0,09	81,25	-0,02	94,87

Ткнок

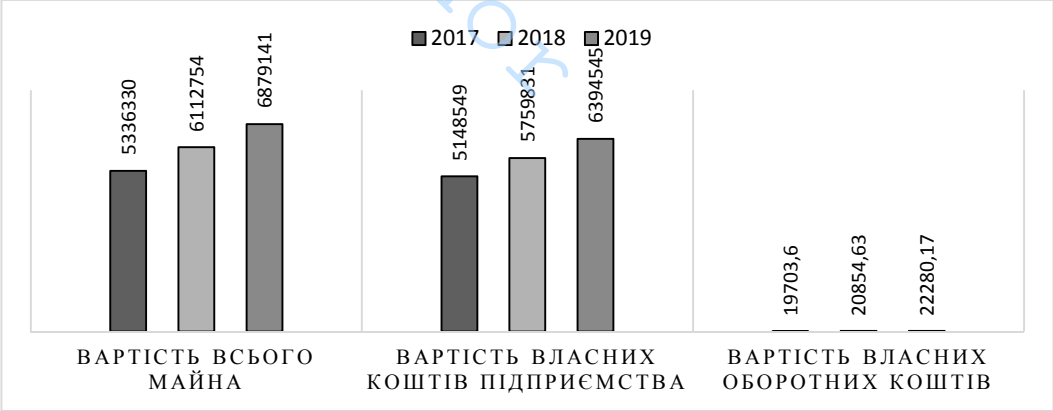

Рис. 2.14. Показники майнового стану підприємства

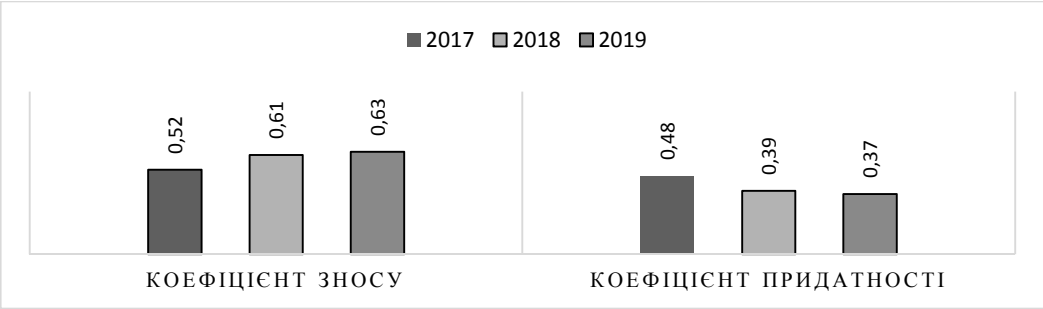

Рис. 2.15. Показники майнового стану підприємства

2) Аналіз фінансової стійкості підприємства

1. Коефіцієнт співвідношення позичених і власних коштів - відношення суми зобов'язань по залученим і позиченим коштам до суми власних коштів.

$К_{поз.власн.кошт.}$ (2017) = (122663 тис. грн. + 230260 тис. грн.)/ 5759831 тис. грн. = 0,06

$К_{поз.власн.кошт.}$ (2018) = (186625 тис. грн. + 251878 тис. грн.)/ 6852871 тис. грн. = 0,06

$К_{поз.власн.кошт.}$ (2019) = (137030 тис. грн. + 327348 тис. грн.)/5478320 тис. грн. = 0,08

У 2017 і 2018 році значення показника трималося на рівні, а у 2019 році зросло, що свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів, тобто про певне зниження фінансової стійкості.

2. Коефіцієнт автономії - відношення суми власних коштів до підсумку по балансу.

$К_{автон}$ (2017) = 5759831 тис. грн. /6112754 тис. грн. = 0,94

$К_{автон}$ (2018) = 6852871 тис. грн. /7291374 тис. грн. = 0,94

$К_{автон}$ (2019) = 5478320 тис. грн. /5942698 тис. грн. = 0,92

Значення показника говорить про те, яку частину своїх активів компанія здатна профінансувати за рахунок власних фінансових ресурсів. У 2017 та 2018 роках коефіцієнт дорівнює 0,94, то це означає, що підприємство здатне профінансувати 94% активів за рахунок власного капіталу, у 2019 році трішки менше – 92%.

3. Коефіцієнт маневреності власних коштів - відношення суми власних оборотних коштів до суми власних коштів.

$К_{ман.вл.кошт.}$ (2017) = (2315723 тис. грн. - 230 260 тис. грн.)/ 5759831 тис. грн. = 0,36

$К_{ман.вл.кошт.}$ (2018) = (2868646 тис. грн. - 251 878 тис. грн.)/ 6852871 тис. грн. = 0,38

$К_{ман.вл.кошт.}$ (2019) = (1222267тис. грн. – 327348 тис. грн.)/ 5478320 тис. грн. = 0,16

Нормативним вважається значення 0,1 і вище. Позитивне значення протягом даних років свідчить про достатність власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів і частини оборотних.

4. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу - відношення суми залученого капіталу до підсумку по балансу.

$К_{конц.зал.кап.}$ (2017) = (122663 тис. грн. +230260 тис. грн.)/ 6112754 тис. грн. = 0,06

$К_{конц.зал.кап.}$ (2018) = (186625 тис. грн. + 251878 тис. грн.)/ 7291374 тис. грн. = 0,06

$К_{конц.зал.кап.}$ (2019) = (137030 тис. грн. + 327348 тис. грн.)/5942698 тис. грн. = 0,08

Нормативним вважається значення в межах 0,4 - 0,6. У 2019 році значення вище норми, тому це означає, що рівень фінансових ризиків є також вищим.

5. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів - відношення суми довгострокових зобов′язань до суми довгострокових зобов′язань і власного капіталу.

$К_{довг.зал.кошт.}$ (2017) = 122663 тис. грн. /(122663 тис. грн. + 5759831 тис. грн.) = 0,02

$К_{довг.зал.кошт.}$ (2018) = 186625 тис. грн. /(186625 тис. грн. + 6852871 тис. грн.) = 0,03

$К_{довг.зал.кошт.}$ (2019) = 137 030 тис. грн. /(137 030 тис. грн. + 5 478 320 тис. грн.) = 0,02

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів показує, скільки довгострокових позикових коштів використано для фінансування активів підприємства поряд із власними коштами. У 2019 році коефіцієнт зменшується, що свідчить про зменшення використання позикових коштів для фінансування активів підприємства.

6. Коефіцієнт фінансового левериджу - відношення суми довгострокових зобов′язань до суми власного капіталу.

$К_{фін.лев.}$ (2017) = 122663 тис. грн. /5759831 тис. грн. = 0,02

$К_{фін.лев.}$ (2018) = 186625 тис. грн. /6852871 тис. грн. = 0,03

$К_{фін.лев.}$ (2019) = 137030 тис. грн. /5478320 тис. грн. = 0,03

Нормативне значення даного показника менше 0,5. Коефіцієнт фінансового левериджу протягом досліджуваних років відповідає нормі і свідчить про незалежність підприємства від довгострокових зобов’язань.

7. Показник заборгованості кредиторам - відношення суми кредиторської заборгованості до суми активів.

$П_{заб.кредит.}$ (2017) = (91578 тис. грн. + 16384 тис. грн. + 8999 тис. грн. + 42511 тис. грн.)/ 6 112754 тис. грн. = 0,03

$П_{заб.кредит.}$ (2018) = (51099 тис. грн. + 15560 тис. грн. + 11967 тис. грн. + 61902 тис. грн.)/ 7291374 тис. грн. = 0,02

$П_{заб.кредит.}$ (2019) = (24 312 тис. грн. + 49 528 тис. грн. + 19 153 тис. грн. + 15 958 тис. грн. + 78 921 тис. грн.)/5 942 698 тис. грн. = 0,03

Протягом 2017-2019 років значення показника заборгованості кредиторам менше 0,5 і це означає, що велика частина активів підприємства фінансується за рахунок власних коштів.

3) Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємства

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможність) - відношення суми грошових коштів і короткострокових цінних паперів до поточних зобов′язань.

$К_{абс.лікв.}$ (2017) = 1567217 тис. грн. /230260 тис. грн. = 6,8

$К_{абс.лікв.}$ (2018) = 1687814 тис. грн. /251878 тис. грн. = 6,7

$К_{абс.лікв.}$ (2019) = 494224 тис. грн. /327348 тис. грн. = 1,5

Нормативним вважається значення від 0,1 до 0,2. Оскільки на даному підприємстві значення вище нормативного це може вказувати на проблеми в компанії і свідчити про неефективну стратегію управління фінансовими ресурсами.

Грошові кошти, на відміну від інших активів, не беруть участі у виробничо-збутовому процесі, вони не генерують дохід компанії. Тому занадто високий показник абсолютної ліквідності говорить про те, що значна частина капіталу відволікається на формування непродуктивних активів (табл 2.6, рис.2.16-2.17).

Таблиця 2.6

Показники фінансової стійкості підприємства

Назва коефіцієнта а	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Абсолютне відхилення 2018/2017	Відносне відхилення 2018/2017	Абсолютне відхилення 2019/2018	Відносне відхилення 2019/2018
Співвідношення позичених і власних коштів	0,06	0,06	0,08	0	0	0,02	133,33
Автономії	0,94	0,94	0,92	0	0	-0,02	97,87
Маневреності власних коштів	0,36	0,38	0,16	0,02	105,6	-0,22	42,11
Концентрації залученого капіталу	0,06	0,06	0,08	0	0	0,02	133,33
Довгострокового залучення позикових коштів	0,02	0,03	0,02	0,01	150	-0,01	66,7
Фінансового левериджу	0,02	0,03	0,03	0,01	150	0	0
Показник заборгованості кредиторам	0,03	0,02	0,03	-0,01	66,7	0,01	150

ТНРОК

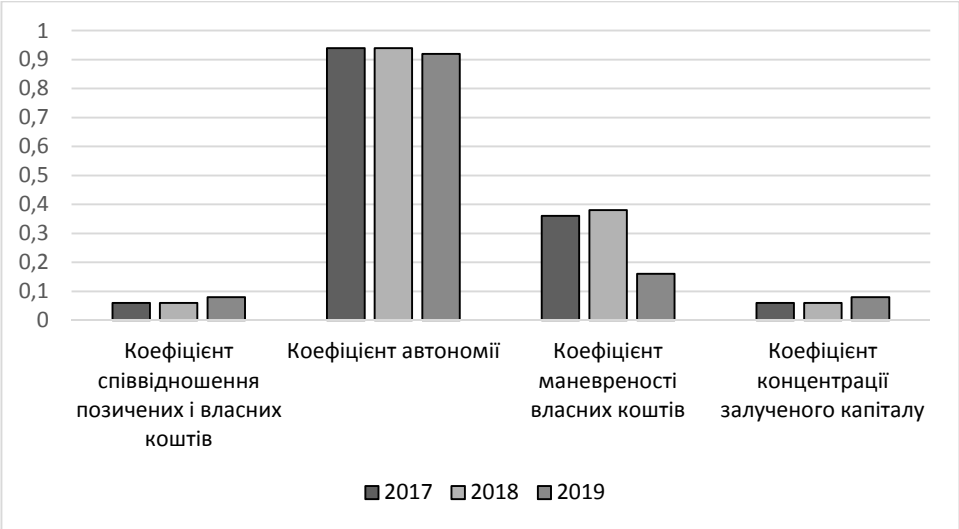

Рис. 2.16. Показники фінансової стійкості підприємства

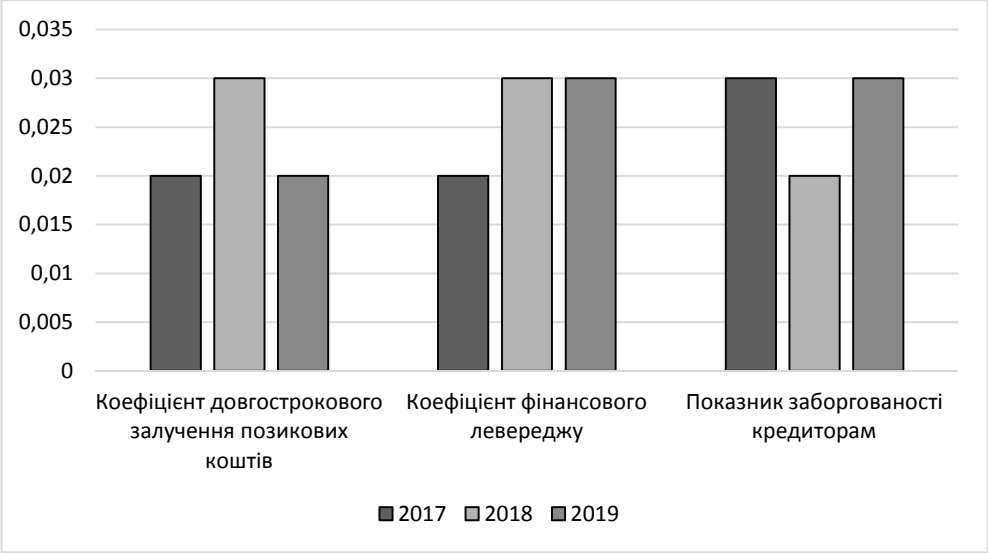

Рис. 2.107 Показники фінансової стійкості підприємства

2. Проміжний коефіцієнт покриття балансу - відношення суми грошових коштів, короткострокових цінних паперів, дебіторської заборгованості, векселів одержаних, інших оборотних активів до поточних зобов'язань.

$К_{пром.пок.бал.}$ (2017) = (424758 тис. грн.+153 958 тис.грн. +1 002 тис. грн. + 24 581 тис. грн. +1 567 217 тис. грн.)/230 260 тис. грн. = 9,43

$К_{пром.пок.бал.}$ (2018) = (742 488 тис. грн. +168 526 тис. грн. + 35 892 тис. грн. + 34 598 тис. грн. + 57 744 тис. грн. +1687814 тис. грн.)/ 251878 тис. грн. = 7,07

$К_{пром.пок.бал.}$ (2019) = (502 147 тис. грн. +32 753 тис. грн. + 38 655 тис. грн. + 37 315 тис. грн. + 113 632 тис. грн. +494 224 тис. грн.)/327 348 тис. грн. = 3,72

Нормативне значення більше 0,7-0,8. В Украерорух цей показник перевищує норму. Більш приближене до норми значення показника у 2019 році становить 3,72.

3. Частка оборотних коштів у активах - відношення суми оборотних коштів до підсумку по балансу.

$Ч_{об.кошт.акт}$ (2017)=2 315 723 тис. грн. /6112 754 тис. грн. = 0,38

$Ч_{об.кошт.акт}$ (2018) = 2 868 646 тис. грн. /7291 374 тис. грн. = 0,48

Ткнок

$Ч_{об.кошт.акт}$ (2019) = 1 222 267 тис. грн./5942 698 тис. грн. = 0,21

Нормативним значенням є 0,1 і вище. Високе значення протягом 2017-2019 років говорить про фінансову стійкість підприємства і здатність проводити активну діяльність навіть в умовах відсутності доступу до позикових коштів і зовнішніх джерел фінансування компанії.

4. Частка запасів у поточних активах - відношення суми запасів до поточних активів.

$Ч_{зап.пот.акт}$ (2017) = (127 478 тис. грн. +127 423 тис. грн. + 55 тис. грн.)/ 2 315 723 тис. грн. = 0,11

$Ч_{зап.пот.акт}$ (2018) = (143 398 тис. грн. +143 185 тис. грн. + 213 тис. грн.)/

2 868 646 тис. грн. = 0,10

$Ч_{зап.пот.акт}$ (2019) = (35 975 тис. грн. +35 743 тис. грн. + 232 тис. грн.)/ 1 222 267 тис. грн. = 0,06

5. Частка власних оборотних коштів у запасах - відношення суми власних оборотних коштів до вартості запасів.

$Ч_{об.кошт.зап}$ (2017) = (2 315 723 тис. грн. -230 260 тис. грн.)/127 478 тис. грн. = 16,36

$Ч_{об.кошт.зап}$ (2018) = (2 868 646 тис. грн. -251 878 тис. грн.)/143 398 тис. грн. = 18,25

$Ч_{об.кошт.зап}$ (2019) = (1 222 267 тис. грн. –327 348 тис. грн.)/35 975 тис. грн. = 24,88

Збільшення показника свідчить про підвищення стійкості компанії в середньостроковій перспективі і про зниження залежності від короткострокових джерел фінансування.

4) Аналіз ділової активності підприємства

1. Загальна оборотність капіталу - відношення виручки від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) до підсумку по балансу.

$Об._{кап.заг.}$ (2017) = 2 181 276 тис. грн./6112 754 тис. грн. = 0,36

$Об._{кап.заг.}$ (2018) = 2 897 960 тис. грн./7291 374 тис. грн. = 0,40

$Об._{кап.заг.}$ (2019) = 3 664 987 тис. грн./5942 698 тис. грн. = 0,62

Загальна оборотність капіталу є показником ділової активності, який демонструє ефективність управління власним капіталом компанії [91]. Підвищення показника протягом 2017 – 2019 років говорить про постійну оптимізацію роботи підприємства в цій сфері (табл.2.7, рис.2.17-2.18.

Таблиця 2.7

Показники ліквідності і платоспроможності ДП «Украерорух»

Назва показника	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Абсолютне відхилення 2018/2017	Відносне відхилення 2018/2017	Абсолютне відхилення 2019/2018	Відносне відхилення 2019/2018
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	6,8	6,7	1,5	-0,1	98,53	-5,2	22,39
Проміжний коефіцієнт покриття балансу	9,43	7,07	3,72	-2,36	74,97	-3,35	52,62
Частка оборотних коштів у активах	0,38	0,48	0,21	0,1	126,32	-0,27	43,75
Частка запасів у поточних активах	0,11	0,10	0,06	-0,01	90,91	-0,01	60
Частка власних оборотних коштів у запасах	16,36	18,25	24,88	1,89	111,55	1,89	136,33

ТКНОК

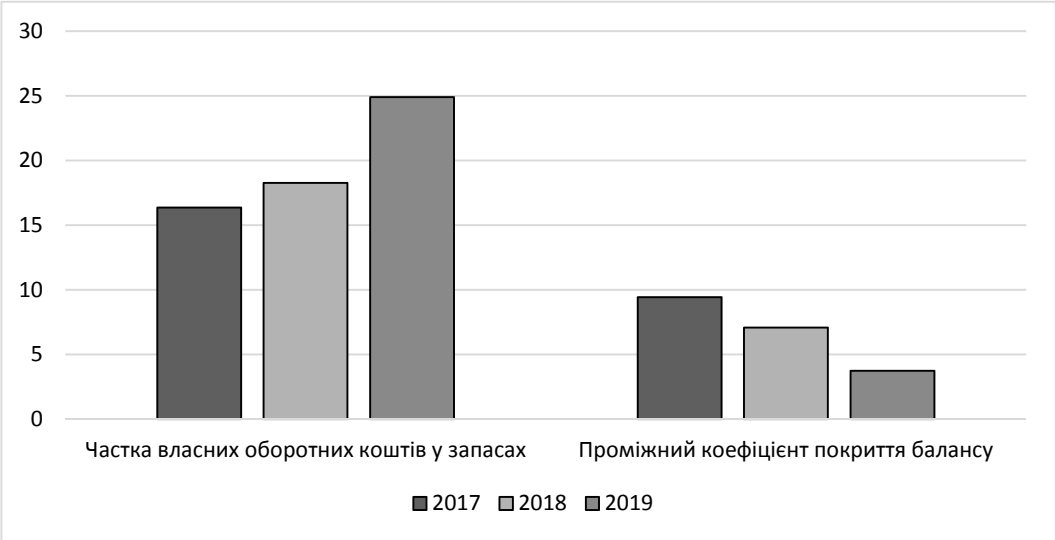

Рис. 2.18. Показники ліквідності і платоспроможності

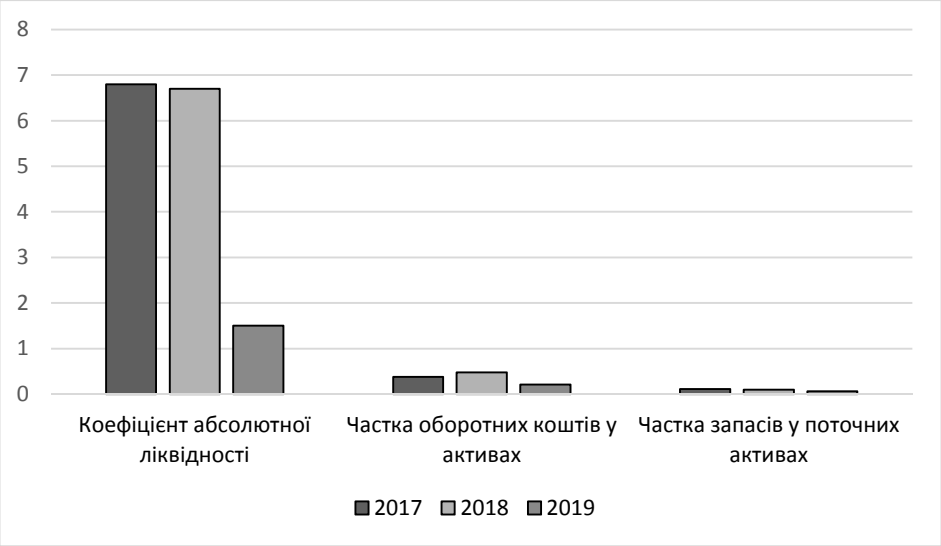

Рис. 2.19. Показники ліквідності і платоспроможності

2. Оборотність готової продукції - відношення виручки від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) до вартості готової продукції.

Досліджуване підприємство є постачальником аеронавігаційних послуг, тому даний показник визначити неможливо.

3. Оборотність запасів - відношення виручки від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) до вартості запасів.

Об.запасів (2017) = 2 181 276 тис. грн./127478 тис. грн. = 17,11

Об.запасів (2018) = 2 897 960 тис. грн./143398 тис. грн. = 20,21

Об.запасів (2019) = 3 664 987 тис. грн./35975 тис. грн. = 101,88

Оборотність запасів - показник ділової активності, який вказує на ефективність управління запасами в компанії. Значення показника свідчить про кількість оборотів, що здійснили запаси за рік. Постійне збільшення оборотності протягом 2017-2019 років говорить про те, що відбувається стабільне вдосконалення політики управління запасами.

4. Оборотність дебіторської заборгованості - відношення виручки від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) до вартості дебіторської заборгованості.

Об$_{.деб.заб.}$ (2017) = 2 181 276 тис. грн./(424758 тис. грн.+153 958 тис. грн. +

ТКНОК

1 002 тис. грн. + 24 581 тис. грн.) = 3,61

Об$_{.деб.заб.}$ (2018) = 2 897 960 тис. грн./(742488 тис. грн.+168 526 тис. грн. + 35 892 тис. грн. + 34 598 тис. грн. +57 744 тис. грн.) = 2,79

Об$_{.деб.заб.}$ (2019) = 3 664 987 тис. грн./(502147 тис. грн. + 32 753 тис. грн. + 38 655 тис. грн.+37 315 тис. грн.+113632 тис. грн.) = 5,06

Показник ділової активності, який вказує на ефективність управління заборгованістю клієнтів і інших дебіторів. Значення коефіцієнта демонструє кількість оборотів дебіторської заборгованості, тобто скільки разів дебітори погасили свої зобов'язання перед компанією. Найкраще значення показника у 2019 році.

5. Середній строк обороту дебіторської заборгованості - відношення вартості дебіторської заборгованості до виручки від реалізації продукції (товарів, робіт послуг), помножене на 360 днів.

С$_{тр.об.деб.заборг.}$ (2017) = (424 758 тис. грн.+153 958 тис. грн. + 1 002 тис. грн. + 24 581 тис. грн.)/ 2 181 276 тис. грн.*360 днів = 99,76

С$_{тр.об.деб.заборг.}$ (2018) = (742 488 тис. грн.+168 526 тис. грн. + 35 892 тис. грн. + 34 598 тис. грн. + 57 744 тис. грн.)/2897960 тис. грн. *360 днів = 129,13

С$_{тр.об.деб.заборг.}$ (2019) = (502 147 тис. грн. + 32 753 тис. грн. + 38 655 тис. грн. + 37 315 тис. грн.+113 632 тис. грн.)/3 664 987 тис. грн. *360 днів = 71,17

Середній строк обороту дебіторської заборгованості - індикатор ефективності відносин з клієнтами, який показує, як довго останні погашають свої рахунки. Найкращий строк обороту дебіторської заборгованості порівнюючи останні три роки спостерігається у 2019 році, найгірший – у 2018 році.

6. Оборотність кредиторської заборгованості - відношення виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) до вартості кредиторської заборгованості.

Об.кред.заб. (2017) = 2181276 тис. грн./91578 тис. грн. = 23,82

Об.кред.заб. (2018) = 2897960тис. грн./51099 тис. грн. = 56,71

Об.кред.заб. (2019) = 3664987 тис. грн./49528 тис. грн. = 73,99

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості - показник ділової активності, який вказує на кількість оборотів, які здійснила кредиторська заборгованість протягом року. Теоретично достатнє значення – збільшення, що показує покращення показника з 2017 до 2019 року.

7. Середній строк обороту кредиторської заборгованості - відношення вартості кредиторської заборгованості до виручки від реалізації продукції (товарів, робіт послуг), помножене на 360 днів.

$Ст._{обор.кред.заб.}$ (2017) = 91 578 тис. грн./2181276 тис. грн. *360 днів = 15,12

$Ст._{обор.кред.заб.}$ (2018) = 51 099 тис. грн./2897960 тис. грн. *360 днів = 6,37

$Ст._{обор.кред.заб.}$ (2019) = 49 528 тис. грн./3664987 тис. грн. *360 днів = 4,90

Середній строк обороту кредиторської заборгованості протягом років зменшується, а отже і покращується.

8. Фондовіддача необоротних активів - відношення виручки від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) до вартості необоротних активів.

$Фонд._{необ.акт.}$ (2017) = 2181276 тис. грн./(5184368 тис. грн. - 2 660 571 тис. грн.) = 0,86

$Фонд._{необ.акт.}$ (2018) = 2 897 960 тис. грн./(9041593тис. грн. -5 447 346 тис. грн.) = 0,81

$Фонд._{необ.акт.}$ (2019) = 3664987тис. грн./(9335263тис. грн.–5 864 716 тис. грн.) = 1,06

Фондовіддача - показник ділової активності компанії, який демонструє ефективність використання основних засобів підприємства. Бажаним є підвищення ефективності використання основних засобів підприємства протягом періоду дослідження. У 2018 показник зменшився, а вже у 2019 спостерігається підвищення.

9. Оборотність власного капіталу - відношення виручки від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) до вартості власного капіталу.

$Об._{вл.кап.}$ (2017) = 2 181 276 тис. грн./5 759 831 тис. грн. = 0,38

$Об._{вл.кап.}$ (2018) = 2 897 960 тис. грн./6 852 871 тис. грн. = 0,42

$Об._{вл.кап.}$ (2019) = 3 664 987 тис. грн./5 478 320 тис. грн. = 0,67

Показник ділової активності, який демонструє ефективність управління власним капіталом компанії (табл 2.8). Підвищення показника протягом періоду дослідження говорить про постійну оптимізацію роботи компанії в цій сфері.

Таблиця 2.8

Показники ділової активності авіапідприємства

Назва показника	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Абсолютне відхилення 2018/2017	Відносне відхилення 2018/2017	Абсолютне відхилення 2019/2018	Відносне відхилення 2019/2018
Загальна оборотність капіталу	0,36	0,40	0,62	0,04	111,11	0,22	155
Оборотність запасів	17,11	20,21	101,88	3,1	118,12	81,67	504,11
Оборотність дебіторської заборгованості	3,61	2,79	5,06	-0,82	77,29	2,27	181,36
Середній строк обороту дебіторської заборгованості	99,76	129,13	71,17	29,37	129,44	-57,96	55,12
Оборотність кредиторської заборгованості	23,82	56,71	73,99	32,89	238,28	17,28	130,47
Середній строк обороту кредиторської заборгованості	15,12	6,37	4,90	-8,75	42,13	-1,47	76,92
Фондовіддача необоротних активів	0,86	0,81	1,06	-0,05	94,19	0,25	130,86
Оборотність власного капіталу	0,38	0,42	0,67	0,04	110,53	0,25	159,52

ТКНОХ

5) Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Фінансові результати діяльності підприємства є найважливішими показниками в системі управління підприємством, визначення і порядок формування яких для фінансового обліку та економічного аналізу регламентує НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», але дослідження наукових праць вчених показало, що не існує єдиного підходу до класифікації фінансових результатів діяльності підприємства (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Динаміка фінансових результатів господарської діяльності ДП «Украерорух»

Показник	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Абсолютне відхилення 2018/2017	Відносне відхилення 2018/2017	Абсолютне відхилення 2019/2018	Відносне відхилення 2019/2018
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2 897 960	3 664 988	3 526 047	767 028	126	-138 951	96
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	(1 988 427)	(2 795 617)	(3 369 666)	807 190	141	574 049	121
Валовий прибуток (збиток)	909 533	869 371	156 381	-40 162	96	-712 990	18
Фінансовий результат від операційної діяльності	786 649	(32 225)	(1 407 915)	-818 874	-4	1 375 690	4369
Фінансовий результат до оподаткування	776 400	(56 387)	(1 324 793)	-833 036	-7	1 268 406	2349
Чистий фінансовий результат	615 573	(164 451)	(1 122 989)	-780 024	-27	958 538	683

ikhor

Протягом досліджуваних років чистий дохід від реалізації продукції збільшувався, проте фінансові результати показують погіршення тенденцій.

На такі результати певною мірою впливає економічна ситуація в Україні. Підприємство не в змозі точно оцінити, які наслідки тимчасова окупація та збройні сутички мали на всі активи, зобов’язання та пов’язані з ними доходи та витрати. Відповідно підприємство не здійснювало коригувань зазначених статей фінансової звітності, що стосуються чи іншим чином пов’язані з Автономною Республікою Крим, неконтрольованої території Донецької та Луганської областей, та які відображаються на балансі РСП «Кримаерорух», Донецького РСП та неконтрольованої частини Харківського РСП.

До звіту про фінансовий стан на 31 грудня 2019 та 2018 років увійшли залишки РСП «Кримаерорух» станом на 31 березня 2014 р. та Донецького РСП станом на 27 травня 2014 р. (з урахуванням операцій із розрахунків з персоналом та певних об’єктів основних засобів, переданих на інші підрозділи протягом 2015-2019 років).

Також необхідно відмітити, що станом на 31.12.2019 в звіті про фінансовий стан у складі дебіторської заборгованості обліковується накопичена заборгованість ПрАТ «Авіакомпанія «Міжнародні авіалінії України» перед підприємством у сумі 1 177 603 тис. грн. Протягом звітного 2019 року даному контрагенту, незважаючи на наявну непогашену заборгованість станом на 31.12.2018, надавались послуги.

Доходи від надання послуг з аеронавігаційного обслуговування, що становлять близько 99% загальних доходів Підприємства, нараховуються в іноземній валюті (у євро), у той час як закупівлі здійснюються переважно у національній мвалюті. Цей фактор, а також заходи керівництва з оптимізації витрат у певній мірі компенсували негативні наслідки падіння обсягів операцій. Підприємство було спроможне фінансувати господарську діяльність за рахунок власних коштів, частка боргового фінансування станом на 31 грудня 2019 та 2017-2018 років незначна.

Керівництво стежить за станом розвитку поточної ситуації і вживає заходів для мінімізації будь-яких негативних наслідків наскільки це можливо. Подальший негативний розвиток подій у політичних, макроекономічних умовах та/або умовах зовнішньої торгівлі може і далі негативно впливати на фінансовий стан та результати діяльності підприємства у такий спосіб, що наразі не може бути визначений.

Tknoi

Висновок до другого розділу

Об’єктом дослідження ефективності управлінням персоналу підприємства є Державне підприємство обслуговування повітряного руху України. Засноване 24 грудня 1992 року ДП «Украерорух» є головним постачальником аеронавігаційних послуг в Україні, діяльність якого регулюється Міністерством інфраструктури України.

Державне підприємство «Украерорух» є надійною частиною цивільної авіації України. Підприємство постійно розвивається та удосконалює свою діяльність враховуючи функціонування європейської інтеграції на національного аеронавігаційного середовища.

Однією з основних складових доходу підприємства є платежі, що сплачують авіаперевізники за обслуговування у повітряному просторі України. Проте при дослідженні аналізу основних фінансово-економічних показників підприємства спостерігається негативна тенденція зниження результатів діяльності в силу певних економічних ситуацій в країні.

Найважливішим завданням кадрової політики авіаційної галузі є забезпечення людськими ресурсами - персоналом нової формації і високої кваліфікації. Для організації та здійснення професійної підготовки авіаційного персоналу в Державному підприємстві обслуговування повітряного руху України (Украерорусі) створена система навчальних підрозділів, до складу якої входять: 1) Навчально-сертифікаційний центр (Бориспіль); 2) Регіональні центри підвищення кваліфікації фахівців ОЦВС (Львів, Харків); 3)Тренажерні центри регіональних структурних підрозділів (Донецьк, Дніпро, Одеса, Бориспіль).

Фінансові результати діяльності підприємства є найважливішими показниками в системі управління підприємством, Протягом досліджуваних років чистий дохід від реалізації продукції збільшувався, проте фінансові результати показують погіршення тенденцій. На такі результати певною мірою впливає економічна ситуація в Україні. Підприємство не в змозі точно оцінити, які наслідки тимчасова окупація та збройні сутички мали на всі активи, зобов’язання та пов’язані з ними доходи та витрати.Також необхідно відмітити, що станом на 31.12.2019 в звіті про фінансовий стан у складі дебіторської заборгованості обліковується накопичена заборгованість ПрАТ «Авіакомпанія «Міжнародні авіалінії України» перед підприємством у сумі 1 177 603 тис. грн. Протягом звітного 2019 року даному контрагенту, незважаючи на наявну непогашену заборгованість станом на 31.12.2018, надавались послуги.

Доходи від надання послуг з аеронавігаційного обслуговування, що становлять близько 99% загальних доходів Підприємства, нараховуються в іноземній валюті (у євро), у той час як закупівлі здійснюються переважно у національній валюті. Цей фактор, а також заходи керівництва з оптимізації витрат у певній мірі компенсували негативні наслідки падіння обсягів операцій. Підприємство було спроможне фінансувати господарську діяльність за рахунок власних коштів, частка боргового фінансування станом на 31 грудня 2019 та 2017-2018 років незначна.

Tkhor

РОЗДІЛ 3
ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АВІАПІДПРИЄМСТВА

3.1. Формування механізму забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Фінансові ресурси, їх обсяг та структура, складові формування і напрями використання виступають об'єктом системи управління підприємства. Ефективне управління фінансовими ресурсами здійснюється за допомогою механізму, спрямованого на певну організацію системи форм та методів управління, перетворень у межах фінансового механізму господарської діяльності підприємства.

Метою управління фінансовими ресурсами є забезпечення діяльності підприємства оптимальним обсягом фінансових ресурсів у кожний конкретний період часу відповідно до напрямів його розвитку, організація формування необхідного рівня та раціонального використання фінансових ресурсів, максимізація прибутку та забезпечення підвищення ринкової вартості підприємства. Відповідно, завданнями ефективного управління фінансовими ресурсами є такі:

- залучення коштів на найвигідніших для підприємства умовах;
- визначення оптимальної структури фінансових ресурсів;
- визначення методів раціонального використання фінансових ресурсів підприємства з метою отримання найкращих фінансових результатів.

У зв'язку із сформованими завданнями визначимо, що система управління фінансовими ресурсами підприємства повинна базуватися на принципах:

- важливості,
-повноти,

Prikhor

-оперативності,

-динамічності,

-достовірності,

-безперервності,

-циклічності,

-узгодженості з іншими економічними процесами підприємства й ефективності.

Виконання кожного конкретного завдання для досягнення поставленої мети в багатьох випадках залежить не лише від системи організації виконання рішень, а й від системи методів і прийомів, що їх застосовують для прийняття управлінського рішення. Для прийняття рішень щодо ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства застосовують досить різноманітні методи досліджень, до яких можна зарахувати такі: аналіз і синтез, індукція, дедукція, метод асоціацій та аналогій, інтуїтивний метод тощо. У зв'язку з цим необхідно розуміти, що обраний метод залежить не лише від виду завдання, що його необхідно виконати, а й від особистих якостей, знань, умінь і досвіду управлінця.

Fihnok

В основі системи управління фінансовими ресурсами підприємства лежать два складники:

1.управління формуванням фінансових ресурсів,

2. управління використанням фінансових ресурсів, або їхнім функціонуванням.

В основу системи управління формуванням фінансових ресурсів покладена концепція їх структури. Процес планування структури фінансових ресурсів має два складники:

1.оптимізація співвідношення частки боргового фінансування і власних коштів,

2. вибір конкретних фінансових інструментів для залучення фінансових ресурсів.

Система функціонування фінансових ресурсів пов'язана з прийняттям рішень щодо раціональної структури засобів підприємства – визначення напрямів фінансування. Отже, можна визначити етапи процесу управління фінансовими ресурсами підприємств в сучасних умовах господарювання:

1. Виявлення та формулювання проблеми й завдання управління фінансовими ресурсами, які повинні бути виконані на базі попередньо набутого досвіду та наявної інформації.

2. Прийняття управлінського рішення щодо використання фінансових ресурсів і його реалізації.

3. Аналіз результатів прийнятого рішення з погляду можливих способів його модифікації чи зміни, а також їх врахування в процесі накопичення досвіду, який може бути використаний у майбутньому.

Визначення проблеми або нереалізованих можливостей виявляється менеджерами пмри оцінці реалізації попередніх рішень або при аналізі фінансово-господарської діяльності підприємства. Отже, управління фінансовими ресурсами є циклічним процесом та потребує постійного вдосконалення.

На другому етапі управління менеджери аналізують можливість виникнення подібних проблем чи ситуацій у минулому та пристосовують набутий досвід до теперішніх можливостей, які можна використати в процесі управління фінансовими ресурсами підприємства. На цьому етапі є взаємопов'язаними такі кроки, як аналіз отриманих даних, встановлення критеріїв ефективності та визначення системи альтернативних рішень, оскільки менеджер, спираючись на кожен з них, може повернутися назад і визначити їхню взаємодією зі своїм досвідом, знаннями, уміннями

Традиційно в структуру фінансового механізму залучають множину взаємопов'язаних елементів:

-фінансові методи,

-фінансові важелі,

-правове, нормативне та інформаційне забезпечення.

Піпок

Для ефективного функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємства, на нашу думку, потрібно враховувати наступні принципи механізму управління фінансовими ресурсами:

- правове регулювання управлінських дій; доцільність прийняття рішень по управлінню фінансовими ресурсами підприємства;
- аналіз та оцінка прийнятих управлінських рішень;
- урахування суб'єктами управління кон'юнктури ринку та ризику;
- максимізація рентабельності.

Механізм фінансового управління виробничого підприємства можна зобразити як сукупність форм і методів створення та використання фондів фінансових ресурсів з метою забезпечення різних потреб органів державної влади, господарських суб'єктів і населення. А складовими елементами механізму управління є фінансове забезпечення, фінансове регулювання та система фінансових індикаторів і фінансових інструментів, які дають змогу оцінити цей вплив.

Ркнот

Узагальнення підходів вітчизняних та зарубіжних вчених до організації фінансів свідчить про те, що управління фінансами можна здійснювати на основі процесного та системного підходів. Щодо процесного підходу, то управління фінансами полягає у використанні сукупності форм, методів, прийомів управління рухом фінансових ресурсів. Фінансовий механізм, відповідно до системного підходу, відображає зовнішню дію функціонування фінансів і визначається як сукупність методів і форм, інструментів, прийомів і важелів впливу на стан і розвиток об'єкта управління.

Структура фінансового механізму передбачає сукупність взаємопов'язаних трьох рівнів: на першому (визначальному) діють фінансові методи; функціонування фінансової системи на другому рівні забезпечують фінансові інструменти, а на третьому рівні діють фінансові важелі. Враховуючи позиції науковців стосовно трактування понять «фінансовий механізм» та специфіку роботи виробничих підприємств, пропонуємо механізм фінансового управління виробничого підприємства визначати як систему

методів, важелів, стимулів, які здійснюють управління фінансовими ресурсами з метою забезпечення ефективної господарської діяльності та соціального розвитку колективу підприємства в умовах відкритого економічного простору.

Наше розуміння механізму фінансового управління підприємства подано на рис 3.1.

Рис.3.1. Складові механізму управління фінансовими ресурсами підприємства*

*розроблено автором

Одним з основних елементів механізму фінансового управління є фінансове забезпечення. У роботах українських науковців фінансове забезпечення розглядається як провідний метод фінансового механізму, покликаний забезпечувати розподільчі та перерозподільчі процеси з метою утворення доходів і фондів коштів, або як форма фінансування розвитку

економічної та соціальної сфер суспільства. Додамо, що фінансове забезпечення розвитку пдприємств пов'язане з формуванням цільових грошових фондів у достатньому розмірі та їх ефективним використанням. Фінансове забезпечення підприємств здійснюється за рахунок самофінансування, інвестиційних та кредитних ресурсів і на бюджетних видатках. Важелями, які виконують регулюючі функції, є податки, обов'язкові платежі, норми амортизаційних відрахувань, норми використання коштів у бюджетних установах та фінансові санкції (штрафи, пеня).

Фінансове стимулювання здійснюється як у формі матеріального заохочення, пов'язаного зі збільшенням фінансових ресурсів суб'єктів (податкові пільги, державні кредити тощо), так і у вигляді певного матеріального покарання (штрафних санкцій).

Нормативно-правове забезпечення фінансового механізму охоплює законодавчі акти, постанови, укази, накази, інструкції, норми та нормативи, методичні вказівки та інші нормативні документи, які визначають правила і норми управління фінансами суб'єктів господарювання.

Отже, механізм фінансового управління передбачає пошук, залучення і ефективне використання фінансових ресурсів та на основі організаційно-управлінських принципів методи і форми їх впливу на розвиток підприємств. На нашу думку, основними завданнями вдосконалення механізму фінансового управління підприємств повинні стати:

- створення передумов для подальшого розвитку ринкових відносин;
- державна підтримка;
- науково обґрунтоване фінансове планування і прогнозування обсягів фінансових ресурсів, їх оптимального розподілу і ефективного використання;
- підвищення результативності фінансового контролю на галузевому, регіональному та державному рівнях;
- удосконалення механізму дії фінансових важелів, стимулів і санкцій;
- адекватне правове і нормативне забезпечення функціонування механізму фінансового управління виробничого підприємства.

Отже, від ефективної організації та правильного управління фінансовими ресурсами підприємства залежить як його фінансово-економічний стан, так і становище на ринку в сучасних умовах господарювання. Тому побудова адекватної системи (механізму) управління фінансовими ресурсами підприємства та чітке його виконання дасть можливість досягнути бажаних результатів.

Удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства можна розглядати як один із головних чинників підвищення ефективності будь-якої виробничо-господарської діяльності. Від цього залежить поліпшення позицій підприємства в конкурентній боротьбі, його стабільне функціонування та динамічний розвиток. Головна спрямованість удосконалення управління фінансовими ресурсами повинна полягати в оптимізації використання ресурсів підприємства.

Прийняття управлінського рішення щодо оптимального варіанта формування та використання фінансових ресурсів, враховуючи обмежені фінансові можливості, передбачає застосування системно-аналітичного підходу до управління фінансовими ресурсами. Даний підхід базується на тому, що доцільність управлінського рішення визначається ситуацією, що створюється під впливом чинників внутрішнього і зовнішнього середовища. Практичне розв’язання проблеми являє собою перехід від аналітичних прийомів до пошуку оптимального варіанта дій при стратегічному і тактичному плануванні.

Системний підхід являє собою розвиток методів пізнання, дослідження, опису і пояснення природи управління фінансовими ресурсами. Його використання в наукових дослідженнях є однією з характерних рис сучасної економічної науки, дозволяє розглядати будь-який економічний об’єкт як систему. Системний підхід до управління фінансовими ресурсами передбачає, з одного боку, розгляд і аналіз існуючого управління фінансовими ресурсами, а з другого – створення й конструювання нової системи управління для досягнення поставленої мети діяльності підприємства. Це передбачає проведення значного обсягу аналітичної роботи, за результатами якої оцінюються різноманітні

ситуації: стан структури і використання фінансових ресурсів; потреба в ресурсах і способи їх нарощування; ступінь оптимізації грошових потоків і їхній вплив на фінансовий стан підприємства тощо.

Розв'язання такого виду проблем варто починати з оцінки фінансово-економічного стану діяльності підприємства за допомогою відповідних показників. На основі отриманих аналітичних висновків розробляють багатоваріантні пронози (моделі) структури управління фінансовими ресурсами.

Отже, від ефективної організації та правильного управління фінансовими ресурсами підприємства залежить як його фінансово-економічний стан, так і його положення на ринку в сучасних конкурентних умовах. Управління фінансовими ресурсами – це процес прийняття ефективних управлінських рішень, які поєднують у собі досвід професіоналів і певні умови, що складаються в конкретний момент часу і потребують виконання оперативних і стратегічних змавдань.

Система управління фінансовими ресурсами підприємства являє собою частину загальної системи управління підприємством, а також є сукупністю форм, методів і прийомів, за допомогою яких здійснюється управління грошовим оборотом та фінансовими ресурсами. Удосконалення системи управління фінансовими ресурсами є одним із ключових чинників підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності, від нього залежить стабільне функціонування, динамічний розвиток, позиція підприємства на ринку тощо.

За таких умов, при управлінні фінансовими ресурсами підприємства ефективним виявляється застосування системного підходу, що підпорядкований загальній меті розвитку підприємства та визначає доцільність управлінського рішення залежно від ситуації, яка виникає під впливом внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства.

Ekhor

3.2. Шляхи залучення та активізації фінансових ресурсів авіапідприємства

Фінансова система підприємств авіаційного сектору має потужний резерв нарощування обсягів перевезень, створює умови для удосконалення, відповідно до нових умов ринкової економіки. Суб'єктам господарювання галузі потрібно трансформуватися, що вимагає забезпечення в достатньому обсязі фінансовими ресурсами для виконання господарюючими суб'єктами всіх поставлених цілей та завдань. Через кризу економічної системи країни підприємства постали перед складним питанням збереження здатності до функціонування. Саме вирішення даних обставин є стратегічно важливим не лише для підприємницьких структур, а й для всієї економічної системи країни.

Тому актуальним залишається проблема покращення процесу залучення фінансових ресурсів на авіапідприємства. Для забезпечення стабільного та ефективного розвитку господарюючого суб'єкта необхідною умовою є налагодження дієвого та економічно ефективного процесу залучення фінансових ресурсів. Розглянута нами система факторів, що впливають на процес залучення та формування фінансових ресурсів має галузеві особливості (рис. 3.2.).

Вважаємо, що для покращення процесу залучення фінансових ресурсів ДП «Украерорух» необхідно дотримуватися відповідного алгоритму (рис. 3.3). Першим кроком має стати формування мети залучення фінансових ресурсів, яка повинна визначатися відповідно до виду діяльності господарюючого суб'єкта, а саме виробничої, маркетингової, інвестиційної, зовнішньоекономічної, фінансової діяльності тощо.

Відповідно до цільового призначення залучених фінансових ресурсів варто охарактеризувати очікуваний результат від їх отримання, який може бути направлено на подолання кризи чи зниження її руйнівної дії, розширення виробництва, вихід на нові ринки збуту, зміцнення іміджу підприємства, забезпечення фінансової стабільності, ефективного розвитку підприємства,

покрашення ефективності виробництва, реалізацію окремих інвестиційних проектів тощо.

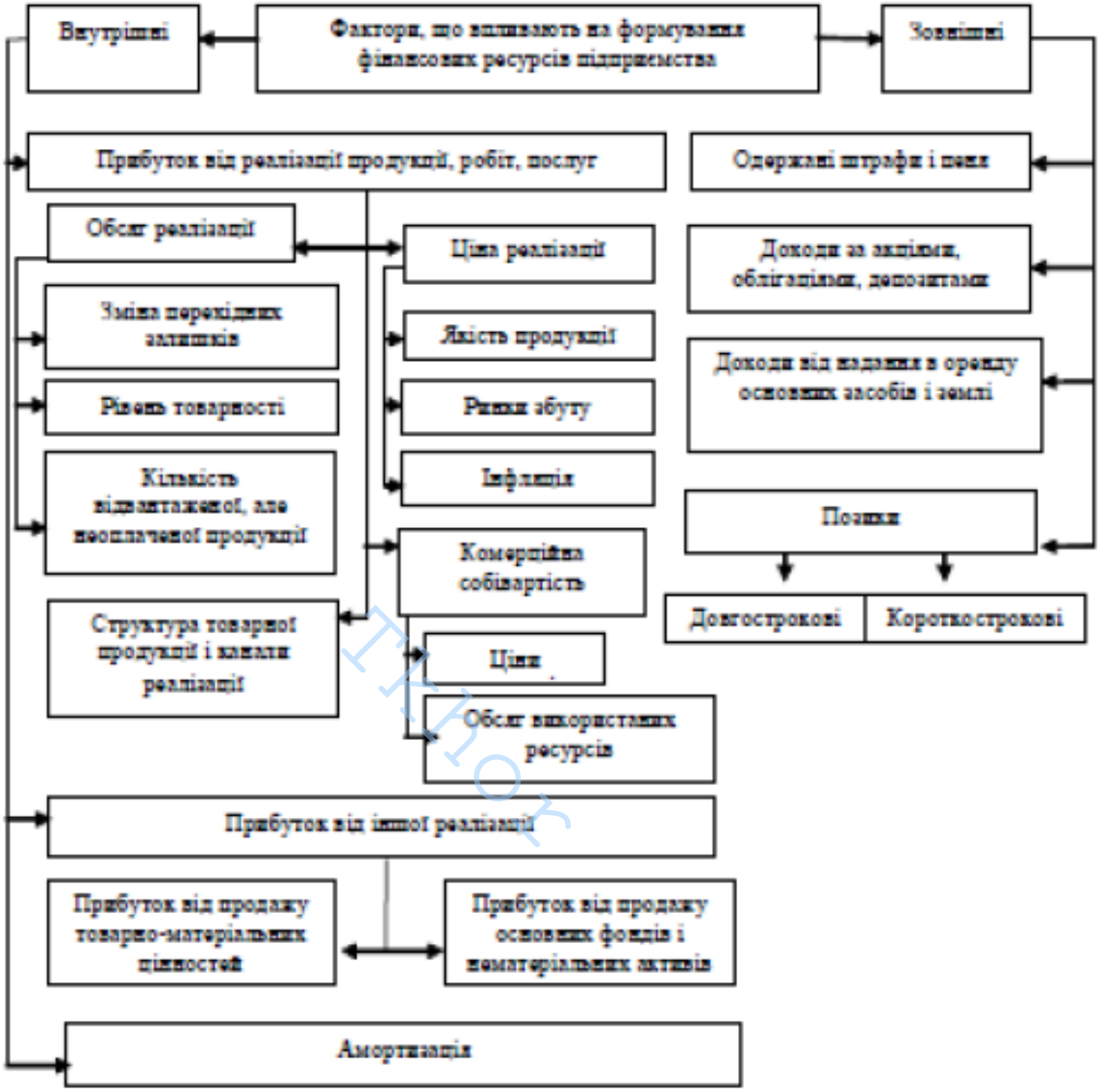

Рис.3.2. Система факторів залучення та формування фінансових ресурсів аеронавігаційного підприємства

Орієнтуючись на поставлену мету та сформувавши очікуваний результат покращення процесу залучення фінансових ресурсів, підприємству необхідно визначити їх джерела, базуючись на критеріях вибору, зовнішніх та внутрішніх чинниках. Варто відмітити, що самофінансування або використання власних фінансових ресурсів є для найбільш бажаним, однак не спроможне

задовольнити всі потреби підприємства, що призводить до використання позикових, залучених джерел або бюджетного фінансування.

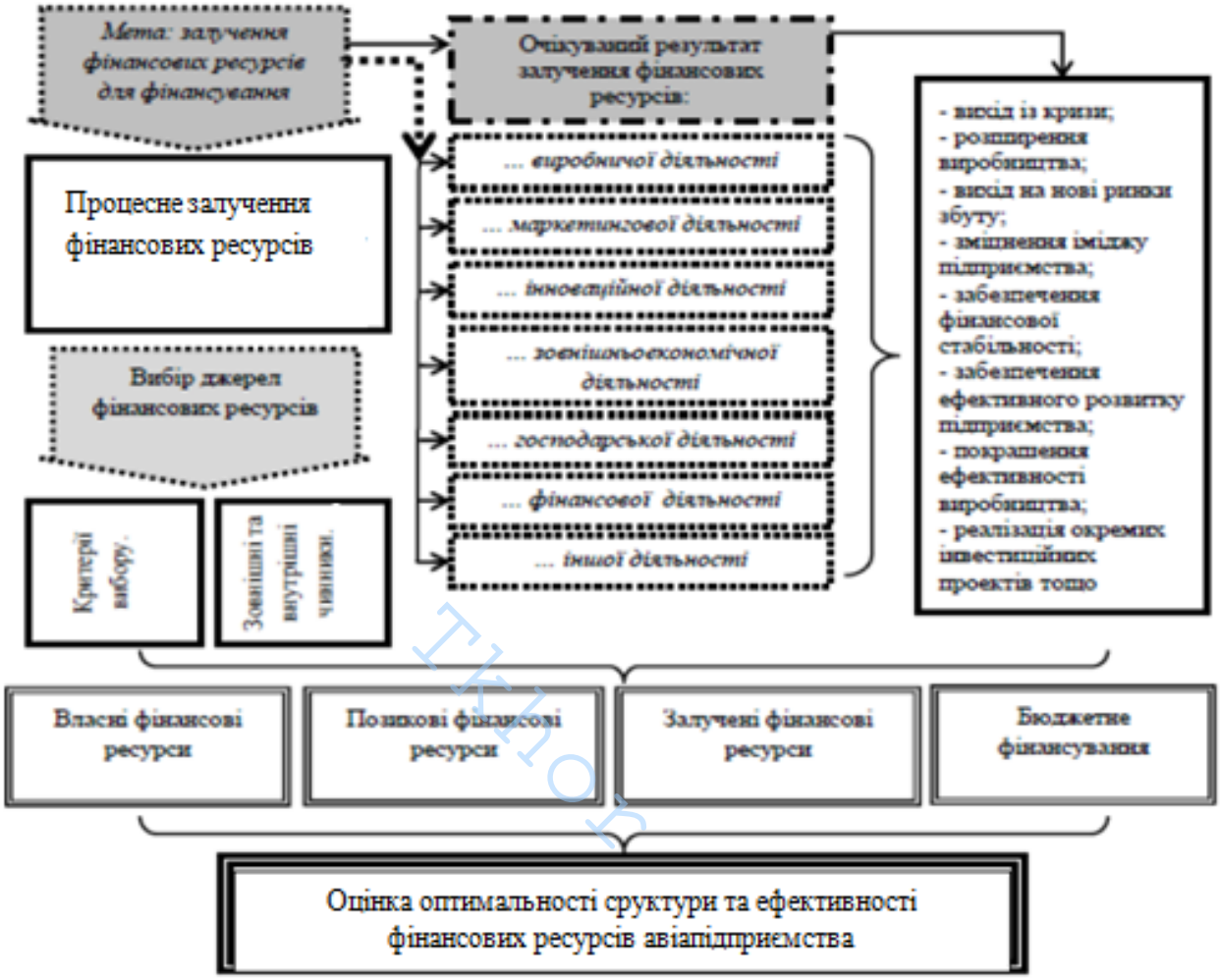

Рис. 3.3. Алгоритм покращення процесу залучення фінансових ресурсів авіапідприємства

Вважаємо, що поєднання різних джерел фінансових ресурсів у фінансуванні підприємств має високі показники ефективності. Тому після обрання необхідних джерел фінансових ресурсів варто провести їх оцінку відповідно до цільового призначення.

Покращення процесу залучення фінансових ресурсів завдяки досягненню фінансової стійкості дозволить забезпечити у короткостроковій та довгостроковій перспективі ліквідність, фінансову рівновагу,

платоспроможність, фінансову незалежність, захищеність фінансових інтересів суб'єкта господарювання, маневреність при прийнятті фінансових рішень, задоволення потреб відповідно до ухваленого фінансового плану у фінансових ресурсах.

Забезпечення фінансової безпеки та стійкості для покращення процесу залучення фінансових ресурсів передбачає дотримання певних умов, до яких варто віднести: потребу розроблення, прийняття й реалізації державної стратегії фінансової безпеки у складі відповідної концепції та програми; визначення і затвердження на державному рівні сукупності національних інтересів у фінансово-кредитній сфері; потребу постійного відстеження загроз фінансовій безпеці; перегляд, час від часу, залежно від ситуації в фінансово-кредитній сфері й економіці, основних напрямів (пріоритетів) державної політики у сфері фінансової безпеки; визначення і чітке виконання функцій та реалізації повноважень суб'єктів фінансової безпеки; потребу структурного формування і правового оформлення системи фінансової безпеки; потребу постійного моніторингу основних індикаторів безпеки фінансово-кредитної сфери; наявність сукупності основних критеріїв фінансово-кредитної сфери щодо дотримання її безпеки; наявність граничних значень індикаторів фінансової безпеки.

Важливість забезпечення фінансової стійкості підприємствами, зокрема ДП «Украерорух» в процесі управління фінансовими ресурсами має високу актуальність, що пов'язано із можливістю:

- самостійно розробляти та впроваджувати фінансову стратегію;
- забезпечувати фінансову стійкість, платоспроможність, ліквідність та достатню фінансову незалежність підприємства у довгостроковому періоді;
- понижувати ймовірність банкрутства;
- застосовувати кількісні та якісні показники та порівнювати їх з граничними значеннями.
- здійснювати залучення та ефективне використання фінансових ресурсів;

- ідентифікувати небезпеки та загрози стану підприємства та розробити заходи для їх вчасного усунення.

Виявлено, що найбільшу питому частку залучених фінансових ресурсів підприємств, в тому числі і ДП «Украерорух» становлять власні кошти господарюючих суб'єктів. Тому для покращення процесу залучення фінансових ресурсів необхідно визначити можливі вектори раціоналізації залучення власних коштів підприємств. Крім того, власні фінансові ресурси відрізняються доступністю та швидкістю залучення для фінансування діяльності підприємства, мають вищий рівень норми прибутку на вкладений капітал порівняно з іншими джерелами, а також не мають дестабілізуючого впливу на фінансову стабільність та безпеку господарюючого суб'єкта.

Варто звернути увагу, що одним із основних формуючих елементів власних фінансових ресурсів підприємств, які об'єднують статутний, пайовий, додатковий вкладений, інший додатковий, резервний капітал, нерозподілений прибуток, неоплачений та вилучений капітал, є чистий прибуток підприємства. Звідси слідує, що для збільшення частки самофінансування ДП «Украерорух», необхідно забезпечити збільшення ефективності надання аеронавігаційних послуг, що дозволить виявити резерви їх нарощення. Встановлено, що резервами максимізації обсягів власного капіталу варто виокремити:

-удосконалення процесу управління технічним оснащенням виробництва й майном підприємства,

-раціоналізацію структури джерел власних фінансових ресурсів,

-прискорити оборотність капіталу підприємства,

-зміцнити контроль за фінансовою діяльністю підприємства та замовників послуг,

-оптимізувати виробничі процеси для ліквідації найбільш затратних та низькорентабельних,

-покращення амортизаційної політики підприємства,

впровадження інноваційної діяльності тощо (рис. 3.4).

Одним із можливих напрямів покращення процесу залучення фінансових ресурсів є активізація інноваційної діяльності, яка забезпечить ДП «Украерорух» створення нових видів послуг, зменшить витрати на сертифікацію, покращить показників ефективності, слугуватиме основою для залучення зовнішніх фінансових ресурсів на вигідних для господарюючого підприємства умовах.

Зазначені заходи дозволять значно підвищити якісні показники процесу залучення фінансових ресурсів ДП «Украерорух». Вищим потенціалом у розширенні обсягів власних фінансових ресурсів наділено оптимізацію амортизаційної політики ДП «Украерорух», яка дозволить забезпечити ефективне оновлення основного капіталу, що сприятиме покращенню якості продукції, зниженню собівартості та нарощенню прибутку.

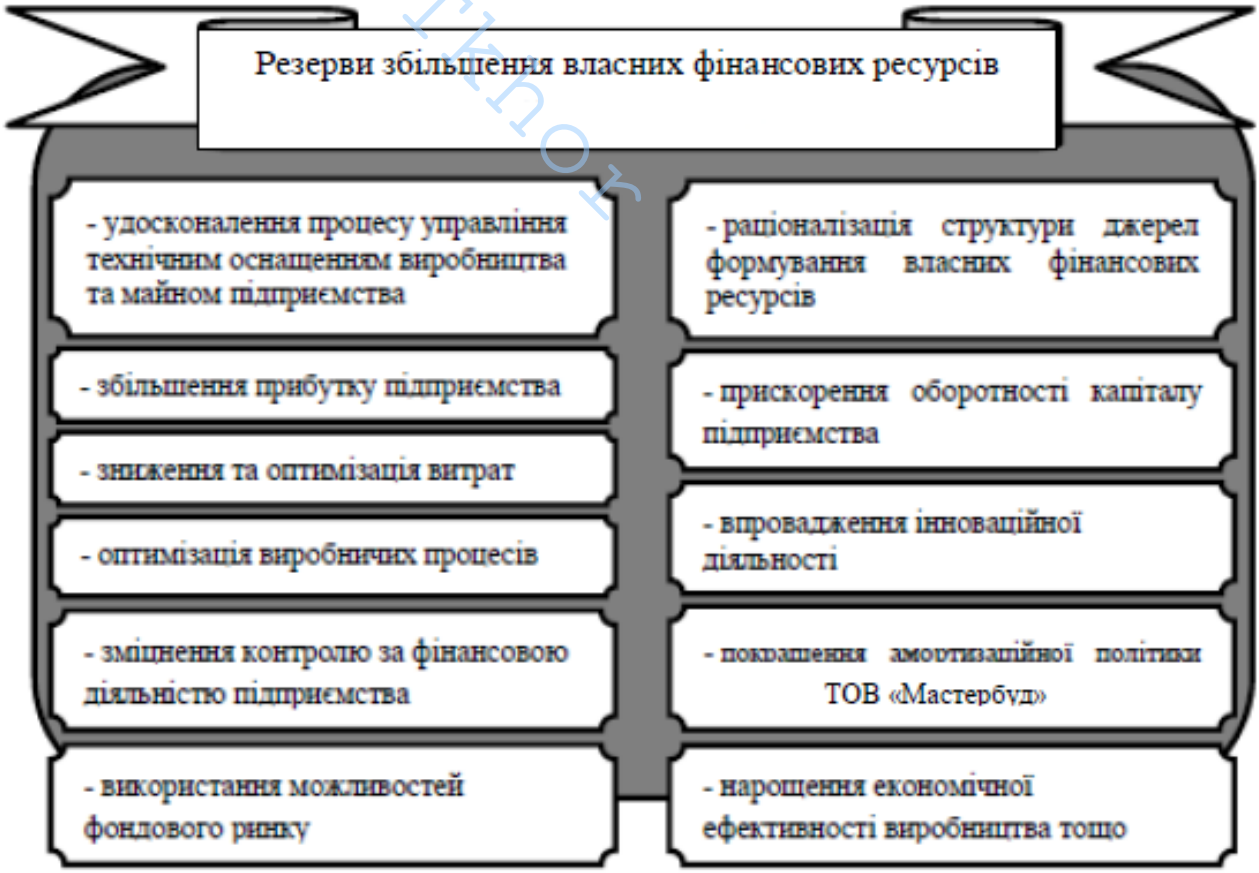

Рис.3.4. Напрями покращення управління ДП «Украерорух» з метою активізації можливостей фінансової системи

Адже під час виробничо-господарської діяльності виникає необхідність відтворення основних фондів, які потерпають від морального, фізичного зносу або не відповідають технічним потребам господарюючих суб'єктів.

Для нівелювання негативного впливу даних факторів на функціонування, а також ефективність залучення та використання фінансових ресурсів ДП «Украерорух», необхідно поступове відшкодування зношуваних основних фондів шляхом амортизації їх вартості. Головною метою амортизаційної політики ДП «Украерорух» є ефективне поновлення його виробничого процесу. Оскільки безперервність виробництва забезпечує покращення фінансової діяльності підприємства й ефективне використання його фінансових ресурсів. Разом з тим, амортизаційна політика може бути знаряддям формування та підтримання попиту на основні засоби, а також виступає інструментом його регулювання. Оскільки існуючі норми амортизації відображають економічну сутність існуючої амортизаційної політики: висока норма амортизації забезпечує високий темп відшкодування витрат у порівнянні із основними засобами, що мають нижчу норму амортизації. Це забезпечує нарощення попиту на основні засоби із високою нормою амортизації та зниження обсягів виробництва для групи товарів, яким притаманна менша амортизація. Розуміння цих положень є вкрай важливим для аналізу дієвості реалізованих заходів з удосконалення амортизаційної політики, направленої на покращення процесу залучення фінансових ресурсів ДП «Украерорух» .

Тому для подолання наявних негативних тенденцій у амортизаційній політиці необхідно раціоналізувати існуючі нормативи складання груп основних засобів підприємств і визначення їх амортизаційних норм. Зважаючи на світовий досвід, необхідно звернути увагу, що для подолання цих негативних факторів варто зосередити увагу на сучасних засобах виробництва, серед яких енергозберігаюче обладнання та ресурсозберігаючі технології. Значно покращити ситуацію в амортизаційній політиці ДП «Украерорух» можливо завдяки використання лізингу у якості джерела фінансових ресурсів, направлених на оновлення матеріально-технічної бази виробництва.

Натомість, в умовах нестабільного зовнішнього середовища та високих ризиків недостатніми є внутрішні фінансові резерви авіапідприємства, що вимагає використання нереалізованого потенціалу залучення зовнішніх фінансових ресурсів. Враховуючи зазначені аспекти удосконалення процесу залучення фінансових ресурсів ДП «Украерорух», вважаємо доцільним запровадити організаційно-економічний механізм його покращення, суб'єктами яких виступають держава, фінансові установи та інші підприємства, а об'єктом є процес залучення фінансових ресурсів. Крім того, суттєвою перевагою даного механізму є його кореляційна взаємозалежність, яка дозволяє завдяки скоординованості державної політики реалізувати можливості банківських установ й підприємницьких структур, що в результаті проявиться у працездатній економічній системі, яка наповнюватиметься податковими надходженнями від підприємницьких структур та фінансових установ. Отже, покращення процесу залучення фінансових ресурсів ДП «Украерорух» повинно здійснюватися відповідно до алгоритму, підкріпленого впровадженням пріоритетних напрямів активізації власних та залучених фінансових ресурсів.

Fixnor

3.3. Економічне обґрунтування реалізації запропонованих заходів на ДП «Украерорух»

З метою аналізу ефективності реалізації запропонованого механізму та заходів щодо залучення фінанових ресурсвів змоделюємо оптимальні стратегічні варативи для ДП «Украерорух». В теорії фінансового менеджменту виділяють чотири моделі стратегій фінансування різних груп активів:

-ідеальна,

- агресивна,

-консервативна,

- компромісна.

Основний зміст кожної моделі наведений у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Побудова стратегій управління фінансовими ресурсами авіапідприємства

Модель фінансування	Зміст моделі	Ризик з позиції ліквідності
Ідеальна	Необоротні активи фінансуються за рахунок довгострокових пасивів, поточні активи - за рахунок короткострокових зобов'язань	Найбільший ризик, особливо якщо є вірогідність того, що необхідно одночасно погасити всі зобов'язання перед кредиторами
Агресивна	Необоротні активи та постійна частина оборотних активів фінансуються за рахунок довгострокових пасивів, варіаційна частина оборотних активів - за рахунок короткострокових зобов'язань	Існує ризик, оскільки в реальному житті обмежитися лише мінімумом поточних активів неможливо
Консервативна	Необоротні активи, постійна та варіаційна частини оборотних активів фінансуються за рахунок довгострокових пасивів	Відсутній ризик втрати ліквідності, так як немає короткострокової кредиторської заборгованості
Компромісна	Необоротні активи, постійна частина та 50% варіаційної частини оборотних активів фінансуються за рахунок довгострокових пасивів, інші 50% варіаційної частини оборотних активів - за рахунок короткострокових зобов'язань	Найменший ризик, проте, можливе існування надмірних поточних активів і за рахунок цього зниження прибутку

ТНЮК

Розглянемо більш детально кожну з моделей фінансування активів підприємства, застосовуючи економіко-математине моделювання (рис.3.5).Ідеальна модель побудована виходячи з понять «поточні активи» та «поточні зобов'язання». Термін «ідеальний» означає не в прямому значенні ідеал, а рівність поточних активів з короткостроковими зобов'язаннями.

1. Встановлення оптимальних співвідношень між фінансовими ресурсами по кожній фінансовій стратегії

Ідеальна стратегія

$$ДП = НА \quad (3.1)$$

де ДП – довгострокові пасиви; НА - необоротні активи

Агресивна стратегія

$$ДП = НА + ПЧ \quad (3.2)$$

де ДП – довгострокові пасиви; НА – необоротні активи; ПЧ – постійна частина оборотних активів (норматив оборотних коштів).

Консервативна стратегія

$$ДП = НА + ПЧ + ВЧ \quad (3.3)$$

де ДП – довгострокові пасиви; НА – необоротні активи; ПЧ – постійна частина оборотних активів; ВЧ – варіаційна частина оборотних активів.

Компромісна стратегія

$$ВОК = ДП – НА \quad (3.4)$$

де ВОК – власний оборотний капітал; ДП – довгострокові пасиви;НА – необоротні активи;

або:

$$ДП= НА + ПЧ + 0,5·ВЧ \quad (3.5)$$

ВЧ- варіаційна частина оборотних активів

2. Вибір напряму стратегічного упралвіння фінансовими ресурсами

3. Активізація системи управління і опимізації фінансових ресурсів підприємства

4. Оцінка ефективності залучення зовнішніх фінансових ресурсів за критеріями оптимальності власності на капітал та рівнем ризику

5. Корегування та оцінка реформованої системи фінансових ресурсів.

Рис.3.5. Моделювання стратегічного управління фінансовими ресурсами підприємства

ТКНОК

Сутність цієї стратегії полягає в тому, що довгострокові пасиви встановлюються на рівні необоротних активів, тобто ця модель має такий вигляд:

$$ДП = НА \quad (3.1)$$

де ДП – довгострокові пасиви;

НА - необоротні активи

Довгострокові пасиви включають: власні (статутний капітал, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток) та запозичені коти (довгострокові кредити банку, інші довгострокові позички).

Необоротні активи включають: нематеріальні активи, незавершене будівництво, основні засоби, довгострокові фінансові інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість (заборгованість за майно), відстрочені податкові активи, інші необоротні активи.

В реальному житті ця модель практично не зустрічається через те, що вона найбільш ризикована, оскільки при несприятливих умовах (наприклад, коли треба розрахуватися зі всіма кредиторами одночасно) підприємство може опинитися перед необхідністю продажу частини основних засобів для покриття поточної кредиторської заборгованості.

Агресивна модель фінансування поточних активів полягає в тому, що довгострокові пасиви є джерелом покриття необоротних активів та постійної частини поточних активів, тобто їх мінімуму, який необхідний для здійснення господарської діяльності. В цьому разі варіаційна частина поточних активів в повному обсязі покривається короткостроковою кредиторською заборгованістю.

З позиції ліквідності ця стратегія також є ризикованою, оскільки в практичній діяльності обмежуватися лише мінімумом на поточних активів не можливо. Агресивна модель фінансування поточних активів має такий вигляд:

$$ДП = НА + ПЧ \quad (3.2)$$

де ДП – довгострокові пасиви;

НА – необоротні активи;

ПЧ – постійна частина оборотних активів (норматив оборотних коштів).

Консервативна модель передбачає, що варіаційна частина поточних активів також покривається довгостроковими пасивами. Як правило, консервативна модель застосовується на початкових стадіях існування підприємства за умови достатньої величини капіталу власників підприємства і доступності довгострокових кредитів інвестиційного фінансування.

В цьому разі короткострокової кредиторської заборгованості немає, відсутній ризик втрати ліквідності, тобто модель має штучний вигляд. В господарській діяльності такого не буває, щоб була відсутня кредиторська заборгованість.

Ця модель має такий вигляд:

Tkhor

$$ДП = НА + ПЧ+ВЧ \quad (3.3)$$

де ДП – довгострокові пасиви;

НА – необоротні активи;

ПЧ – постійна частина оборотних активів;

ВЧ – варіаційна частина оборотних активів .

Компромісна модель фінансування поточних активів найбільш реальна. Сутність її полягає її в тому, що необоротні активи, постійна частина поточних активів і приблизно половина варіаційної частини поточних активів покривається довгостроковими пасивами. При цьому власний оборотний капітал визначається у вигляді різниці між довгостроковими пасивами та необоротними активами, тобто:

$$ВОК = ДП–НА \quad (3.4)$$

де ВОК – власний оборотний капітал;

ДП – довгострокові пасиви;

НА – необоротні активи;

При компромісній моделі в окремі періоди господарської діяльності підприємство може мати надмірні поточні активи, що негативно впливає на розмір прибутку. Водночас це дає можливість підтримувати ліквідність балансу підприємства на відповідному рівні.

Компромісна модель фінансування поточних активів має такий вигляд:

$$ДП= НА+ПЧ + 0,5 \cdot ВЧ \quad (3.5)$$

де ДП-довгострокові пасиви,

НА-необоротні активи

ПЧ-постійна частина оборотних активів;

ВЧ- варіаційна частина оборотних активів.

Таким чином, можна зробити висновок, що з точки зору оптимізації прибутковості і ризику найбільш оптимальною є стратегія компромісного фінансування. Дана стратегія оптимально поєднує рівень прибутковості і середній рівень ризику, забезпечує достатньо високий рівень фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Виходячи зі свого ставлення до фінансового ризику керівництво підприємства обирає один з розглянутих варіантів фінансування активів. Враховуючи, що на сучасному етапі довгострокові позики підприємствам практично не надаються, тоді обрана модель фінансування активів буде представляти співвідношення власного та позикового (короткострокового) капіталу, тобто оптимізувати його структуру з цих позицій.

Дані для визначення моделі фінансування активів ДП «Украерорух» в 2019 р. представлені в таблиці 3.2.

Елиот

Підставляючи значення відповідних показників ДП «Украерорух», можна зробити висновок, що підприємство при фінансуванні активів у 2019 р. додержувалося агресивної політики, модель якої представлена формулою (3.2).

Як зазначалосявище з точки зору оптимізації прибутковості і ризику найбільш оптимальною є стратегія компромісного фінансування. Підставляючи в формулу 3.5 значення показників необотних активів, постійної та варіаційної частин оборотних активів за 2019 р., визначимо структуру капіталу ДП «Украерорух», яка б мінімізувала рівень фінансових ризиків.

Розрахуємо оптимальні величини власного та позикового капіталу:

ВК = 18465783+14659050+ 2057601/2 = 34153634 тис.грн.

ПК = 2057601 /2 = 1028801 тис.грн.

Таблиця 3.2

Дані для визначення моделі фінансування активів ДП «Украерорух» в 2019р.

Tkhor

Показник	Значення
Власний капітал, тис.грн.	9657274
Довгостроковий залучений капітал, тис.грн.	1358344
Необоротні активи, тис.грн.	18465783
Оборотні активи тис.грн., в т.ч.	16716651
Постійна частина оборотних активів	14659050
Варіаційна частина оборотних активів	2057601

Відповідно структура капіталу, що мінімізує рівень фінансових ризиків, буде складати:

ВК = 34153634/ 35182434 · 100% = 97,1%

ПК = 1028801/ 35182434 · 100% = 2,9%

Як показали розрахунки, оптимальним з точки зору мінімізації фінансових ризиків є додержання ДП «Украерорух» компромісної моделі фінансування активів, за якою частка власного та позикового капіталу

становитиме відповідно 97,1% та 2,9%. Проте, виходячи з пріоритетності цілей фінансово-господарської діяльності підприємства на окремих стадіях його розвитку, оптимальною може стати інша стратегія фінансування. Взагалі, при виборі стратегії фінансування необхідно знайти бажане співвідношення між рівнем рентабельності використання власного капіталу і рівнем ризику зниження фінансової стійкості підприємства, яка оцінюється величиною його чистого оборотного капіталу.

Висновок до третього розділу

Ефективне управління фінансовими ресурсами здійснюється за допомогою механізму, спрямованого на певну організацію системи форм та методів управління, перетворень у межах фінансового механізму господарської діяльності підприємства. Метою управління фінансовими ресурсами є забезпечення діяльності підприємства оптимальним обсягом фінансових ресурсів у кожний конкретний період часу відповідно до напрямів його розвитку, організація формування необхідного рівня та раціонального використання фінансових ресурсів, максимізація прибутку та забезпечення підвищення ринкової вартості підприємства. Механізм фінансового управління передбачає пошук, залучення і ефективне використання фінансових ресурсів та на основі організаційно-управлінських принципів методи і форми їх впливу на розвиток підприємств. На нашу думку, основними завданнями вдосконалення механізму фінансового управління підприємств повинні стати:

- створення передумов для подальшого розвитку ринкових відносин;
- державна підтримка;
- науково обґрунтоване фінансове планування і прогнозування обсягів фінансових ресурсів, їх оптимального розподілу і ефективного використання;
- підвищення результативності фінансового контролю на галузевому, регіональному та державному рівнях;

- удосконалення механізму дії фінансових важелів, стимулів і санкцій;

- адекватне правове і нормативне забезпечення функціонування механізму фінансового управління виробничого підприємства.

З метою аналізу ефективності реалізації запропонованого механізму та заходів щодо залучення фінанових ресурсвів змоделюємо оптимальні стратегічні варативи для ДП «Украерорух». В теорії фінансового менеджменту виділяють чотири моделі стратегій фінансування різних груп активів: ідеальна, агресивна, консервативна, компромісна. Моделюючи поведінку показників стану системи фінансових ресурсів ДП «Украерорух», можна зробити висновок, що підприємство при фінансуванні активів у 2019 р. додержувалося агресивної політики. Як зазначалося вище з точки зору оптимізації прибутковості і ризику найбільш оптимальною є стратегія компромісного фінансування. Нами змодельовано структуру капіталу ДП «Украерорух», яка б мінімізувала рівень фінансових ризиків. Як показали розрахунки, оптимальним з точки зору мінімізації фінансових ризиків є додержання ДП «Украерорух» компромісної моделі фінансування активів, за якою частка власного та позикового капіталу становитиме відповідно 97,1% та 2,9%. Проте, виходячи з пріоритетності цілей фінансово-господарської діяльності підприємства на окремих стадіях його розвитку, оптимальною може стати інша стратегія фінансування. Ппри виборі стратегії фінансування необхідно знайти бажане співвідношення між рівнем рентабельності використання власного капіталу і рівнем ризику зниження фінансової стійкості підприємства, яка оцінюється величиною його чистого оборотного капіталу.

ВИСНОВКИ

Протягом тривалого часу вченими-економістами досліджується економічна сутність фінансових ресурсів. Науковці, які спрямовують свої дослідження головним чином на вивчення фінансів підприємства, розглядають фінансові ресурси як сукупність грошових коштів суб'єктів господарювання (фондів, доходів, накопичень), що перебувають у розпорядженні підприємств і мають цільове спрямування. Фінансові ресурси підприємств посідають одне з чільних місць у відтворювальному процесі, формуванні власних грошових фондів і фінансових ресурсів держави . Фінансові ресурси, перебуваючи в постійному русі, можуть змінювати свою форму з метою створення умов формування нових фінансових ресурсів, а джерело фінансового ресурсу залишається незмінним, тоді, як припинення існування джерела фінансових ресурсів автоматично означає відсутність відповідного фінансового ресурсу, тобто джерело фінансування є первинними і виступає передумовою виникнення фінансових ресурсів Фінансові ресурси підприємств характеризуються такими властивостями: фінансові ресурси мають стадію утворення; фінансові ресурси відображають ставлення до власності; фінансові ресурси мають джерела формування і цілі використання; від джерел формування та напрямів використання залежить структура фінансових ресурсів підприємства.

У найбільш загальному вигляді управління фінансовими ресурсами поділено на три основні напрями:

1. загальний аналіз і планування майнового і фінансового стану підприємства;

2. забезпечення підприємства фінансовими ресурсами в достатній кількості;

3. оптимальний розподіл і використання фінансових ресурсів, що здійснюється у межах політики управління капіталом, управління активами та інвестиційної політики підприємства.

Тк1ок

Комплексна оцінка джерел формування фінансових ресурсів, ефективності їх використання здійснюється за допомогою фінансового аналізу. Предметомфінансового аналізу підприємства є його фінансові ресурси, їх формування та використання. Аналіз фінансових ресурсів доцільно здійснювати в межах технологічного процесу, за яким в результаті перетворення первинної облікової інформації формуються вихідні показники відносно джерел фінансування та напрямів їх використання, які складають основу інформаційного забезпечення управління фінансовими ресурсами. Аналіз фінансового стану підприємства здійснюється за такими напрямами: аналіз фінансових результатів діяльності підприємства; оцінка майнового стану та структури капіталу підприємства; аналіз фінансової стійкості.

Об’єктом дослідження ефективності управлінням персоналу підприємства є Державне підприємство обслуговування повітряного руху України. Засноване 24 грудня 1992 року ДП «Украерорух» є головним постачальником аеронавігаційних послуг в Україні, діяльність якого регулюється Міністерством інфраструктури України.

Державне підприємство «Украерорух» є надійною частиною цивільної авіації України. Підприємство постійно розвивається та удосконалює свою діяльність враховуючи функціонування європейської інтеграції на національного аеронавігаційного середовища.

Однією з основних складових доходу підприємства є платежі, що сплачують авіаперевізники за обслуговування у повітряному просторі України. Проте при дослідженні аналізу основних фінансово-економічних показників підприємства спостерігається негативна тенденція зниження результатів діяльності в силу певних економічних ситуацій в країні.

Найважливішим завданням кадрової політики авіаційної галузі є забезпечення людськими ресурсами - персоналом нової формації і високої кваліфікації. Для організації та здійснення професійної підготовки авіаційного персоналу в Державному підприємстві обслуговування повітряного руху України (Украерорусі) створена система навчальних підрозділів, до складу якої

входять: 1) Навчально-сертифікаційний центр (Бориспіль); 2) Регіональні центри підвищення кваліфікації фахівців ОЦВС (Львів, Харків); 3)Тренажерні центри регіональних структурних підрозділів (Донецьк, Дніпро, Одеса, Бориспіль).

Фінансові результати діяльності підприємства є найважливішими показниками в системі управління підприємством, Протягом досліджуваних років чистий дохід від реалізації продукції збільшувався, проте фінансові результати показують погіршення тенденцій. На такі результати певною мірою впливає економічна ситуація в Україні. Підприємство не в змозі точно оцінити, які наслідки тимчасова окупація та збройні сутички мали на всі активи, зобов'язання та пов'язані з ними доходи та витрати.Також необхідно відмітити, що станом на 31.12.2019 в звіті про фінансовий стан у складі дебіторської заборгованості обліковується накопичена заборгованість ПрАТ «Авіакомпанія «Міжнародні авіалінії України» перед підприємством у сумі 1 177 603 тис. грн. Протягом звітного 2019 року даному контрагенту, незважаючи на наявну непогашену заборгованість станом на 31.12.2018, надавались послуги.

Доходи від надання послуг з аеронавігаційного обслуговування, що становлять близько 99% загальних доходів Підприємства, нараховуються в іноземній валюті (у євро), у той час як закупівлі здійснюються переважно у національній валюті. Цей фактор, а також заходи керівництва з оптимізації витрат у певній мірі компенсували негативні наслідки падіння обсягів операцій. Підприємство було спроможне фінансувати господарську діяльність за рахунок власних коштів, частка боргового фінансування станом на 31 грудня 2019 та 2017-2018 років незначна.

Ефективне управління фінансовими ресурсами здійснюється за допомогою механізму, спрямованого на певну організацію системи форм та методів управління, перетворень у межах фінансового механізму господарської діяльності підприємства. Метою управління фінансовими ресурсами є забезпечення діяльності підприємства оптимальним обсягом фінансових ресурсів у кожний конкретний період часу відповідно до напрямів його

розвитку, організація формування необхідного рівня та раціонального використання фінансових ресурсів, максимізація прибутку та забезпечення підвищення ринкової вартості підприємства. Механізм фінансового управління передбачає пошук, залучення і ефективне використання фінансових ресурсів та на основі організаційно-управлінських принципів методи і форми їх впливу на розвиток підприємств. На нашу думку, основними завданнями вдосконалення механізму фінансового управління підприємств повинні стати:

- створення передумов для подальшого розвитку ринкових відносин;
- державна підтримка;
- науково обґрунтоване фінансове планування і прогнозування обсягів фінансових ресурсів, їх оптимального розподілу і ефективного використання;
- підвищення результативності фінансового контролю на галузевому, мрегіональному та державному рівнях;
- удосконалення механізму дії фінансових важелів, стимулів і санкцій;
- адекватне правове і нормативне забезпечення функціонування механізму фінансового управління виробничого підприємства.

З метою аналізу ефективності реалізації запропонованого механізму та заходів щодо залучення фінанових ресурсвів змоделюємо оптимальні стратегічні варативи для ДП «Украерорух». В теорії фінансового менеджменту виділяють чотири моделі стратегій фінансування різних груп активів: ідеальна, агресивна, консервативна, компромісна. Моделюючи поведінку показників стану системи фінансових ресурсів ДП «Украерорух», можна зробити висновок, що підприємство при фінансуванні активів у 2019 р. додержувалося агресивної політики. Як зазначалося вище з точки зору оптимізації прибутковості і ризику найбільш оптимальною є стратегія компромісного фінансування. Нами змодельовано структуру капіталу ДП «Украерорух», яка б мінімізувала рівень фінансових ризиків. Як показали розрахунки, оптимальним з точки зору мінімізації фінансових ризиків є додержання ДП «Украерорух» компромісної моделі фінансування активів, за якою частка власного та позикового капіталу становитиме відповідно 97,1% та 2,9%. Проте, виходячи з

пріоритетності цілей фінансово-господарської діяльності підприємства на окремих стадіях його розвитку, оптимальною може стати інша стратегія фінансування. При виборі стратегії фінансування необхідно знайти бажане співвідношення між рівнем рентабельності використання власного капіталу і рівнем ризику зниження фінансової стійкості підприємства, яка оцінюється величиною його чистого оборотного капіталу.

Tkhor

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз банків України: огляди, графіки, факти. Електронний ресурс. Режим доступу: http://bankografo.com/reyting–zhittyezdatnosti– ukrayinskih–bankiv–2016forbes.html
2. Ареф'єва О. В. Капаруліна І.М. Українське авіабудування: напрями транформації . *Інноваційна економіка*. 2013. №3(41) . С. 3-8.
3. Ареф'єва О.В. Конкурентоспроможність підприємств у міжнародному цифровому просторі: Монографія. К.: НАУ, 2019. 342 с
4. Ареф'єва О.В., Вовк О.М. Інтенсифікація формування матеріально-технічного забезпечення підприємства в умовах неоіндустріальної модернізації. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2020. Вип. 2 (70). С. 123-131
5. Ареф'єва О.В. Стійкий розвиток підприємств у міжнародному економічному просторі: монографія. К.: НАУ, 2018. 260 с.
6. Балабанов, А. И. Финансы СПб.: Питер, 2000. 192 с.
7. Бандурка, О. М. Фінансова діяльність підприємства / О. М. Бандурка, М. Я. Коробов. К.: Либідь, 2003. 383 с.
8. Бердар М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства на основі логістичного підходу. *Актуальні проблеми економіки.* 2008. № 5 (83). С. 133-138.
9. Бондаренко О.С. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління фінансовими ресурсами суб'єктів господарювання. *Економіка та держава*. 2018. № 11. С. 21-24.
10. Бочаров В.В. Коммерческое бюджетирование. Финансовые ресурсы. Системы управления финансами. СПб. : Питер, 2003. 368 с.
11. Брігхем, Є. Ф. Основи фінансового менеджменту, пер. з англ. К.: Молодь, 2007. 404 с.
12. Буздалин А.В. Содержательный анализ устойчивости банка искусственным интеллектом.. Режим доступу: www.h16. h1.ru/, с. 162

Тікнор

13. Василик О. Д. Теорія фінансів : підручник К. : НІОС. 2001. 416 с

14. Васюренко О. Ресурсний потенціал комерційного банку. Банківська справа. 2012. № 1. С. 58–64

15. Вовк О.М., Аверічев І.М. Стратегічні напрямки розвитку ринку транспортних послуг в Україні. *Економіка, менеджмент, бізнес.* 2015. Вип. 2(12). С. 146–150

16. Вовк О.М. Дослідження інвестиційних умов в галузі транспорту і зв'язку. Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами: III всеукр. наук.-практ. конф., 15–16 березня 2012 р.: К., 2012. С. 24.

17. Вовк О.М., Мазур А.М. Аналіз здійснення державних запозичень в Україні *Економічний аналіз.* 2015. Том 21. № 1. С. 231-238.

18. Вовк О.М. Інвестування підприємств авіаремонтного обслуговування України. *Залізничний транспорт України*. 2010. № 1. С.23–27.

19. Вовк О.М. Методичне забезпечення оцінювання ефективності на транспортних підприємствах. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. Випуск 2, 2016. С. 153–159

20. Вовк О.М., Ковальчук А.М., Комісаренко Я.І., Джулай А. В. Прибуток та рентабельність як детермінанти розвитку підприємства. *Modern Economics*. Вип. 21, 2020. С. 37-44

21. Волкова Н.А. Аналітична оцінка оптимізації фінансових ресурсів URL: http://dspace.oneu.edu.ua/ jspui/bitstream/

22. Волохата К. Б. Активні операції державних банків України / К. Б. Волохата // Науковий Блог, «Острозька академія». 2016. С.14-18.

23. Волохата К. О. Сутність і значення ресурсної бази банків. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України* 2011 № 1 С. 147. – 154.

24. Воробйов, Ю. М. Роль фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва. *Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції.* 2011. № 3. С. 17–21

ЕНПОУ

25. Воробйов, Ю. М. Теоретичні засади формування і використання фінансових ресурсів в соціально-економічній системі держави *Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції.* 2009. № 4. С.16–24

26. Воробьев, Ю. Н. Капитал предпринимательских структур в системе финансового менеджмента: монографи– Симферополь: Таврия, 2010. 324 с.

27. Гайбура Ю. А. Концептуальні засади формування фінансових ресурсів підприємств за сучасних умов. *Агросвіт*. 2020. № 6. С. 14–21.

28. Гвоздєй, Н. І. Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. *Економічний аналіз*. 2018. Том 28. № 1. С. 216-221.

29. Герасименко Р. А. Особливості формування фінансових ресурсів акціонерних товариств. *Фінанси України*. 2006. С. 82–89

30. Гринько О. Прогнозування ресурсів банківських установ. *Вісник НБУ*. 2008. № 8. С. 30 – 36

31. Гриньова, В. М. Фінанси підприємств: навч. Посібник. К.: Знання-Прес, 2004. 423 с.

32. Гудзь О. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2007. 578 с.

33. Дрогоруб І. В. Взаємозвязок дефініцій «фінансові ресурси банку», «ресурси банку», «ресурсна база банку». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка»*. 2014. Вип. 25 с. 104–108

34. Дропа Я.Б., Терешко О.М. Формування фінансових ресурсів підприємств в сучасних умовах розвитку фінансової системи. URL: https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/01/60-1.pdf

35. Дяківа Р. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера К. : Міжнародна Економічна Фундація. 2000. 703 с

36. Єпифанов А. О. Операції комерційних банків : навчальний посібник./ А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало Суми : ВТД «Університетська книга», 2007. 523 с

Ткнок

37. Єресько І. Г. Банківські операції: Конспект лекцій для студ. екон. спец. / І. Г.Єресько, В. В. Чаленко. Черкаси: ЧДТУ, 2003. 64, с

38. Єріс, Л. М. Управління фінансовими ресурсами підприємств переробної галузі Сумської області : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / Л. М. Єріс. Суми, 2004. 20 с.

39. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 42–45.

40. Загородній, А. Г. Фінансовий словник/ Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. К.: Знання, КОО, 2000. 404 с

41. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2015 р. № 2121–III Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua.

42. Заруба О.Д. Банківський менеджмент та аудит. К.: Видавництво "Лібра", 1996. 224 с.

43. Заславська Н.П. Особливості формування ресурсного потенціалу банків в умовах економічної нестабільності. Науковий вісник Ужгородського університету. 2014. №2

44. Зятковський, І. В. Фінанси підприємств: навч. посібник 2-ге вид., перероб. та доп. К.: Кондор, 2003. 364 с.

45. Зятковський, І. В. Фінансове забезпечення діяльності підприємств Тернопіль: Економічна думка, 2000. 260 с.

46. Кирка С. М. Фінансовий план як інструмент фінансового планування діяльності банку. *Проблеми економіки*. 2014. №2, с. 153

47. Коваль С.Л. Формування фінансових ресурсів комерційних банків. *Фінанси України*. 2004. №7. С. 110–115

48. Козак О. Концепція моделювання фінансового планування у комерційному банку. *Вісник НБУ*. Січень 2012. С. 11–13

49. Коробов, М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства К.: Знання, 2000. 294 с.

50. Коробовой Г. Г. Банківська справа підручник. Юристъ, 2002. 751 с.

Тільки

51. Костирко Л. А. Стратегія фінансово-економічної діяльності господарюючого суб'єкта : методологія і організація : монографія. Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2002

52. Кравченко О.О. Генезис теорій фінансового планування і прогнозування. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. Х. : Вид–во Укр ДАЗТ, 2011. № 36. С. 56–60

53. Кривцун І.М. Інвестиційна діяльність комерційних банків. *Економічний простір*. 2011. № 45. С.171– 176

54. Кропівцова Н. Особливості формування фінансових ресурсів підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг. 2*011. Вип. 1. С. 261-268.

55. Крухмаль О.В. Окремі питання фінансового планування у банках в умовах фінансової кризи та її наслідків. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка».* 2011. Вип. 5(3). С. 114–117

56. Кутідзе Л.С. Структура залучення фінансових ресурсів комерційним банком: деформація під впливом світової фінансової кризи. *Економічний простір.* 2009. №23/2. С. 131–139

57. Кучерук Г.Ю., Вовк О.М. Ресурсне забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку потенціалу авіапідприємства. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту*. 2015. Вип. 32. С. 91-99.

58. Кучерук Г.Ю., Тимощук О.М., Вовк О.М., Мельник О.В. Якість логістизації транспортних послуг: інвестиційний аспект: монографія. Київ.:ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2020.214 с.

59. Лаврушина О. І. Банковское дело: підручник / за ред. О.І. Лаврушина. М. : Финанси і статистка, 2005. 672 с

60. Лапа А. Фінансові ресурси підприємства та їх оптимізація. Молодіжний науковий вісник *УАБС НБУ, Серія: Економічні науки.* № 4. 2013. С. 289-297.

Пінок

61. Лахтіонова, Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання [Текст] : монографія / Лахтіонова Л. А. К. : КНЕУ, 2001. 387 с

62. Мельник О. М. Облік, аналіз та контроль фінансових ресурсів підприємства в процесі прийняття управлінських рішень. Сучасні проблеми економіки і менеджменту : тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, Львів, 10-12 листопада 2011 року ; Національний університет "Львівська політехніка". Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. С. 478–479

63. Мішина, С. В. Організаційно-економічний механізм управління фінансовими ресурсами на підприємстві. Харків: Вид-во ХНЕУ, 2006. С. 8

64. Мороз А. М. Банківські операції: підручн. / А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін. [за ред. д–ра екон. наук, проф. А.М. Мороза]. К.: КНЕУ, 2010. 384 с

65. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія) : навч. посібник / В. М. Опарін. К. : КНЕУ, 2005. 240 с

66. Опарін, В. Фінансові ресурси: проблеми визначення та розміщення. *Вісник НБУ.* 2000. № 5. С. 10–11.

67. Петленко, Ю. Проблеми забезпечення обіговими коштами в умовах економічної кризи. Фінанси України. 1998. № 9. С. 107

68. Присяжнюк О.П. Джерела формування та зміцнення ресурсної бази комерційних банків в України. *Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України*. 2011. №31. Режим доступу до журн. http: //www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2011_ 31/11_31_27.pdf

69. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12

70. Рибалко, Н. О. Фінансові ресурси підприємств: грошові кошти чи щось більше. *Загальні питання економіки*. 2009. С. 28–31

71. Роєнко К.В., Свистун Л.А. Особливості та проблеми формування фінансових ресурсів підприємств в умовах нестабільної економіки. *Молодий вчений.* 2017. № 11 (51). С. 1285-1289.

ЛКНОК

72. Романенко О. Р. Фінанси : підручник К. : ЦНЛ, 2006. 312 с

73. Стецюк, П. А. Формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2005. № 11. С. 111–116.

74. Тульчинська С.О., Вовк О.М. Еволюція поняття модернізації економічних систем в контексті інноваційного розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.* 2018. №6. Том 2 (264), С. 284-289.

75. Тхор А.Я., Вовк О.М., Ковальчук А.М. Технологій економічної діагностики процесів комерціалізації потенціалу підприємства Матеріали VIII Міжнародної наукової конференції «Topical issues of the development of modern science» 8-10 апреля 2020 года София, Болгария С. 174-179

76. Угляренко О. М. Формування фінансових ресурсів підприємств (на прикладі підприємств спиртової галузі України) : дис... канд. екон. наук: 08.04.01; Київський національний економічний ун-т. К., 2005.

77. Финансы организаций (предприятий) : учеб. для вузов / [Н. В. Колчина, Г. Б. Поляк, Л. М. Бурмистрова и др.]; под ред. проф. Н. В. Колчиной М.: ЮНИТИ ДАНА, 2006. 368с

78. Філімоненков О. Фінанси підприємств: Навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: МАУП, 2004. 328 с.

79. Філімоненков, О. С. Фінанси підприємств: навч. посібник. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2002. 360 с.

80. Фінанси підприємств / Поддєрьогін А., Білик М., Буряк Л. та ін.: за ред. А. Поддєрьогіна. 7-ме вид. Київ: КНЕУ, 2008. 552 с.

81. Фінанси підприємств : підручник / Л. О. Лігоненко [та ін.]. К. : КНТЕУ, 2006. 491 с.

82. Фінансова енциклопедія / О. П. Орлюк [та ін.] ; за заг. ред. О. П. Орлюк. К. : Юрінком Інтер, 2008. 472 с

83. Фінансові ресурси підприємств та їх класифікація: зб. наук. праць / наук. ред. Л. І. Катан. Острог: в–во НаУ «Острозька академія», 2006. 184 с.

Пінок

84. Хачатурян, С. В. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація. Фінанси України. 2003. № 4. С. 77–81

85. Череп А.В. Удосконалення управління фінансовими ресурсами з метою підвищення результативності суб'єктів господарювання. Формування ринкових відносин в Україні 2015. - № 7. С. 44 48

86. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа М.: Инфра-М, 2018. 419с

87. Шестова, О. О. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства в умовах ризикового ринкового середовища. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент».* 2011. Випуск 6/2. С. 194-197.

88. Щелкунов В.І. Вовк О.М. Формалізація методичного забезпечення управління інвестиційними ресурсами підприємства. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури.* К: НАУ, 2011. Вип. 31. С. 41–48.

89. Юрій С. І. Фінанси: підручник С.І. Юрія, В.М. Федосова. К.: Знання, 2008. 611с.

90. Яременко В.Г. Сутність поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств. *Науковий вісник ужгородського національного університету.* 2018. Вип.19/3. С. 158-162

91. http://uksatse.ua. Офіційний сайт Державного підприємства з обслуговування повітряного руху.

ДОДАТКИ

Tkhor

Додаток А

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

			КОДИ		
		Дата (рік, місяць, число)	2018	01	01
Підприємство	ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПОВІТРЯНОГО РУХУ УКРАЇНИ	за ЄДРПОУ	19477064		
Територія	КИЇВСЬКА	за КОАТУУ	3210500000		
Організаційно-правова форма господарювання	Державне підприємство	за КОПФГ	140		
Вид економічної діяльності	Допоміжне обслуговування авіаційного транспорту	за КВЕД	52.23		
Середня кількість працівників	1 4 280				
Адреса, телефон	Аеропорт , м. БОРИСПІЛЬ, КИЇВСЬКА обл., 08300	3515874			

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	V
за міжнародними стандартами фінансової звітності	

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2017 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

АКТИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	67 132	65 758
первісна вартість	1001	79 488	80 346
накопичена амортизація	1002	12 356	14 588
Незавершені капітальні інвестиції	1005	654 752	765 283
Основні засоби	1010	2 458 545	2 523 797
первісна вартість	1011	4 910 139	5 184 368
знос	1012	2 451 594	2 660 571
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	31 826	35 284
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	2 847	406 909
Усього за розділом I	**1095**	**3 215 102**	**3 797 031**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	107 065	127 478
Виробничі запаси	1101	107 012	127 423
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	53	55
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	293 709	424 758
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	167 542	153 958
з бюджетом	1135	51 918	1 002
у тому числі з податку на прибуток	1136	51 519	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	28 269	24 581
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 459 826	1 567 217
Готівка	1166	18	26
Рахунки в банках	1167	1 368 006	1 566 718
Витрати майбутніх періодів	1170	2 726	2 211
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

Tkhos

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	10 173	14 518
Усього за розділом II	**1195**	**2 121 228**	**2 315 723**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
Баланс	**1300**	**5 336 330**	**6 112 754**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	179 569	179 569
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	532 164	532 103
Додатковий капітал	1410	4 419 386	5 030 729
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	17 430	17 430
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-	-
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	**1495**	**5 148 549**	**5 759 831**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	13 586	14 936
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	20 982	104 964
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2 345	2 763
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	**1595**	**36 913**	**122 663**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	47 229	91 578
розрахунками з бюджетом	1620	12 821	16 384
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	3 620
розрахунками зі страхування	1625	6 106	8 999
розрахунками з оплати праці	1630	33 839	42 511
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	769	711
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	39 361	52 786
Доходи майбутніх періодів	1665	2	776
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	10 741	16 515
Усього за розділом III	**1695**	**150 868**	**230 260**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**	-	-
Баланс	**1900**	**5 336 330**	**6 112 754**

Керівник **Бабейчук Дмитро Георгійович**

Головний бухгалтер **Дутова Олена Станіславівна**

Ідентифікаційний код 19477054

[1] Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Ткроп

Додаток Б

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

			КОДИ		
		Дата (рік, місяць, число)	2019	01	01
Підприємство	ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПОВІТРЯНОГО РУХУ УКРАЇНИ	за ЄДРПОУ	19477064		
Територія	КИЇВСЬКА	за КОАТУУ	3210500000		
Організаційно-правова форма господарювання	Державне підприємство	за КОПФГ	140		
Вид економічної діяльності	Допоміжне обслуговування авіаційного транспорту	за КВЕД	52.23		
Середня кількість працівників	4 294				
Адреса, телефон	Аеропорт , м. БОРИСПІЛЬ, КИЇВСЬКА обл., 08300	3515874			

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	V
за міжнародними стандартами фінансової звітності	

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2018 р.

Форма №1 Код за ДКУД **1801001**

АКТИВ	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	65 758	61 309
первісна вартість	1001	80 346	79 668
накопичена амортизація	1002	14 588	18 359
Незавершені капітальні інвестиції	1005	765 283	727 667
Основні засоби	1010	2 523 797	3 594 247
первісна вартість	1011	5 184 368	9 041 593
знос	1012	2 660 571	5 447 346
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	35 284	39 505
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	406 909	-
Усього за розділом I	**1095**	**3 797 031**	**4 422 728**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	127 478	143 398
Виробничі запаси	1101	127 423	143 185
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	55	213
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	424 758	742 488
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	153 958	168 526
з бюджетом	1135	1 002	35 892
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	34 598
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	24 581	57 744
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 567 217	1 687 814
Готівка	1166	26	79
Рахунки в банках	1167	1 566 718	1 687 735
Витрати майбутніх періодів	1170	2 211	18 150
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

Tkhon

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	14 518	14 634
Усього за розділом II	**1195**	**2 315 723**	**2 868 646**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
Баланс	**1300**	**6 112 754**	**7 291 374**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	179 569	179 569
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	532 103	1 795 963
Додатковий капітал	1410	5 030 729	4 859 909
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	17 430	17 430
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-	-
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	**1495**	**5 759 831**	**6 852 871**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	14 936	9 693
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	104 964	174 316
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2 763	2 616
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	**1595**	**122 663**	**186 625**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	91 578	51 099
розрахунками з бюджетом	1620	16 384	15 560
у тому числі з податку на прибуток	1621	3 620	-
розрахунками зі страхування	1625	8 999	11 967
розрахунками з оплати праці	1630	42 511	61 902
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	711	1 580
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	52 786	84 524
Доходи майбутніх періодів	1665	776	656
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	16 515	24 590
Усього за розділом III	**1695**	**230 260**	**251 878**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**	-	-
Баланс	**1900**	**6 112 754**	**7 291 374**

Керівник **Бабейчук Дмитро Георгійович**

Головний бухгалтер **Дутова Олена Станіславівна**

[1] Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Ідентифікаційний код 19477064

Додаток В

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

			КОДИ		
		Дата (рік, місяць, число)	2020	01	01
Підприємство	**ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПОВІТРЯНОГО РУХУ УКРАЇНИ**	за ЄДРПОУ	19477064		
Територія	КИЇВСЬКА	за КОАТУУ	3210500000		
Організаційно-правова форма господарювання	Державне підприємство	за КОПФГ	140		
Вид економічної діяльності	Допоміжне обслуговування авіаційного транспорту	за КВЕД	52.23		
Середня кількість працівників	[1] 4 322				
Адреса, телефон	Аеропорт , м. БОРИСПІЛЬ, КИЇВСЬКА обл., 08300	3515874			

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	V

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2019 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	**Код рядка**	**На початок звітного періоду**	**На кінець звітного періоду**
1	**2**	**3**	**4**
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	20 991	21 554
первісна вартість	1001	34 558	66 042
накопичена амортизація	1002	13 567	44 488
Незавершені капітальні інвестиції	1005	767 805	888 549
Основні засоби	1010	3 599 375	3 470 547
первісна вартість	1011	8 839 376	9 335 263
знос	1012	5 240 001	5 864 716
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	17 681	17 515
Відстрочені податкові активи	1045	-	322 266
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	**1095**	**4 405 852**	**4 720 431**
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	45 724	35 975
Виробничі запаси	1101	45 511	35 743
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	-	-
Товари	1104	213	232
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	619 618	502 147
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	55 796	32 753
з бюджетом	1135	35 892	38 655
у тому числі з податку на прибуток	1136	34 598	37 315
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	44 368	113 632
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 639 107	494 224
Готівка	1166	79	36
Рахунки в банках	1167	1 638 964	463 105
Витрати майбутніх періодів	1170	18 150	4 431
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

Пікнок

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	14 634	450
Усього за розділом II	**1195**	**2 473 289**	**1 222 267**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	-	-
Баланс	**1300**	**6 879 141**	**5 942 698**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	261 060	286 364
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	1 730 124	1 715 455
Додатковий капітал	1410	4 385 931	3 459 071
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	17 430	17 430
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-	-
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	**1495**	**6 394 545**	**5 478 320**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	62 392	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	174 316	134 850
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2 616	2 180
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	**1595**	**239 324**	**137 030**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	24 312
товари, роботи, послуги	1615	50 569	49 528
розрахунками з бюджетом	1620	15 560	19 153
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	11 967	15 958
розрахунками з оплати праці	1630	61 902	78 921
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	1 580	2 168
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	84 524	125 136
Доходи майбутніх періодів	1665	656	255
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	18 514	11 917
Усього за розділом III	**1695**	**245 272**	**327 348**
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	**1800**	-	-
Баланс	**1900**	**6 879 141**	**5 942 698**

Керівник **Ярмак Андрій Миколайович**

Головний бухгалтер **Дутова Олена Станіславівна**

[1] Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ЕКЛІПОК

Додаток Д

	КОДИ		
Дата (рік, місяць, число)	2018	01	01
за ЄДРПОУ	19477064		

Підприємство **ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПОВІТРЯНОГО РУХУ УКРАЇНИ**

(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2017 р.

Форма N2 Код за ДКУД **1801003**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	2 897 960	2 181 276
Чисті зароблені страхові премії	*2010*	-	-
премії підписані, валова сума	*2011*	-	-
премії, передані у перестрахування	*2012*	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	*2013*	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	*2014*	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг)	2050	(1 988 427)	(1 666 126)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	*2070*	-	-
Валовий: прибуток	2090	909 533	515 150
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	*2105*	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	*2110*	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	*2111*	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	*2112*	-	-
Інші операційні доходи	2120	705 614	917 417
у тому числі: дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2121*	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2122*	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	*2123*	-	-
Адміністративні витрати	2130	(168 013)	(148 489)
Витрати на збут	2150	(-)	(-)
Інші операційні витрати	2180	(660 485)	(855 888)
у тому числі: витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2181*	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2182*	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	786 649	428 190
збиток	2195	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	5 476	9 263
у тому числі: дохід від благодійної допомоги	*2241*	-	-
Фінансові витрати	2250	(418)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(15 307)	(6 101)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	*2275*	-	-

Ескіз

Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	776 400	431 352
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(160 827)	(75 744)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	615 573	355 608
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	615 573	355 608

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	96 293	92 708
Витрати на оплату праці	2505	1 217 378	928 715
Відрахування на соціальні заходи	2510	261 249	204 293
Амортизація	2515	213 286	207 924
Інші операційні витрати	2520	1 026 571	1 235 528
Разом	**2550**	2 814 777	2 669 168

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник Бабейчук Дмитро Георгійович

Головний бухгалтер Дутова Олена Станіславівна

Україна Державна податкова служба України Бориспільська ОДПІ Ідентифікаційний код 19477064

Пікнок

Додаток Ж

	КОДИ		
Дата (рік, місяць, число)	2019	01	01
за ЄДРПОУ	19477064		

Підприємство **ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПОВІТРЯНОГО РУХУ УКРАЇНИ**

(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2018 р.

Форма N2 Код за ДКУД **1801003**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3 664 988	2 897 960
Чисті зароблені страхові премії	*2010*	-	-
премії підписані, валова сума	*2011*	-	-
премії, передані у перестрахування	*2012*	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	*2013*	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	*2014*	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг)	2050	(2 795 617)	(1 988 427)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	*2070*	-	-
Валовий: прибуток	2090	869 371	909 533
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	*2105*	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	*2110*	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	*2111*	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	*2112*	-	-
Інші операційні доходи	2120	937 116	705 614
у тому числі: дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2121*	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2122*	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	*2123*	-	-
Адміністративні витрати	2130	(238 657)	(168 013)
Витрати на збут	2150	(-)	(-)
Інші операційні витрати	2180	(1 600 055)	(660 485)
у тому числі: витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2181*	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2182*	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	-	786 649
збиток	2195	(32 225)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	49 190	5 476
у тому числі: дохід від благодійної допомоги	*2241*	-	-
Фінансові витрати	2250	(6 434)	(418)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(66 918)	(15 307)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	*2275*	-	-

Зразок

Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-	776 400
збиток	2295	(56 387)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(108 064)	(160 827)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-	615 573
збиток	2355	(164 451)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	1 265 912	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	1 265 912	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	1 265 912	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	1 101 461	615 573

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	122 091	96 293
Витрати на оплату праці	2505	1 730 232	1 217 378
Відрахування на соціальні заходи	2510	368 629	261 249
Амортизація	2515	450 824	213 286
Інші операційні витрати	2520	1 959 196	1 026 571
Разом	**2550**	4 630 972	2 814 777

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник Бабейчук Дмитро Георгійович

Головний бухгалтер Дутова Олена Станіславівна

Ідентифікаційний код 19477064

Пікнок

Додаток 3

	КОДИ		
Дата (рік, місяць, число)	2020	01	01
за ЄДРПОУ	19477064		

Підприємство **ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПОВІТРЯНОГО РУХУ УКРАЇНИ**

(найменування)

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за Рік 2019 р.

Форма N2 Код за ДКУД **1801003**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	3 526 047	3 664 987
Чисті зароблені страхові премії	*2010*	-	-
премії підписані, валова сума	*2011*	-	-
премії, передані у перестрахування	*2012*	-	-
зміна резерву незароблених премій, валова сума	*2013*	-	-
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	*2014*	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів,робіт, послуг)	2050	(3 369 666)	(2 797 734)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	*2070*	-	-
Валовий: прибуток	2090	156 381	867 253
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	*2105*	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	*2110*	-	-
зміна інших страхових резервів, валова сума	*2111*	-	-
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	*2112*	-	-
Інші операційні доходи	2120	204 877	55 063
у тому числі: дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2121*	-	-
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2122*	-	-
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	*2123*	-	-
Адміністративні витрати	2130	(300 773)	(238 658)
Витрати на збут	2150	(-)	(-)
Інші операційні витрати	2180	(1 468 400)	(439 406)
у тому числі: витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2181*	-	-
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2182*	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	-	244 252
збиток	2195	(1 407 915)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	86 773	74 181
Інші доходи	2240	38 004	6 588
у тому числі: дохід від благодійної допомоги	*2241*	-	-
Фінансові витрати	2250	(11 451)	(14 783)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(30 204)	(12 524)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	*2275*	-	-

Зразок

Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	-	297 714
збиток	2295	(1 324 793)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	331 958	(11 554)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	-	286 160
збиток	2355	(992 835)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	1 250 074
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	-	1 250 074
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	225 013
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	-	1 025 061
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	(992 835)	1 311 221

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	125 052	136 533
Витрати на оплату праці	2505	2 281 425	1 730 232
Відрахування на соціальні заходи	2510	458 670	368 629
Амортизація	2515	407 705	452 941
Інші операційні витрати	2520	1 860 253	784 105
Разом	**2550**	5 133 105	3 472 440

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник Ярмак Андрій Миколайович

Головний бухгалтер Дутова Олена Станіславівна

Ткнок